

پنجابی کہانیاں

[جگت گیر کہانیاں دے ترجمے]

عبدالعزیز ملک

پنجابی کہانیاں

[جگت گیر کہانیاں دے ترجمے]

اُلٹھن ہار
عبدالعزیز ملک

پنجابی کہانیاں

[جگت گیر کہانیاں دے ترجمے]

التھن ہار
عبدالعزیز ملک

مثال پبلشرز

رحیم سینٹر، پریس مارکیٹ، امین پور بازار، فیصل آباد

سب سے حق را کہیں ©

تاں کتاب : پنجابی کہانیاں
[تحتی کرنا ہاں سے تہا]

آہن ہار : عبد العزیز ملک

پہلی واری : دسمبر 2018ء

چھاپن ہار : محمد عابد

چھاپہ خانہ : سلیم نواز پرنٹنگ پریس

مل : 300 روپے

عالی ہمت، عالی حوصلہ، عالی دماغ

ملک عالی خان گھنچیرا

دے تاں

Punjabi Kahaniyan

Translated By:

Abdul Aziz Malik

Edition - 2018

ناشر

مثال پبلسرز رجم سنٹر پریس مارکیٹ امین پور بازار فیصل آباد
Ph: 2615359-2643841, Cell: 0300-6668284
E-mail: misaalpb@gmail.com

شمارہ سوم

مثال کلب پبلسرز، سارہیہ پلازہ، گلی نمبر 8، ٹی ٹی، امین پور بازار فیصل آباد

فہرست

گچھ گلاں التھن ہار دیاں

عبدالعزیز ملک

9

ہنیرے توں دور

ایکس لاگما

41

مہاندرہ

ایس منرو

12

فیصلہ

فرازا کاؤکا

58

اخیرلی ملاقات

ایوان بیون

47

ہک گبھرو جیہداناں ”زنگر“ آہ

ہرمن پیسے

85

ہتھ

الفانسوریز

75

بھکھا

جوان رلفو

100

مہاجر

جیمز ایپ

93

گڈی دا گھر
کیسٹرین مینشیلڈ
107

انتقام
مویاں
119

جنگی وردی دا قیدی
نجیب محفوظ
126

کجھ گلاں اُتھن ہار دیاں

ہمیشہ کا نزا ایہہ روایت گئی آندی کہ ترہنے نوں تخلیق توں گھٹ درجہ تا ویندا حالاں
کہ ترہنے دا کم اتنا ہی اوکھا ہتتا تخلیق دا۔ انصاف کرئیے تاں اصل گل ایہہ وے کہ ترہنے دی
اہمیت کسے صورت وچ تخلیق توں گھٹ نہیں۔ ایہہ ترجمہ ایہہ جہد سے راہیں اسیں ڈو جیاں
تو ماں تے تہذیبیاں دی لکرتوں آگاہ ہوندے آں۔ چنگا تے خیاں پرو نیاں ترجمہ نگاروہ نہیں
جیہہ ازباناں نال جان پچھان رکھدا ہووے بلکہ اوہ ایہہ جیہہ Source Language دی
تہذیب تے ثقافت نال وی ڈو گئی دلچسپی رکھدا ہووے۔ تہذیب نوں سمجھے بنا مسمعی تا نہیں
اپڑنا ہوں اوکھی گل ایہہ۔

ڈاکٹر جمیل جالبی دا آکھنا ایہہ کہ ترہنے راہیں ہک پاسے تاں فویرں خیالات زبان
وچ داخل ہوندن، تے دو جے پاسے زبان دی قوت اظہار نوں تازگی ملدی۔ کوئی وی زبان
ہووے اوس ویلے تاں ترقی نہیں کر سگدی جیس ویلے تاں اوس دو جیاں زبانوں دے لفظ
تے خیالات نوں جذب کرن دی صلاحیت نہ رکھدی ہووے۔ جے ویکھیا ونجے تاں اج دے
دور وچ انگریزی ایس خوبی دے سرتے دنیا دیاں ساریاں زبانوں تے لت بھوائی کھلی۔ میں
سمجھداں کہ ایہہ گل صرف زبانوں تاں نہیں محدود نہیں تو ماں دی ترقی وچ وی ایہہ اوڈا ہتھ ہوندا۔
کہو زبان بولن آکیاں دا لفظ نظر اتنا وسیع نہیں ہوسگدا ہتتا اپنی زبان دے نال

نال دو جیاں زبانوں توں اثر قبول کرن آسیاں دا ہوندا۔ ایس گل نوں مکھ رکھدیاں ہو یاں آکھیا جاسگدا کہ ترجمے نال نویاں سوچاں تے نوں پہلو ظاہر ہوندا، جیہدی وجہ توں نقطہ نظر وچ وسعت پیدا ہوندی۔ ہک زبان ویاں لوکاں نوں ایس گل دا پتا لگدا کہ اوہناں دی تہذیبی تہ ثقافتی قدریں تے دو جیاں تو ماں دیاں تہذیبی تہ ثقافتی قدریں دے وچکار کیہ فرق ایہ۔ ایس عمل دے نال تو ماں نوں اپنیاں کمزوریاں تے کوہتا ہیاں دا علم ہوندا تے اوہ ترقی وں قدم اٹھیندیاں۔

ایسناں گجاں نوں ویدھیاں ہو یاں ترجمے دی اہمیت توں انکار نہیں کیتا وںج سگدا۔ ویکھیا وںجے تاں اج دے دور وچ علم ہوں ترکھیاں نال ترقی کریندا پیا۔ ایس وچ کوئی شک نہیں کہ ماضی دی نسبت اج علم دی پدھر بہوں اچھی ایہ۔ علم دی ایس ترقی دا، ہک زبان توں دوجی زبان وچ منتقل ہون دا عمل چوی گھنے جاری ایہ، ایس جگت گیر منظر نامے وچ پنجابی دے شیدائیاں کا نثر ترجمہ جیٹھی ای نہیں، موت حیاتی دا سوال ایہ۔ جے اج ایس علمی ترقی نوں تھوڑے توں تھوڑے ویلے وچ پنجابی وچ منتقل نہ کیتا گیا تاں ایس عالمی دوڑ وچ پچھراہ وسانہ، تے پنجابی ہک قدم، بے فائدہ تے مردہ زبان بن کے رہ ویسی۔ ترجمہ اج ویلے دی لوڑ ایہ، میں و عوئی نال آکھ سگداں کہ ایس زبان وچ ایہہ طاقت موجود ایہہ کہ ایہہ علمی، ادبی، سائنسی، تکنیکی تے فلسفیانہ موضوعات نوں بیان کرن دا گن رکھدی۔

میں ایس کتاب دے وچ دنیا بھر دے ادب دیاں چوڑیاں کہانیاں اپنی ماں بولی وچ اتھا کرن دی کھیل کیتی، تاں جے اساڈے دیسی ماحول دے لکھاریاں تے ادب دے شوقین لوکاں نوں دنیا دے ادب دے رجحانات، تکنیکاں تے وکھو وکھ ماکاں دی ثقافت دا پتا لگے۔ ادب کس پاسے نیوان رکھدا، تے کیہریاں نویاں تہذیبیاں ایہدے وچ ساہویں آندیاں پچیاں لہن، ایہدا پتا لگے۔ پنجابی زبان جیہدے وچ شاعراں دی تھوڑ نہیں پر نثر نگار ہوں گھٹ پیدا ہوئے لہن، ایس گل نوں مکھ رکھدیاں ہو یاں آکھیا جاسگدا کہ شاعری

دے نال نال پنجابی نثر تے وی زور دتا جاوے، تاں جے پنجابی دے وچ اگانہ و دھن تے حالات دا ساتھ دیون دی طاقت پیدا ہووے۔ جیہری زبان وچ تخلیق، تحقیق تے لے دے دا عمل رُک وںجے اوہدے زمانے توں پچھاں رہن دے ممکنات ددھ ویندن۔ ایہہ گل اج دے دانشوراں تے سوچواناں نوں پلے پنھن دی لوڑ ایہہ۔

عبدالعزیز ملک

لیکچرار اردو

گورنمنٹ کالج یونیورسٹی، فیصل آباد

”مہاندرا“

(کب ایسہ جیسے بندے دی کہانی جہد سے چہرے تے جماندر و نشان آہ)

ایلیس منرو دا تعلق کینیڈا دی دھرتی نال ایہہ۔ اوہناں پچھلیاں کجھہ وریساں توں کہانی کردی حیثیت نال خاصی شہرت کمائی۔ اوہناں دا پہلا کہانیاں داہراگہ، ۱۹۶۶ وچ ساہویں آیا۔ اوس ویلے توں لے کے ہن تائیں اوہناں دے بارہ ہراگے ساہویں آگے ایہن۔ کہانیاں دے نال نال اوہناں دا ہک ناول وی ساہویں آیا ایہہ، جہداناں Lives of Girls and Women ایہہ۔ اوہناں دی ادبی سیوک نوں مکھ رکھدیاں ہویاں سرکار نے اوہناں نوں ۲۰۱۳ وچ ادب دا نوبل انعام دتا۔ ایس توں پہلے اوہ گورنر جنرل لٹریری ایوارڈ آف کینیڈا، لینن لٹریری ایوارڈ تے مین بکر انٹرنیشنل ایوارڈ لے چکیاں آپن۔ ادب وچ نوبل انعام لین آلی اوہ کینیڈا دی پہلی لکھاری ایہہ۔ ”مہاندرا“ اوہناں دی ہک چوڑویں کہانی ایہہ جیس وچ ہک ایہہ جیسے بندے دی نفسیات و کہانی گئی ایہہ جہناں جماندرو ہک کمزوری دا شکار ایہہ، جیس نے اوہدی شخصیت تے ڈوگھا اتر پایا۔ کہانی تہاڈے ساہویں ایہہ، پڑھو تے فیصلہ کرو۔

مین یقین ایہہ کہ میرے پو میرا چہرہ صرف کئی واری ویکھیا آہ۔ اوس توں پچھے

شاید اوہنوں ویکھن دی لوڑ ہی ناہی پئی۔

اوہناں دیہاڑیاں وچ، جاتک بال جنم دے ویلے شوہراں نوں آپریشن تھیر وچ وین دی اجازت ناہی ہوندی۔ نہ تاں اوہ ہسپتال دے اوہناں کمریاں وچ وٹ سگدے آہن، جتھے سوانیاں جاتک جاون توں مہرے بیڑاں برداشت کریندیاں آہن۔ شوہراں پئی سوانی نوں صرف اوس ویلے لیل سگدے آہن جس ویلے اوہناں نوں نواہوا کے اپنیاں کمریاں وچ گھل دتا ویندا آہ۔ میری ماں وی ہک نجی (پرائیویٹ) کمرے وچ آہی، جیسہ اقبے وچ اوہناں کا نزعت دی وجہ بنیا آہ، نیزے تریڑے اوسے ویلے حالات نے اپنا مکھ پھیرنا شروع کردتا آہ۔

مین ایس گل دا نہیں پتا کہ میرے پو میری ماں نوں ویکھیا آہ یا مین۔۔۔، پر میری پہلی جھٹک اوہناں کمرے دی باری وچوں ویکھی آہی۔ میرا خیال ایہہ شاید اوہناں پچھے ویکھیا ہووے۔ جداں امی کمرے توں باہر اوہناں دی کاؤڈ بھری آواز سنی تاں اوہ سمجھ تاہی گئی کہ ایہدی وجہ کیا ایہہ۔ آخر اوس ہک پتر جایا آہ جیسویں ساریاں مرداں دی سک ہوندی۔

مین پتا ایہہ، اوہناں کہ آکھیا آہ، یا جیسو میری ماں مین دیا ”ایہہ وڈھے ہوئے گوشت دا لٹھڑا کیا ایہہ؟“ تے ”ایہہ نہ سمجھیں کہ توں ایہوں گھر لیا سگدیں۔“ میرا چہرا ہک پاسوں بالکل ٹھیک آہ، تے ہن وی ایہہ۔ میرا سارا بچہ وی موڈھییاں توں لے کے پیراں تائیں نارل آہ۔ اکی انچ لمبائی، اٹھ اعشاریہ پنج پونڈ وزن، بگا مرد بچہ، نواں نواں جیس سفر توں میں آیا آہس اوہدی وجہ توں میرا رنگ رتا آہ۔

میرا جماندرو نشان رتا نہیں بلکہ جامنی آہ، جیسہ اٹکیاں ہوندیاں ہوں ڈوگھا آہ، پر جیویں جیویں میں وڈا ہوندا گئیم، ایہہ مدھم پوندا گیا، پر اتنا مدھم وی نہیں کہ کسے دی توجہ ایہدے ول نہ ہووے۔ ایہہ نشان ای لوکاں دی توجہ میرے ول مبذول کریندا آہ۔ اوہ

لوک حیران ہونڈے آہن جیہڑے پہلے میرے کجے پاسوں، تے وت میرے سجے پاسوں
 ویدھے آہن۔ انج گکدا آہ جیویں کسے میرے چہرے دے سجے پاسے اگوراں دازس ویٹ
 چھوڑیا ہوے، جیہڑے نال ہک وڈے سارے جھنڈے دا نشان پے گیا، جیہڑا میری کجی تائیں
 ویندیاں ویندیاں بھکنان وچ بدل گیا، تے میرے تک دے کولوں لگھدیاں ہویاں میری
 اکھ تائیں اچڑ گیا آہ۔

”ایس نشان دی وجہ توں تہا ڈی ایس اکھ دا چنا حصہ بہوں صاف دے سوہنا گکدا
 آہ۔ ایہہ وی اوہناں فضول گھاں وچوں ہک آہی، جیہڑی میری ماں میرا دل رکھن کا زکریندی
 آہی۔ پراو پری گل ایہہ وے کہ میں اوہدی ہر گل تے یقین آہ۔“

سدھی جیہڑی گل ایہہ میرا پیو میں گھر آون تے روک تاں نہ سگیا، پر میرے وجود
 میرے ماں بیو دے وچکار ہک خلیج حائل کردتی۔ حالاں کہ میرے کا زکریہ یقین کرنا اوکھا آہ
 کہ میرے آون توں مہرے، اوہناں دے وچکار کوئی اختلافات ناہن، کم از کم کجھ غلط فہمیاں
 تے نا امیدیاں ضرور آہن۔

میرا دادا ہک ان پڑھ بندا آہ جیہڑا پہلے چڑے دا کاروبار کریندا آہ تے وت ہک
 دستا نے بناون آئی فیکٹری دا مالک بن گیا آہ۔ ویہویں صدی دے گزرن دے نال نال
 اوہدی خوشحالی وچ وی اضافہ ہوندا گیا، پر میرے دادے دا وڈا جیہڑا گھر اُنجے دا اُنجے ریمبا،
 خانسا سے تے مالی سمیت۔ میرے پیو چوداں جماعتاں پڑھیاں، وت ہک کپنی وچ نوکر ہو
 گیا، جیہڑے ویلے فیکٹری بند ہوئی، تاں اوہناں بیہہ کپنی وچ کم شروع کر لیا۔ اوہ اپنے
 قبیلے وچ وی اُنجے مشہور آہن جیویں اپنے کالج دے وچ۔ گالف چنگلی کھیڈ لیندے آہن
 تے نالے ہک چنگے کشتی ران دی آہن۔ (شاید میں ایہہ دستا بھل گیا کہ اسیں ہک جھیل دے
 کنارے چٹان دے اُتے وکٹورین طرز دے بنے ہوئے مکان وچ رہندے آسے، جتھوں
 ڈبدا ہویا سورج صاف دسد آہ)

گھر دے وچ میرے بیو دی ہک خنہ و حیمت اوہناں دا ہر ویلے نفرت تے کاوڑ دا
 اظہار آہ۔ ایہہ دوویں کم اوہ اکٹھے کریندے آہن۔ اوہناں نوں بہوں ساریاں شیواں نال
 نفرت آہی، کئی پکواناں نال، گنڈیاں نال، موہیتی نال، کسی دے بولن نال، کسے دے کپڑیاں
 نال، ریڈیو تے بولن آلیاں مسخریاں نال تے وت ٹی وی تے بولن آلیاں اداکاراں نال۔ نال
 ای نال اوہناں نوں دو جی نسل تے دو بے طبقے دے لوکاں نال وی نفرت آہی، جیہڑی
 اوہناں دیہاڑیاں وچ روایتی گل آہی۔ (پراوہ شاید ایس گل دا اظہار کجھ ڈھیر شدت نال
 کریندے آہن) کجی گل ایہہ وے، بہوں سارے لوک اوہناں دی گل نال اختلاف تاہن
 کریندے، بھانویں اوہ اوہناں دے کشتی رانی دے نیلی ہونن یا کپنی وچ نوکری کرن آلے
 پرانے یا ریڈیو۔ میرا خیال ایہہ اوہناں دا تیز رویہ لوکاں کا زکریہ جیہڑی دی وجہ آہ، شاید ایہا گل
 اوہناں کا زکریہ شائش دی وجہ وی آہی۔

لوکاں دی رائے ایہہ آہی کہ اوہ ہر گل دا کھل کے اظہار کریندے آہن تے ہمیشہ
 کا زکریہ سدھی گل کریندے آہن۔ یقین آئی گل ایہہ کہ میرا وجود اوہناں کا زکریہ مندگی دی وجہ
 آہی۔ گھر وچ ناشتا اوہ ہنگلیاں کریندے آہن تے دوپہر دے کھانے کا زکریہ ناہن آندے،
 میری ماں میرے نال کھانا کھاندی آہی، البتہ رات دے کھانے دا کجھ حصہ اوہ میرے نال
 تے باقی میرے پیو نال کھاندی آہی۔ کچھ ایس معمول وچ ایہہ ونا مندرنا ہویا کہ میرے کھاون
 دے ویلے اوہ میرے کول بیٹھی رہندی آہی پر کھانا اوہناں دے نال کھاندی آہی۔

سدھی جیہڑی گل آہی میں اوہناں دی شادی شدہ حیاتی وچ کوئی چنگا اضافہ نہ
 کیتا۔ پراوہناں دوواں دی شادی ہوئی کیویں؟ میری ماں کدیں کالج ناہی گئی، سکول و ٹیچن
 کا زکریہ اوہناں پیو ادھارے مگنٹے پوندے آہن۔ کشتی رانی توں اوہناں ڈر لگدا آہ، اوہ
 گالف وی ناہی کھیڈ سگدی، جے اوہ سوہنی آہی، جیویں کہ لوک دیندن (اپنی ماں دے
 سوہنی نوں چاچنٹا کجھ اوکھا کم ہوندا) اوس ویلے وی اوہ اتنی سوہنی ناہی کہ میرے پیونوں

وچ آہس تے ہالے میں کائی نوکری وی ناہی کیتی۔ میرے یار بلی کھاری تے ادا کار بن دی منصوبہ بندی کریندے پئے آہن، جیہڑے نہ صرف کٹی، مذہب توں نئے ہوئے، سماجی نقاد آہن بلکہ بڑے خلوص نال ویلا ضائع کریندے آہن۔ مین ایہہ جیسے لوک اُکا پسند ناہن، جیہڑے نیک لوکاں آرہوں، چچی گل تاں ایہہ ہے کہ میری ماں کدیں نیک نظر آون دا جتن وی ناہ کیتا۔ ایہہ جیسے کسی وی خیال توں اوہ اتنی دور آہی کہ اوس کدیں گھر وچ مین اپنے پو دے کرے وچ وچن تے اوہناں نال صلح کرن کا نزدیکی کدیں ناہ آکھیا۔ یقیناً اوہ بیوقوف ناہی۔

میری ماں دی توجہ ہر ویلے میرے تے رہندی آہی۔ نوورہے دی عمر تائیں اوس مین آپ پڑھایا تے وت مین سکول گھلیا۔ ایہہ ترکیب کوئی خاص کارگر ناہی، نازاں نال پلے ہوئے، جامنی رنگ دے چہرے آلے بال نوں بکسی واریں شرارتی بالاں دے ہاسے مذاق تے ہینزیاں مہینزیاں کا نزدیکی دتاوئے۔ سکول وچ لکھیا ہویا ویلا میرے کا نزدیکی ثابت نہیں ہویا۔ مین ہُن وی سوچیاں کہ اوہ کیوں ہو گیا؟ شاید میرے لے تہ تے وئے ہوئے جھٹھے دی وجہ توں۔ میرا خیال ایہہ کہ جتنا نفرت آمیز ماحول مین گھر وچ ملایا اوہ دے مقابلے وچ کائی وی دو جی جاگھ میرے کا نزاہت توں چنگی آہی۔ سکول وچ کسے نوں میرے نال ہمدردی جتاوون دی لوڑ ناہی۔ اوہ سارے مین ”انگور دا دانہ“ آکھ کے سدیندے آہن۔ اوتھے ہر کسے دا کوئی نہ کوئی عرفی نال ضرور ہوندا، جیویں ہک چھوہراناں ”گنڈا انڈا“ آہ، جیہدے پیراں وچوں ہر ویلے بو آندی رہندی آہی، جیہڑی شاید کدیں کدیں مینا وون دی وجہ توں آہی۔ مین اپنی ماں نوں اوتھوں چٹھیاں لکھدا آہس۔ جواب وچ اوہ مین بہوں پیار نال قہے تے گر جاگھر دیاں گلاں لکھدی آہی۔ مین یاد ایہہ کہ اوس ہک واریں مزاحیہ انداز وچ گھر وچ سوانیاں دی دعوت دے انتظامات بارے لکھیا آہ، پر ایہدے وچ میرے پو دے حوالے نال کوئی طنز ناہ، جیہناں نوں اوہ ”سرتاج“ آکھ کے سدیندی آہی۔

موہ سگدی۔ ایہہ جیہیاں سوانیاں نوں اوہ ”جادوگر نیاں“ آکھیا کریندی آہی، تے اپنی عمر دے آخری حصے وچ ”سگدی“۔ میری ماں سرخئی ناہی لیددی تے والاں نوں اپنے سردے کچھے کچھے انج بھہ کے رکھدی آہی کہ اوہدا چیز اچھا متھا ہوورسا ہوں آویندا آہ۔ اوہ ہمیشہ پرانے طرز دے کپڑے پیندی آہی جیہڑے چنگے بھلے بے ڈھنگے ہوندے آہن۔ حالاں کہ اوہ اوہناں سوانیاں وچوں آہی جیہناں بارے سوچیا ویندا کہ سچے موتیاں دا ہار پیندیاں ہوں، پر میرا خیال ایہہ اوس انج کدیں وی نہ کیتا۔

میرے آکھن دا مطلب ایہہ ہے کہ دیکھن وچ تاں میں اوہناں دے اختلاف دی وجہ آہس، پر حقیقت وچ میں اوہناں کا نزدیکی آہس، کیوں جے اوہ ہک دو جے توں دور رہن وچ کوشش آہن۔ جتنا ویلا میں قہے وچ رہم کدیں کسی میاں بیوی وچکار طلاق دی گل ناہی شئی۔ جیہدا مطلب آہ اوہ اتنے انج دے ہوووی لوک، انج دے جے سوانیاں رہندے آہن جیہڑے ہک چھت تے رہن دے باوجود کھریاں وکھریاں حیاتیاں لکھیندے پئے آہن، تے ایہہ وی سمجھدے آہن کہ کچھ غلطیاں معافی دے قابل نہیں ہوندیاں، کچھ داغ ایہہ جیسے ہوندن جیہڑے کدیں نہیں دھوپدے۔

جیہڑا کہ عموماً ایس طراں دیاں کہانیاں وچ ہوندا، میرے پیو نوں تمباکو تے شراب پیون دی وجہ توں دل دا دورہ پیا تے کچھ مہینے لستر تے پئے رہن توں کچھے اوہ انتقال کر گئے۔ حالاں کہ اوہناں دے بہوں سارے یار بلی تمباکو تے شراب پیندے آہن۔ ایہہ کائی ایڈی حیران ہویاں آئی گل ناہی کہ میری ماں اوس اوکھے ویلے وچ میرے پیو دی بہوں سیوا کیتی آہی، بجائے ایس گل دے کہ اوہ اوہناں دے شکر گزار ہوندے، اوہ اوہناں نوں گالیاں دیندے آہن تے اپنی بیماری دا ذمہ دار سمجھدے آہن۔

کفن دین دے موقع تے ہک چٹیاں والاں آلی سوانی مین آکھیا۔ ”تیری ماں بہوں نیک سوانی ایہہ“ مین اوہ سوانی اُکا چنگی نہ لگی۔ میں اوس ویلے کالج دے دو جے سال

میریاں نظراں وچ میرا پوکھ شکاری آہ تے میری ماں میری محافظ، مین یقین
ایہ میری ایہہ تشبیہ بالکل ٹھیک ایہہ۔ پرسکول وچن توں مہرے، میری کہانی وچ صرف ایہا
دو پاتر ناہن، نہ ای گھر داماحول اوہ بھلی جاگہ آئی، جیہدے بارے میں جاندا آہس، بلکہ
میری حیاتی دے ڈرامے وچ کوئی ہور وی آہ۔

حیاتی دا ڈراما۔۔۔ ایہہ لکھن وچ میں جھجھکداں پیاں، کدائیں ایہدے وچ طنز
دی ملاوت تاں نہیں ہوگی۔ پر میرا خیال ایہہ کہ ایہدے وچ کوئی حرج نہیں کہ میں اپنی حیاتی
دے حالات و واقعات دے اوہناں پکھاں تے چائن پاواں کہ میں ایس گل دا فیصلہ کیوں
کیتا کہ میں پیسے کمان کاڑ کیہ کرنا؟

میں اداکار بن گیا آہس۔ حیرانی آلی گل ایہہ ناہی! کالج وچ میرا واسطہ اوہناں
لوکاں تال ریہہ جیہدے تھیر وچ اداکاری کریندے آہن، آخری ورہے تاں میں ہک ڈرامے
وچ ہدایت کاری وی کیتی آئی۔ لطفہ ایہہ وے، جیہڑا میں آپ گھڑیا کہ کیوں میں ناظرین
دے سامہویں، اوہ پاسے کھلوندا آہس کہ میرا ادھا چہرہ جیہڑا نشان زدہ آہ، ہمیشہ دو بچے
پاسے ہوندا آہ، میں سچ توں اچھے پیر بچیاں ویندا آہس۔ پر ایس طراں دیاں چالاکیاں دی
مین لوڑ ناہی۔

اوہناں دیہاڑیاں وچ ریڈیو توں باقاعدہ ڈرامے نشر ہوندے آہن، خاص کر
اتوار دی شام خصوصاً شریات ہوندی آئی جیہدے وچ ٹیکسیز تے ہسن جیہے لکھاریاں دے
ڈرامے نشر ہوندے آہن۔ میری آواز وچ شروع آہ تے تھوڑی جیہی تربیت نال اوہ ہور چنگی ہو
گئی۔ پہلے پہل مین سکے کردا دتے گئے، پر جیویں جیویں ٹی وی دا دور آندا گیا، ریڈیو تے میرا
کم و حد نال لگ پیتے میرے سٹین آکیاں دی تعداد وچ اضافہ وی ہوندا گیا۔

وت میں اداکاری چھوڑ دی، تے اپنی سوتی آواز دے سرتے اناؤنسر بن گیا۔
مہرے ”ونے پیگ“ وچ تے وت ”نورنو“ وچ۔ وت اگلیاں دیہاں و رہیاں تاں میں ہفتے

دے سچ دیہاڑے دو پہر وچ نشر ہون آسے موسیقی دے شاندار پروگرام دامیز بان ریہا۔
گاؤناں دی چوڑ میں آپ ناہس کریندا، جیویں کہ بہوں سارے لوک بچدے آہن، مین
تاں موسیقی نال کوئی خاص ٹھکر ناہ، پر میں ہک چنگا ریڈیو میز بان نیا ویندا آہس۔ میرے
پروگرام بارے پورے ملک وچوں چٹھیاں آندیاں آہن، جیہدے وچوں بہوں بڑھیاں
دے دارالامان دی طرفوں، آکیاں دیاں سکولاں وچوں آکیاں پڑھا کوواں دی طرفوں، کاروبار
کاڑ لے لے پینڈے کرن آکیاں لوکاں دی طرفوں، گھریلو سوانیاں دی طرفوں، جیہڑیاں
دو پہر ویلے گھر بھگلیاں کھانا بناون یا کپڑے استری کرن وچ زبھیاں ہوندیاں، یا پھیلیاں
وچ مل چلاون آسے ٹریکٹر ڈرائیوراں دی طرفوں ہوندیاں آہن۔

جیہں ویلے میں ایس کم توں ریٹائر ہون دا فیصلہ کیتا، تے مین جذبات دیاں
بھریاں ہویاں ڈھیر ساریاں چٹھیاں لمیاں۔ لوک آدھے آہن کہ اوہناں نوں ایہہ محسوس
ہوندا کہ جیویں اوہناں دا کوئی قربی جتن یا گھر دا فرد اوہناں توں وچھڑ گیا ہووے۔ اصل گل
ایہہ وے کہ اوہناں دے آکھن دا مطلب ایہہ آہ کہ ہفتے دے سچ دیہاڑے کجھ چرکاڑ میں
اوہناں دی حیاتی دے خلا نوں پُر کر دیندا آہس۔ اوہناں نوں کجھ چرکاڑ کسے شے دی کمی
محسوس ناہی ہوندی، جیہں کاڑا وہ میرے شکر گزار آہن۔ حیرانی دی گل ایہہ وے کہ میرے
اپنے جذبات وی کجھ انج دے ای آہن۔ ریڈیو تے براہ راست چٹھیاں پڑھدیاں ہویاں
میری آواز بھرا گئی آئی۔

ویلے دے نال نال ریڈیو پروگرام نال جویاں ہویاں یاداں بھلدیاں گھیاں،
نویں نویں تعلقات بندے گئے۔ مین کسے دی قسم دے خیراتی پروگراماں وچ حصہ لین یا
جذبائی تقریراں کرن توں ہوڑ دتا گیا۔ میری ماں دا کجھ ورہے پہلاں انتقال ہو گیا آہ۔ پر
میں اپنا آبائی گھر ناہ و پتیا، صرف کرائے تے دے چھوڑیا آہ۔ مین میرا ارادہ آہ کہ اوہنوں
وچ چھوڑاں، ایس کاڑا کرائے داراں نوں نوٹس گھلیا تے فیصلہ کیتا آہ کہ کجھ ویلے تاں

۱۔ سحائیں رہساں تاں جے کجھ ضروری مرمت کرا سگلاں۔ خاص طور تے باغیچے دی حالت ذرا چنگی ہوونجے۔

جوانی میں بہکلیاں ناہی لگھائی۔ میرے سامعین توں ہٹ کے میرے یار بلی وی آہن جیہناں وچ سوانیاں وی شامل آہن۔ کجھ سوانیاں انج دیاں ہونداں جیہناں سوانیاں مرداں نال ہن کھینڈ کے تھوڑا ویلا گزار کے اپنا راہ پھدھ لہندیاں۔ ایہہ جیہاں سوانیاں توں میں ہمیشہ دور رہندا آہن۔ جیہڑی سوانی میری حیاتی وچ میرے ساریاں توں تیزے آہی اوہ ریڈیو دے وچ ریپیشنٹ آہی۔ ہک چنگی، ملا پڑی جیہڑی ہک بکلی چار بالاں نوں پلہندی پئی آہی۔ میرا ارادہ آہ کہ اوہ جیویں ای اپنے بالاں دیاں ذمہ داریاں توں فارغ ہوئی، ایس پر نیوا کر لسانہ۔ پراوہدی گئی جی ایہہ جن چاڑھیا کہ شادی توں بغیر ہک بال دی ماں بن بیٹھی تے اوس میریاں ساریاں امیدیاں تے پانی بھیر دتا۔ ریٹائرمنٹ توں کچھے جداں میں اپنے آبائی گھر آوڑیا، اوواں وی ایس ہک دووے تال ٹیلی فون تے گلان کریندے آسے۔ وٹ بکسی واریں ایہہ خبر سنی کہ اوہ پرنی کے آری لینڈ ٹرنگی ایہہ، میں کجھ انج دامنکھ لگا کہ ایہہ وی نہ چکھن ہو یا کہ اوہدی جی تے اوہ بلیٹری وٹ نال ویندے پے ایہن یا نہیں۔

باغیچے بہوں خراب حالت وچ آہ۔ خود رو بوٹیاں تے جھاڑیاں نال بھریا کھلا آہ، نال ای نال پھیلے سٹھ ستر سالوں دے رکھاں توں ڈھابن آکیاں پتراں دا ڈھیر لگا ہویا آہ۔ تقریباً اوہے درجن سب دے زکھ ہالے پچھے آہن، جیہناں تے ککے ککے سب لگے ہوئے آہن، جیہناں دیاں قسماں دامن کوئی پتاہ۔ باغیچے دلچسپ احصہ میں صاف کیتا اوہ بہوں تھوڑا آہ۔ جد کہ جھاڑیاں تے سکے پتراں دا ڈھیر بہوں ڈھیر آہ۔ اوہناں نوں ٹھکانے لاون تے وی میرے پیسے خرچ ہوونے آہن کیوں جے قصبے وچ لیہناں شیواں نوں آگ لاون دی اجازت ناہی۔

ایس باغیچے دی وکیہ چاکھ پیتڑناں دامالی کریندا آہ۔ میں اوہدے پیو دا ناں یاد

نہیں۔ اوہ ہک تنگ توں لنگڑا کے فردا آہ تے اپنا سر ہک پاسے نیوا کے رکھدا آہ۔ میں ایس گل دا پتا نہیں کیہ اوہ کسے حادثے دا شکار ہو یا آہ، یا کسی بیماری دا۔ اوہ ہولی ہولی پر لگا تار کم کریندا آہ تے چنگا بھلا بد تیز بندا آہ۔ میری ماں ہمیشہ اوہدے نال مٹھے لہجے وچ گل کریندی آہی، پر پھلاں بارے اوہ، اوہناں دے مشوریاں تے عمل نہ کریندا۔ اوہ میں وی ناپسند کریندا آہ کیوں جے میں اپنی ترے پہیاں آلی سائیکل باغیچے وچ چلائی رکھدا آہن۔ شاید ایس کا نر دی کہ میں اوہنوں ”پیٹر سنپولیا“ آدھا آہن۔ پتا نہیں ایہہ ناں میں کتھوں سنیا آہ، شاید جانتکاں کا نر لکھی وین آلی کسی مزاحیہ کتاب وچوں لیا ہوئی۔

اوہدی ناپسندیدگی دی ہک وجہ ہووئی ہو سگدی آہی جیہڑی میں بہوں کچھے پتا لگی۔ ایس دوں معذور آسے۔ قسمت ساڈے دواں نال ہک جیہی کھینڈ کھینڈی آہی۔ عام طور تے خیال کیتا ویندا کیہ ایس طراں دے لوک ہک ڈوے دا ڈکھ وٹھیندے ہون، پر اصل وچ انج نہیں ایہہ۔ کسی دووے نوں معذور وکیہ کے اپنی معذوری دا ڈکھ ہو رو دھ ویندا۔

پر میں ایہہ پورے یقین نال نہ آکھ سگدا کہ میرے نال وی انج آہی آہ۔ میری ماں میری حفاظت کجھ انج کریندی آہی کہ بہوں تاں میں ایس گل دا احساس ای کدیں نہ ہو یا۔ اوہ آدھی آہی کہ میں تن سکول دی بجائے گھر ایس کا نر پڑھیندی پئی آں کہ باہر موڈی و با بھیلی ودی، تے اوہ میں جراثیماں توں بچاؤ چاہندی۔ میں ایس گل دا پتا نہیں تھووں وکھ اوہدی ایس گل تے ہووئی کوئی یقین کریندا آہ یا نہیں؟ جتھوں تاں میں میرے پیو دے سخت رویے دا تعلق ایہہ، تے اوہ میرے نال نہیں بلکہ ساریاں نال ای انج آہی آہ۔

اتھے میں ایہہ گل دوہراؤنا چاہتا میرے خیال وچ میری ماں ٹھیک کریندی آہی۔ جے لوک میں میری معذوری داوت وٹ احساس دیویندے تاں میرے ککے جیسے ذہن تے بھیرے اثرات پونے آہن۔ من تاں حالات بدل گئے آہن میرے جیسے جانتک کا نر لوکاں دی ظاہری نرم دلی تے خدا ترسی بہوں تکلیف دا باعث ایہہ نہ کہ ہاسا

بکھیرا یا بکلاپے دا احساس۔ پر ایس وجہ توں میں نکلیاں ہوندیاں دیاں بہوں ساریاں اکھیلیاں، شرارتاں تے ایہناں نال جڑیاں یاداں توں محروم رہیا، جیہدا میری ماں نوں باہلا احساس آہ۔

تقریباً ویرہ ورہے پہلے تائیں، یا شاید ایس توں وی ڈھیر بچیاں، ساڈی ملکیتی جاندادے ہک بورنگی جیہی عمارت وی آہی۔ جتھے 'پینز' اپنے اوزار وغیرہ رکھدا آہ یا گھر وچ ورتیوں آکیاں ایہہ جیہاں فالٹوشیواں جیہناں بارے ایہہ فیصلہ نہ ہو سکدا کہ ایہناں دا کیہ کیتا وئجے۔ 'پینز' دے وین توں بچھے ایس عمارت نوں ڈھاہ دتا گیا تے بائیسے واکم ہک نوجوان شادی شدہ جوڑے دے پردکر دتا گیا جیہڑے اپنے نال نویں آلات لے کے آئے آہن۔ بچھے ایہہ جوڑا باغبانی دے کاروبار نال جڑ گیا، پر اوس ویلے تائیں اوہ اپنے بالاں نوں گھاؤ کتنا سکھا بیٹھے آہن۔ میری ماں وی بائیسے دے کم وچ دلچسپی لینی چھوڑ دتی۔

اوس عمارت دا ڈاکر میں ایس کاہن کیتا ایہہ، تاں بے میں ہک ہور موضوع چھیڑ سگیاں۔ فالٹوشیواں دا سٹور جن توں پہلے ایس عمارت وچ دو جنا سوانی رہندے آہن۔ سوانی میرے دادے دے گھر "آیا" واکم کر بندی آہی تے اوہدے گھر آلا مالی گھٹ تے ڈرائیور ڈھیر آہ۔ میرے دادے کول ہک شاندار گڈی آہی جیہڑی اوہناں نوں چلاونی ناہی آندی۔ میرے جن توں پہلے اوہ گڈی تے اوہنا سوانی دوں اوس وچوں فرگئے آہن، پر عمارت اوہناں کھلوتی آہی۔

میرے بچپن دے شروع وریاں وچ ایس عمارت وچ شیرون ملز ناں دی سوانی اپنی جاکڑی نال رہندی آہی، جیہدا ناں 'نینسی' آہ۔ اوہ ایس قبے وچ اپنے گھر آلے نال آئی آہی، جیہڑا کہ ہک ڈاکڑ آہ تے اتھے کینک بناو تا چاہندا آہ، پر اوہ ہک ورہے دے وچ وچ اوہناں خون دی بیماری لگی تے اوہ اگانہہ ڈر گیا۔ شیرون اپنی جاکڑی نال ایس قبے وچ بکلی رہ گئی۔ تاں اوس کول پیا نکا آہ، تے نہ ای قبے وچ ایہہ جیہے لوک آہن

جیہڑی اوہدی امداد کر سگن آہ۔ وت میرے پو اوہناں انشورنس کمپنی وچ نوکری دے دتی تے ماں ڈھی ایس عمارت وچ آکے رہن لگ پیاں۔ میں نینسی نال ایہہ ناہ آکھ سکدا کہ ارنج کدوں ہو یا؟ تے جدوں میں پہلی واریں نینسی نال ملیا تاں اوہ کتنے درہیاں دی آہی۔ شاید ترے درہیاں دی یا چارورہیاں دی؟ اوہ میرے نالوں ڈیڑھ ورہے کی آہی۔ کداں اوہ عمارت خالی ہوئی، تے کداں نینسی تے اوہدی ماں اوہتے رہن آئے۔ ایہہ سارا کجھ میری یاداشت دا حصہ نہیں ایہہ۔ اوس ویلے ایس عمارت دارنگ ہکا گلابی ناہ، تے ہمیشہ سوچیندا آہیں کہ ایہہ رنگ مسز ملز نوں چنگا لگدا آہ، تے ایس توں ہٹ کے اوہ کسے ہور مکان وچ ناہی رہ سکدی۔

میں اوہناں ہمیشہ مسز ملز دے نال توں یاد کریندا آہیں حالانکہ میں اوہدے نال دا پہلا حصہ پتا آہ۔ اوہناں دیہاڑیاں وچ "شیرون" ہک اوہ پرائیاں آہ۔ ایس گل دا تعلق ہک نظم نال ایہہ جیہڑی میں اتوار آلے دیہاڑے گر جا گھر وچ سنی آہی جیہیں وچ شرکت کرن دی اجازت میں میری ماں دتی آہی، کیوں بے اوہناں دے انتظامات بہوں سخت آہن تے وچکار کوئی وقفہ ناہ۔ ایس ہک نظم گاندے پئے آسے جیہدے لفظ ہک وڈی سکرین تے دکھائے ویندے پئے آہن، تے میرا خیال ایہہ اساڈے وچوں باہلے، ایس توں مُہرے کہی اوہ لفظ پڑھنا سکھدے اوہناں دیاں معنیوں توں اوہناں لفظاں دیاں شکلاں دے مطابق رٹ لیا

اوس مقدس تالاب دے کنارے
خوش نماز گس دے پھل کھڑون
کیویں چواں پاسے خشبو پھیلی ہوئی
شیرون دے شبنمی گلاباں دی خشبو
پتا نہیں سکرین دے ہک پاسے واقعی گلاب دا پھل بنیا ہو یا آہ یا نہیں، پر میں ہلکے

گلابی رنگ دا گلاب نظر آیا، جیہدی خشبو شہرون دے نال نال بڑگئی۔

میں ایسہ نہ آکھنا چاہندا کہ مین شہرون ملز نال پیار ہو گیا۔ مین ایس توں مہرے وی محبت ہوئی آہی، جداں ہالے میں چلنا سکھیا آہ۔ اوہ ہک نوجوان چھوہری آئی آہی جیہڑی مین سیر کراون کا نزلے ویندی آہی۔ مین ایڈے زور دے جھوٹے دیندی آہی، مین انج گدا آہی جیوں میں اسماناں توں وی اُتال لگھ گیاں۔ تے وت کجھ ویلے توں پچھے، اپنی ماں دی ہک بیٹانی نال، جیہدے کوٹ دا کالر محفل آر آہ تے اوہدی آواز وی اوہدے نال مطابقت رکھدی آہی۔ شہرون ملز وچ ایہہ جیہی کائی خوبی نائی کہ میں اوہدی محبت وچ گرفتار ہوونجاں آہ۔ نہ اوہدی آواز جیہی آہی، نہ ای اوہنوں مین سیر کراون وچ دلچسپی آہی۔ اوہ بہوں لمی پتی آہی، اوہدے وال ہک مانی آر آہن۔ وچکاروں مٹی رنگے تے آسے پاسیوں سکے رنگ دے، تے اوہ اوہناں دیاں لٹاں بنا کے رکھدی آہی۔ اوہ ہمیشہ گورھے رنگ دی سُرخئی لاکے رکھدی آہی، قلمی اداکاراں آر جیہناں دے پوسٹر میں دیکھے ہوئے آہن۔ گھر وچ اوہ ہک ائی کپڑے پائی رکھدی آہی جیہناں تے سمندری پکھواں دے فوٹو پئے ہوئے ہوندے آہن، تے جیہناں دیاں پتلیاں پتلیاں ہنگاں ہو بہوں اوہدیاں ہنگاں آر آہن۔ گھر وچ بہوں واریں تاں صوفے تے پئی سگریٹ پھوکیندی رہندی آہی، کدیں کدائیں سن یا اپنے آپ نوں خوش کرن کا نزل، اپنیاں ہنگاں نوں چاکے زور دا جھیکا دیندی آہی کہ جیہراں وچ پائے ہوئے سلپرز اُڈ دے ہوئے دور وچ پوندے آہن۔ اوہدی غصیلی آواز حلق توں آندی ہوئی سنیدی آہی۔ جداں اوہ ساڈے نال کاوڑی ہوئی نائی ہوندی اوداں اوہدی آواز وچ کائی شفقت یا نرم دلی نائی ہوندی۔ ہک اوپری جیہی اوداں ضرور ہوندی آہی جیہڑی ہک ماں دی آواز وچ ہوندی۔

”اوہ کمپلیاں او!“ اوہ سن سدمریندی آہی۔ ”اتھوں دفغان ہووو، تے مین سکون نال جیوں دیو!“

اوہ صوفے تے آرام نال لیٹی اپنے ڈھڈھ تے ایس ٹرے رکھ کے سگریٹ پیڈی پئی ہوندی آہی، تے ایس فرش تے بیٹھے نیسی دی کھڈو تا کار نال کھڈ دے پنے ہوندے آسے۔ ہور کتنا سکون چاہی دا اوہنوں؟

اوہ تے نیسی ہک مخصوص قسم دا کھانا کھاندے آہن، کھانے دا کوئی ویلا مقرر ناہ۔ تے جداں اوہ کچن وچ اپنے کا نزل کجھ بناون ویندی آہی تاں اوس کدیں ایہہ نہ کہتا کہ ساڈے کا نزل کائی شے نہ بنا لیا ئی ہووے۔ دوہے پاسے نیسی سبزی آلے سوپ دے ڈبے وچ ججج پاکے سوپ پیو تا شروع کر دیندی آہی، تے چاولاں نوں کھنڈ وچ پاکے کھاون لگ پوندی آہی۔ اوہدی ماں اوس نوں ایس کم توں نائی ہوڑیندی۔

کیہ شہرون ملز دا میرے پیو نال کوئی ناچا نزل تعلق آہ؟ اوس اوہناں نوں نوکری کیوں دتی آہی تے رہن کا نزل منت جگدہ وی؟

میری ماں شہرون بارے بہوں پیار نال گل کریندی آہی، تے جوان شوہر دی موت دا ذکر نائی کریندی۔ ساڈے گھر جیہڑی وی زانی کم کرن آندی آہی، اوہنوں ایس تازہ رس بھری، آلو تے مضر ضرور دیندے آسے۔ مین چنگی طراں یاد ایہہ کہ شہرون صوفے تے لیٹی مزر دیاں داناں نوں ہوا وچ اچھال کے آدھی پئی آہی ”میں بھلا ایہناں دا کیہ کریاں“

”قسیم ایہناں نوں پانی وچ پاکے چلھے تے پکالو“ میں آکھیا۔

”ہا ساندہ کر“ اوس جواب دتا۔

جتھوں تائیں میرے پیو دا تعلق ایہہ میں اوہنوں شہرون نال کدیں وی نہ دیکھیا۔ اوہ اپنیاں کماں وچ اتنے زنجھے ہوئے آہن کہ سا جھرے ائی گھروں نکل ویندے آہن تے رات گئے گھر واپس آندے آہن۔

کجھ دیہاڑے ایہو جیہے وی ہوندے آہن جداں نیسی دی ماں گھر نائی ہوندی۔

اپنے مخصوص لباس وچ صوفے تے لئی ہوئی، سگریٹ پھوکیندی ہوئی، یقیناً اوہ اوہناں
 دیہاڑیاں وچ میرے پیو دے دفتر کم کرن ویندی آہی۔ اوہ ہک ایسہ جیہی جگہ آہی جتھے میں
 اج تائیں نہ وچ سکیا، کیوں جے میں جاندا آہس اوہتھے میرا چنگا استقبال نہیں ہونا۔
 ایہناں دیہاڑیاں وچ میرا تے نینسی دا خیال سزکوڈ ناں دی ہک سوانی رکھدی
 آہی، جیہڑی ہر ویلے کچن وچ بیسہ کے کچھ نہ کچھ کھانندی رہندی آہی، تے ریڈیو تے
 ڈرامے سنندی آہی۔ میں ہک گل سمجھ ناہی آندی کہ جدان نینسی تے میں ہر ویلے اکٹھے
 رہندے آسے تاں میری ماں میرے نال نال اوہدا خیال کیوں ناہی رکھ سکدی۔؟ انج کر
 کے سزکوڈی تنخوا وچ سکدی آہی۔

نینسی تے میں سارا دن نہ اکٹھے کھیڈے آسے۔ ایسں بہوں چرگھرتوں باہری
 کھیڈ دے رہندے آسے، تے مینہ پوے آتاں نینسی دے گھر دے اندر، نینسی دی ماں
 دی کاؤنٹل لیندے آسے۔ سن بانجھے دے وچ کھیڈن دی اجازت ناہی کہدا ایسں
 پھلاں نوں نقصان نہ پہنچا بہویے۔ پر ایسں سزا باری دے پودیاں دے آسے پاسے تے
 سیب دیاں رکھاں دے تھلے کھیڈ دے رہندے آسے۔ بہوں واریں مکان دے
 پچھاوڑے آکیاں جھاڑیاں دے وچ دی وڑ ویندے آسے، جتھے اسان جہازاں توں لگن
 دی جگہ بنائی ہوئی آہی۔

اصل دے وچ ساڈے قصبے دے اُتھے آلے پاسے ہک تربیتی ہوئی اڈا آہ، تے
 اصلی ہوائی جہاز ساڈے سرائ دے اتوں لگھدے آہن، کیوں جے جنگ دیاں گلاں سن
 کچھ کچھ یاد آہن، ایسں کانزاس میں بیٹرنوں اپنا دشمن بنا لیندے آسے تے گھاہ وڈھن آلی
 مشین نوں نینک۔ کدیں کدیں ایسں سیباں دے درخت تے چڑھ کے اوں تے سیباں
 دی گولہ باری وی کریندے آسے۔ اوں ہک واریں میری ماں نال شکایت وی کیتی آہی
 جیہدی سزا دے طور تے ایسں ساحل سمندر دی میر تے تاسے وچ سکے۔

میری ماں بہوں واریں مین تے نینسی نوں سمندر دی سیر کراون کا نزلے ویندی
 آہی۔ اوں پاسے نہیں جتھے لوکاں وارن ہووے آ، بلکہ ساڈے گھر توں کچھ پنڈے تے
 پہاڑی دے دو جے پاسے جتھے بہوں تھوڑے لوک ہوندے آہن، امی اسان دوواں نوں
 ترنا سکھایا آہ۔ نینسی میرے نالوں ڈھیر بندرتے جوشیلی آہی، جس تے مین کاوڑ چڑھدی
 آہی۔ ہک واریں میں اوہنوں پانی دے اندر کھینچ لیا تے اوہ دے سرتے چڑھ گیا۔ اوں مین
 دھکا دے کے پچھا پٹایا تے بڑا دکھا ہو کے، اپنا ساہ رکھ کے پانی توں باہر آئی۔
 ”نینسی ہالے توں جا سکوڑی لہنبہ“ امی مین کاوڑی ”اوہ ہالے بہوں کی ایہہ تے
 تیری کئی بھین آرایہہ۔“

میں اوہنوں اپنی کئی بھین امی سمجھا آہس پر اپنے توں کمزور نہیں۔ کئی تاں اوہ آہی
 تے بہوں واریں ایہدا فائدہ وی لیندی آہی۔ جیس ویلے ایسں رکھاں تے چڑھدے
 آسے تے اوہ ٹانہیاں نال باندراس آر لک کھلوندی آہی، پر میرے کولوں انج نہ ہوندا۔ ہک
 واریں ایسں بھڑ پیو سے، تاں اوں میری بانہہ تے اتنا زور دیا چک مارا کہ میرا لبو نکل آیا۔ اوں
 توں کچھ ساڈے اکٹھے کھیڈن تے پابندی لگ گئی، کچھ ہنٹے ڈیرھ ہنٹے کا نزلے۔ وت جدان
 باری وچوں ایسں ہک دووے نوں وکھ وکھ کے اوں ہو گئے تے وت بھڑن توں توہ کر لئی
 ، وت اساڈے توں پابندی چال گئی۔

پالیاں وچ سن کھیڈن دی پوری آزادی آہی۔ ایسں برف دے گھر بنیدے
 آسے تے نکلے نکلے گولے بنا کے ہک دووے تے سفیندے آسے۔ وت ایسں برف دا پتلا
 بنا کے اوہدی سوئی نال پٹائی کریندے آسے۔

مین نینسی دا مہاندرا اتنی چنگی طراں یاد نہیں، جتنا اوہدی ماں دا۔ سکے وال جیہڑے
 دھپ توں بھٹے ہو گئے آہن۔ اوہدی جلد چٹی تے گلابی رنگ دی آہی۔ تے گلاباں تاں
 ہو، بو گلاب آہن جیویں رنگ دار پھل نال رنگیاں ہو یاں ہوں۔

میں لکھیا ”ڈنمن ساڈے نیڑے اپڑ گیا“
 ”ہن وکچھ“ میں آکھیا۔

اودہ اپیچھا میرے دل آہ، تے اوہ برش چلیندی پئی آہی ”میں زخمی ہوئی آں“
 اوس آکھیا۔

جیس ویلے اوس اپنا منہ میرے دل کیتا تاں اودہ مندر تے رنگ نال بھریا ہو یا آہ۔
 ”کیہ ہن میں تیرے آرگدی پئی آں“ اوس برش اپنیاں گھاں توں تھلاں لیا ندیاں
 ہو یاں آکھیا۔ ”ہن میرا منہ وی تیرے آرگدا پیا ناں“ اوہ بہوں ڈھنڈھ، تے جوشیلی آہی
 جیویں اوس کوئی جادو سکھ لیا ہووے۔ انج گدا پیا آہ جیویں اودہ ہی حیاتی دی ساریاں نالوں
 وڈی سدھر پوری ہوگی ہووے۔

ایس توں پچھے کیہ ہویا، ایہدی وضاحت کرنا بہوں ضروری ایہہ۔

پہلی گل تاں ایہہ وے اوہ بہوں کوچھی گلدی پئی آہی۔ مین یقین آہ کہ میرے
 چہرے دے کسے حصے دارنگ رتا نہیں، اصل گل ایہہ وے کہ انج آہی نہیں۔ میرے ادھے
 چہرے دارنگ انج ای آہ جیویں عموماً پیدائشی نشان ہوندا۔ اوہ میرے خیال وچ ہلکے ہلکے
 رنگ دا آہ۔

ایہہ گل ناہی کہ میری ماں گھر وچوں سارے شیشے بنا کے کملیاں آلا کم کیتا
 ہووے۔ شیشے اتنی اچھی جاہ تے وی لائے جاسکدے لیکن کہ بال اپنا نکس نہ وکچھ سکھن۔ ہور
 تاں ہور خنسل خانے داشیشہ بہوں اچھا آہ۔ صرف گھر دے بال وچ لگیا ہو یا شیشہ۔ ایہہ جیہا
 آہ جیہدے وچ میں اپنا نکس وکچھ سکدا آہس۔ اوتھے چائن گھٹ ہوون دی وجہ توں نکس
 بہوں مدھم سدھا آہ۔ ایس کا نزمیرا یقین پکا ہو گیا کہ میرے ادھے چہرے دارنگ بک مدھم
 سائے دی طراں دا ایہہ۔

میں اسے نکس دا عادی آہس، پر نینسی دے چہرے دارنگ وکچھ کے مین ہنک

ایہہ دن دی تاں لوڑ کا ئی نہیں میرے گھر وچ کچھ مخصوص کمریاں توں بہت کے
 کدائیں وین دی لوڑ ناہی۔ اُتے آلی منزل تے وین دا ایس سوچ وی ناسے سگدے۔ نہ
 ای ایس کھانے آلے کرے وچ وچ سگدے آسے تے نہ ای پراہنیاں آلے کرے وچ
 وین دی اجازت آہی۔ نینسی دے گھر وچ سن ہر طراں دی آزادی آہی۔ بہوں واریں
 دوپہراں دی گرمی توں بچن کا نزم، ایس تہہ خانے وچ وی گھس ویندے آسے تے مٹی آلے
 فرش تے کدائیاں لہندے آسے۔ جدوں ایس کم توں تھک ویندے آسے تاں ایس ترنی
 ہوئی بگھتی تے بہہ ویندے آسے تے خیالی گھوڑے نوں چھانٹے مریندے آسے۔ بک
 واریں اسان نینسی دی ماں دے سگریٹ کڈھ کے پیون دی کوشش وی کیتی آہی (بک توں
 ڈھیر سگریٹ کدھن دی ساڈے وچ جرأت ای ناہی) نینسی اودے دھوں دی باہلی عادی
 آہی ایس کا نزم آرام نال پیندی رہی جد کہ میں وت وت کھلدا رہیا۔

تہہ خانے دے وچ لکڑ دی بک الماری وی آہی، جیہدے وچ زیادہ تر نیکے
 ہوئے رنگ دے پرانے ڈبے، ورتے ہوئے برش جیہڑے سخت تے پیڈے ہو گئے آہن
 تے پرانے تختے جیہناں تے یا تے رنگ کرن دی کوشش کیتی گئی آہی یا برش صاف کیسے گئے
 آہن، پئے آہن۔ کچھ ڈبے تاں بٹن تائیں سیل آہن، جیہناں نوں اسان تھوڑی جیہی کوشش
 نال کھول لیا۔ ویکھیا تے ایہناں وچ رنگ موجود آہ۔ وت اسان ایہناں وچ رنگ بوڑ بوڑ
 کچھ نرم کیتا، وت ایہناں دی مدد نال تختیاں تے لکھن دی کوشش کیتی۔ میں اوس ویلے اٹھ
 سال دا آہس، تے اپنی ماں دی مہربانی نال تھوڑا بہوں لکھنا پڑھنا سکھ لیا آہ۔ نینسی وی دو جی
 جماعت دا امتحان پاس کر لیا آہ۔

”ایس پاس نہ ویکھیں جد تاں میں پورا نہ کر لیں“ میں نینسی نوں آکھیا تے
 اوہنوں پرا دھکا مار چھوڑیا۔ وت میں تختے تے کچھ لکھن لگ پیا۔ نینسی رتے رنگ دے ڈبے
 وچ برش ڈوبن وچ ز جو گئی۔

محسوس ہوئی۔ میں اوہنوں زور نال دکھاتا، ترکھا جیہا پوڑیاں چڑھدیاں ہو یاں تہہ خانے توں باہر آئیںم۔ میرا خیال ایہہ کہ میں کوئی شیشہ ڈھونڈ پیدا آہس یا کسی ایہہ جیسے بندے نوں جیہڑا مین ایہہ دس سکے کہ نینسی غلط آدھی پئی آہی۔ بے اگرانج ہوندا تاں میں اوہنوں ضرور سزا دیواں آ۔ ہالے میرے کول سوچن دا ڈیڈا یا ناہ کہ میں اوہنوں کہ سزا دیواں آ؟

میں نینسی داسارا گھر چھان ماریا۔ اوہدی ماں کتھائیں نظر نہ آئی حالان کہ ارج ہفتے دا دہنہ آو۔ وت میں پھلاں ویاں کیا ریاں دے وچکار پتھراں دے بجزی دے بنے ہوئے راہوں توں لگھدا ہویا گھر ول نس پیا۔ میری ماں برائے وچ بیٹھی کجھ پڑھدی پئی آہی۔ مین بھجھدیاں وکھ کے کھلوری۔

”ایہہ رتی نہیں ایہہ“ میں کاوڑ وچ پنجو سیندیاں ہویا رولا پایا ”میں رتا کوئی ناہ“ میری ماں حیران پریشان پوڑیاں لید کے میرے ول آئی، اوہنوں کجھ سمجھ نہ آئی۔ وت نینسی سدیاں ہویاں میرے پچھے آئی، اوہدی حیران آہی کہ مین کہ ہویا؟

نینسی نوں ویدھیاں ای میری ماں سارا کجھ سمجھ گئی۔ ”شیطان دینے پچھے“ ماں زور و نینسی نوں آکھیا۔ میں ماں نوں اتنی غصیلی آواز وچ رولا پیندیاں کدیں دی نہ سنیاں۔

”خبردار بے توں ساڈے نیزے آئیں۔ توں بہوں بھیرڑی چھوہر ایہہ۔ تیرے وچ بھورا کووی انسانی ہمدردی نہیں۔ کے تین تیر نہیں سکھائی۔“

اوستے ویلے نینسی دی ماں تے والاں نال ہتھ وچ تولیہ لے ہوئے اپنے گھر توں باہر آئی۔ ”اللہ توبہ! وال دی نہیں دھوون دیندے“

میری ماں اوہنوں وکھ کے وی چکی ”خبردار بے توں ایس طراں دی گھٹیا زبان میرے بڑے ساہویں ورتی۔“

نینسی دی ماں ترکھا جیہا جواب دتا ”توں جیہڑا گلا پھاڑ پھاڑ کے بولدی پئیں، ایہہ سے بارے تیرا کیہ خیال ایہہ۔“

میری ماں ٹھڈھا ساہ بھریا ”میں چیکدی نہ پئی“ میں تن صرف ایہہ دسنا چاہ رہی آں کہ تیری دھی بہوں ظالم ایہہ، میں ایہوں گھر وچ کدیں وی نہ وڑن دیساں۔ ایہہ میرے پتر نال حسد کریندی ایہہ، ایہہ تاں قدرت دے کم ایہن، ایہدے وچ میرے پتر دا کیہ قصور ایہہ؟ توں اپنی دھی نوں کوئی آداب نہیں سکھائے۔ ایہوں تاں میرا شکر گزار ہونا چاہی دا کہ میں ایہوں اپنے پتر نال سمندر دی سیرتے دی لے وئی آں، ایہوں تاں شکر یہ ادا کرنا وی نہیں آندا، ظاہر ایہہ جیویں دی ماں اُنجے اوہدی دھی۔

ایہہ سارا کجھ میری ماں دے مند وچوں اُنج نکلدا پیا آہ جیویں وریاں دا اوہدے اندر دے ہوئے غصے تے درد والا وا اُلدا پیا ہووے۔ حالان کہ بن تاں میں وی اوہدے کپڑے پھدھ کے اوہنوں روکن دی کوشش کریندا پیا آہس۔ ”بس کرو آئی، بس کرو آئی!“ وت میری ماں دی طبیعت وگڑن لگ پئی، اوہ اپنی ہتھوں ضبط کرن دی کوشش کریندی پئی آہی، تے کاوڑ نال کنبدے ہویاں اوہدے طلق وچوں اوپریاں آوازاں نکلدیاں پیا آہن۔

نینسی دی ماں اپنے تے والاں دی لٹ اپنیاں اکھیں دے اگوں ہیندیاں ہویاں آکھیا ”ہک گل آکھاں، بے توں اُنجے کریندی رہیوں تاں تن پاگل خانے گھلنا پوسی، بے تیرا گھر آلا تیرے نال وٹیا رہندا، (تے توں ہک کوجھے جاتک دی ماں ایہہ)، تے دس ایہدے وچ میرا کیہ قصور ایہہ؟“

میری ماں اپنا سردواں ہتھوں وچ پھدھ لیا تے روون لگ پئی ”اوہ میرے خدا“ جیویں پیڑاں اوہنوں نگل لیا ہووے۔ گھر دے اندروں ہک نوکرانی سدھی ہوئی برائے دے وچ آوڑی ”میڈم تہانوں کیہ ہویا، میڈم.....“ وت اوس نینسی دی ماں نوں اچا جیہا آکھیا ”لگھ وئج اتھوں، دور ہوونج“

”ہاں ہاں لگھ ویساں، توں کون ہوندی ایہہ مین آکھن آلی؟ سنبھال اپنی کھلی

مالکن نوں؟“وت اوہ نینسی ول مڑی ”یا خدا مین تیرا چہرا کیوں صاف کر یساں؟“وت
اوس اُچی آواز نال آکھیا تاں جے میرے کناں تائیں اوہدی آواز اڑوے نئے“توں ایس کو جھی
لڑکی نال کدیں وی نہیں کھیڈناں۔ ویکھتاں سہی ایس نوں، کھلی ماں دا کو جھا جاسک۔“
ایس سارے معاملے وچ نینسی بت بنی کھلوتی رہی۔ اوہدے منہ وچوں ہک لفظ
نہ نکھیا۔

نوکرانی تے میں، امی نوں سہارا دے کے گھر دے اندر لے گئے۔ اوس رونا بند کر
دتا، حلق وچوں اوپری جیہی آواز آنا وی بند ہو گئی۔ تھوڑے چرتوں پچھے اوس پر سکون انداز
وچ نوکرانی نوں آکھیا۔ ”ذرا پودے وڈھن آلی تینجی تاں لے آ۔ میں ایس جا نگی بوٹی دا صفایا
کردیواں، کدائیں ایہدی جھتوں دوہے پودے وی نہ مروجن۔“
جیس ویلے اوہ اپنا کم پورا کر تینجی، تے پچھے بائچھے وچ ہر طراں دیاں جڑی بوٹیاں
کھیلریاں ہو یاں دسدیاں بیاناں آہن۔ اوہناں وچوں ہک وی سلامت نائی۔
جیویں کیہ میں دس نکھیاں کہ ایہہ سارا کجھ ہفتے آ لے دیہاڑے ہو یا۔ اتفاق نال
اوس دیہاڑے نینسی دی ماں وی گھر آئی تے ساڈی نوکرانی وی، جیہی اتوار نوں چھٹی
کریندی آئی۔ سوہوار نوں شاید ایس توں وی مہرے، نینسی تے اوہدی ماں اتھوں لگھ گئے
آہن۔ شاید نوکرانی میرے پیونوں دس دتا آہ، اوہناں بے صبری دا مظاہرہ کریندیاں ہو یاں
دوہاں ماں دھی نوں گھروں باہر کٹھ چھوڑیا، مین ایس گل دا یقین ایہہ کیہ نینسی دی ماں کوئی
مزاحمت نہ کیتی ہوئی۔

ہولے ہولے ایہہ حقیقت میرے ساہویں آئی کہ بہن میں نینسی نوں کدیں وی نہ
دیکھ سکساں۔ پچھلے تاں مین اوہدے تے کاڈر آئی ایس کازمیں اوہدی پروا نہ کیتی۔ پر جیس
ویلے میں اوہدے بارے ماں کولوں پچھیا تے اوس نئی آن نئی کردتی۔ کیوں جے اوہ ایس
دائقیے نوں وت یاد نہی کرنا چاہندی۔ ایہہ ای اوہ ویلا آئی جیس ویلے میری ماں فیصلہ

کہتا کہ میرے کازمیں مناسب سکول دا انتخاب کر کے مین اتھے کھل دتا ونجے۔ شاید اوہ
ایہہ سمجھدی آئی کہ سکول دیاں باللاں وچ رہن نال میرا دھیان نینسی توں بنیا رہسی۔
میرے پیو دے کفن دفن دے اگلے دیہاڑے میری ماں ایہہ فرمائش کیتی کہ میں
اوہنوں قصبے توں کجھ میل دے فاصلے تے جمیل دی کدھی تے بنے ہوئے ریسٹوران وچ
کھانا کھوان لے ونجاں۔ مین حیران ویکھ کے اوس آکھیا ”مین لگدا کہ ایس گھر دے وچ رہ
رہ کے میرا ساہ گھنٹی وینا، مین تازہ ہوا دی لوڑا ایہہ“

ریستوران وچ امی اوہراں پراں دیکھیا، ایس گل دی تسلی کیتی کہ اتھے ساڈے
جانن آلا کوئی نہیں۔ کھانے دا آرڈر دیون توں پچھے اوس آکھیا ”میں تن کجھ دسنا چاہتی آں
جیس بارے توں نہیں جاندا“

ایس طراں دے لفظ کسی ناخوشگوار حقیقت دی طرف اشارہ ہوندا۔ ایہہ جیہا کوئی
ججہیدے توں میں بہن تائیں ناواقف آس، ضرور اپنے نال کوئی بھارتی دوا ہوندا۔ ایہہ
جیہا بھارتیہ اودیاں اپنے موڈھییاں تے چائی رکھیا ہوندا تاں جے مین تکلیف نہ ہووے۔
”کیہ میرا پیو، میرا اصلی پیو نہ“ میں پچھیا۔

”کھلیا آکھیاں گھاں نہ کر بہن اپنے نکھیاں ہونداں دی سہیلی نینسی یاد ایہہ؟“ ماں
آکھیا۔ کجھ چرتاں مین کجھ یاد نہ آیا۔ وت میں آکھیا ”ہاں کجھ یاد ایہہ“
وت ایس توں پچھے میری ماں مین جیہا کجھ دسیا میں بت بن کے اوہنوں سندا
رہیا۔ اوہناں دی آواز تے اوہناں دے چہرے توں درد دیندا ایسا آہ۔ اوہناں نوں اپنی
مظلومیت تے کوئی گلانہ۔ پر جیہی کہانی اوہناں مین سنائی، اوہدے وچ جیہوں سارے
ایہہ جیسے معصوم تے مظلوم لوک آہن، بظاہر تسلی نال ساریاں گھاں سنن توں پچھے، مین یقین
آہ کہ بہن میں اپنے سنگھیاں تے اپنی حیاتی وچ ہک بھیڑے جیسے دل نال پچھاں ہشاں۔

ممکن ایہہ میری ماں ایہہ چاہندی ہووے کہ میں اوہدے نال ہمدردی دا اظہار

تیرا نشان ایہہ۔“

ہُن تائیں تاں میں چُپ رہن دی کوشش کریندا پیا آہس، پر ہُن مین بولنا پے
 عیا ”رنگ تاں اوس سارے چہرے تے لایا آہ“

”ہاں۔ پرائس واریں اوس احتیاط نال کم لایا آہ۔ اوس اپنی صرف ہک گلبہ کئی آہی،
 اوس ہر ممکن کوشش کیتی کہ اوہ تیرے آردے آ“

ایس واریں میں چُپ ریہا
 ”جے اوہ چھوہر ہوندی تاں ہوگل آہی“ میری ماں آکھیا ”ہک لڑکی کا زایہہ
 ساری حیاتی داروگ ایہہ۔“

”انج کل پلاسٹک سرجری نال نامکن دی ممکن ہویندا۔“

”ہاں شاید انج ہو سگدا ایہہ۔“ گلبہ چرتوں کچھے اوہ بولی ”جائیک ہوں حساس
 ہوندا۔“

”ایس توں کچھے اوہناں نال کہہ ہویا“ میں ہچھیا۔

میری ماں دسیا ایس توں بعد دانہیں پتا اوہناں نال کہہ ہویا، تے اوہ ماں دھی کتھے
 کہیاں۔ اوہ خوش آہن کہ میں نیسی بارے کدیں گلبہ نہ ہچھیا۔ نیس تاں اوس کئی عمرے مین
 ہوں صدمہ پہنچنا آہ۔

مین ایس گل دانہیں پتا کسی نوں ایس گل نال کوئی فرق پیا یا نہیں، پر میری ماں
 آخری عمرے بالکل بدل گئی۔ اوہ دسدی آہی کہ میرا بیوہک شاندار انسان آہ، جگی گل ایہہ کہ
 اوہ اپنے آپ نوں اوہناں دے قابل ناہی سمجھدی۔ ماں مین آکھیا کہ مین اوس لڑکی نال
 شادی کر لینی چاہی دی آہی، جیس میری خاطر اپنے چہرے تے زخم لایا، کیوں جے ایس
 دویں ہک جیسے ہوندے تے ہک دوجے نوں کوئی طعنہ نہ دے سگدے۔

میں اوہناں دی ایس گل تے اتفاق کیتا۔

کراں پر میں انج نہیں کیتا۔ اوہ چنگی بھلی سمجھدار خاتون آہی، ودھدی ہوئی عمر اوہدی دماغی
 صحت تے گلبہ ڈھیر اثر نہ کیتا، پر میں اوہناں توں گلبہ انج پچھاں ہٹ گیا جیویں اوہناں نوں
 کوئی موذی مرض لگا ہویا ہووے۔ میں ایہہ جیہی کوئی گل ناہس کریندا جیہد ا تعلق میری
 معذوری نال ہووے آ، میری ماں دی ایہا چاہندی آہی۔ ایہہ اوہ بیڑی آہی جیہدے نال
 ایس دویں بدھے ہوئے آے۔

”جے توں گھر ہویں آتاں تن ایس گل دا پتا لگ ویندا“ ماں جی آکھیا ”پر ایہہ
 سارا گلبہ تیرے سکول وچن توں کچھے ہویا۔“

نیسی تے اوہدی ماں نوں میرے پوتھے دے وڈے چوراہے دے نیڑے ہک
 کمرے وچ رہن دی جاگھ دے چھوڑی آہی۔ اوتھے ہک سا جھرے، نیسی دی ماں غسل
 خانے دے وچ گئی تاں اوس ویکھیا کہ نیسی بلینڈ نال اپنی گلبہ کھرچ لئی آہی۔ نیسی دا وجود
 تے غسل خانے دا فرش ابوتال تر ہو یا ودا آہ، اوس بیڑ نال ہک آہوی ناہی کدھی۔

میری ماں نوں ایہہ سارا کیوں پتا لگا؟ عام طور تے قصبے وچ ایس طراں دے
 خونی واقعات دی تفصیل ساہویں نہیں لیا ئی ویندی۔

نیسی دی ماں اوہدے آسے پاسے تولیہ ولہینیا، کسی نہ کسی طراں اوہنوں ہسپتال
 لے گئی۔ اوس ویلے قصبے وچ کوئی ایسولینس ناہی ہوندی۔ شاید اوس کسی کار آلے دی مدد لئی
 ہووے۔ پر اوس میرے بیونوں فون کیوں نہ کیتا؟ نیسی دے چہرے دے زخم ڈھیر ڈوگھے
 ناہن، نہ ای خون دی کاٹی شریان کئیوی آہی۔ ایس کا زخون ضائع نہ ہویا۔ نیسی دی ماں
 اوہنوں شے نال کاوڑیندی رہی، بوت وت پچھدی رہی کہ اوس ایہہ چہل کیوں ماری؟“
 تیرے جیہی کملی بالڑی میری قسمت وچ آئی لکھی آہی“ اوہ نیسی نوں آدھی رہی۔

”جے اوس دور وچ سماجی خدمت گار ہوندے تاں نیسی نمائی نوں پچھاں دے فڈ
 واقعہ دار قرار دتا ویندا“ امی ہوراں آکھیا ”اوس اپنے اوسے گلبہ تے زخم لایا آہ جیس گلبہ تے

کچھ دیباڑیاں بعد، مین ڈیسوں وڈھ لیا، جس وں لے میں سب دے رکھ تھلے صفائی کریندا پیا آہس۔ ڈیسوں مین آکھیں دے کول وڈھیا، اکھ کج کے بند ہوگئی۔ میں ہک اکھ نال گندی چلیندیاں ہویاں ہسپتال اپڑیا (ڈیسوں میرے چہرے دی صحیح پاسے آلی اکھ نوں وڈھیا)۔ مین ایہہ گل سُن کے حیرانی ہوئی کہ رات ہسپتال وچ لگھا وئی پوسی۔ ایس دی وجہ ایہہ بنی کہ دو جی اکھ نوں انفیکشن توں بچاون کا نزد مین ہک انفیکشن لگنا آہ جس نال میری دویں اکھیں بند ہوئیاں آہن، ایس توں بعد اکھیں تے پئی ٹھن دی کوڑ آہی۔

ساری رات مین ٹھیک نال نیندر نہیں آئی۔ میں وت وت جاگ ویندا آہس۔ یقیناً ہسپتال وچ مکمل خاموشی ناہی ہوسگدی، اوس تھوڑے جیہے و تھے وچ جس وں لے میں وکھ ناہن سکدا میری سنن دی صلاحیت وچ کچھ اضافہ ہوگیا۔ جس وں لے میرے کمرے وچ قدام دی خاص آواز داخل ہوئی تاں مین سمجھ لگ گئی کہ ایہہ ہک خاتون ایہہ میرادل پیا آدھا کدا ایہہ نرس نہیں۔

”کیہ تھیں جاگدے پئے او خاتون آکھیا۔“

”جی ہاں“ میں جواب دتا۔

”میں تہانوں کچھ پڑھ کے سنان آئیں آں، جے تھیں پسند کرو تاں؟ بہوں واریں لوک انج اکھیں نوئی نوئی بور ہوئیندن۔“

”کیہ پڑھن کا نزد ہسپتال آلے دیندن؟“

”جی ہاں! میرے کول بہوں ساریاں شیواں موجود آہن۔“

”مین شاعری پسندا ایہہ“ میں آکھیا۔

”تھیں کچھ ڈھیر پڑھو جو ش نہیں دسدے“

ایہہ سچ آہ، میں جاندا آہس کہ اوہ انج کیوں آدھی پئی آہی۔ کدیں کدیں میں ریڈیو تے براہ راست شاعری پڑھدا آہس، ایس کم وچ ماہر آوازاں نوں وی سنندا آہس۔

کسے دے پڑھن دا انداز بہوں چنگا ہونداتے کسے دا بہوں بھیڑا۔

”چلو وت اسیں کوئی کھیز کھیز دیاں“ اوس آکھیا ”میں ہک یادوسطراں پڑھساں تے وت رک ویساں۔ وت تھیں انگلیاں سٹراں پوریاں کر لے۔ ایہہ ٹھیک ایہہ ناں!“

یقیناً اوہ جوان آہی، اوہ اپنا کم پوری دنگی نال کرنا چاہندی آہی۔

”ٹھیک ایہہ، پر پرانی طرز دی انگریزی نہ ہووے“ میں اوہنوں دسیا۔

اوس سوالیہ انداز وچ پڑھنا شروع کیتا ”بادشاہ اپنے دربار وچ بیٹھا آہ“

”اوہ رتے رنگ دی شراب پیندا پیا آہ“ میں بکسی واریں وچ فقرہ جڑیا تے اسیں دوویں ہسن لگ پئے۔ اوہ ٹھیک پڑھدی پئی آہی پراوہا انداز بالاں آلا آہ۔ مین اپنی آواز وی چنگی لگن لگ پئی۔ میرے اندر دا ادکار جاگن لگ پیا۔

”ایہہ چنگا“ اوس آکھیا۔

”میں تن دساں کہ نرس دے بھل کیوں کھزدن رحیل دے کنارے۔“

”مین ایہہ نظم چنگی طراں یاد نہیں کیوں جے ایہہ میری کسی کتاب وچ نہیں، پر ایہہ بہوں چنگی۔ مین ریڈیو تے تہاڈی آواز وچ ایہہ نظم سننا چنگا لگدا آہ۔“

”اچھا! کیہ توں ایہہ نظم سنندی آہیں“

”جی ہاں۔ ہور بہوں سارے لوک ایہہ نظم سنندے آہن۔“

وت اوس سٹراں پڑھنیاں بند کردتیاں تے مین سنن لگ پئی۔ میں اوہنوں ہک توں بعد ہک نظم سنان لگ پیا، ”سائل“، ”قبل خان“، ”مغرب توں آمدی ہوا“، ”جنگلی بھل“، ”جوان موت“، پوری تاں نہیں پڑھیو یاں سٹراں مین یاد آہن۔

”گلد آسیں تھک گئے او“ وت اوس اپنا تھیرے منہ تے رکھ دتا، وت اپنی گالہ میری گالہ نال لائی، ”ہن میں ویندی آں۔ اچھا وچن توں پہلے آخیری واروت کھیزے آں۔ میں ایہوں کچھ اوکھا نیساں، شروع توں نہ پڑھساں

وارسنا، نظم دا عنوان وی کوئی ناہ۔ مین یاد پوندا میں ایہہ نظم کتھائیں نہ کتھائیں پڑھی ضرور
آہی۔ شاید اسے کتاب وچ یا ہو رکداں میں۔ ایس نظم دے لفظ میرے دماغ وچ لکے ہوئے
آہن، پر سوال ایہہ کہ کیوں؟ تاں ہے اوہ میں تنگ کر سگن، میں اوہناں نوں خواب وچ
کسی لڑکی دے مؤنہوں سن۔ گاں۔

ویلا سارے غم بھلا دیندا

کوئی دھوکا، کوئی نقصان

نا قابل تلافی نہیں ایہہ

ایہہ جیہڑا حوراں دا آپس وچ تعلق ایہہ

موت امی نکھیڑ سگدی ایہہ

عاشق نوں محبوب توں

تے اوہناں ساریاں توں جیہڑا اوہناں دے وچکار ایہہ

دیکھو، بارش توں کچھ ایس چمکدی دھب وچ

پھل اپنی بہار و کھیندے پنے ایہن

دہنہہ کتنا خوش گوار ایہہ

نہ کوئی غم کرو محبت دا

نہ کھڑ دے ہوئے یاراں دا

کہ سارے بک ہو دین

جیس ویلے حیاتی موت دامن ہوی

کوئی تہاڈے کا زما تم نہ کر سکی

دعا نہ کر سکی، یاد نہ کر سکی

تہاڈی جاگھ خالی رسی

”کوئی تہاڈے کا زما تم نہ کر سکی
دعا نہ کر سکی، یاد نہ کر سکی
تہاڈی جاگھ خالی رسی
”میں ایہہ نظم پہلے کدی وی نہیں سنی“ میں آکھیا
”واقعی“

”ہاں جی! تے توں جت گئیں“

ہن مین کچھ تنگ ہوون لگ گیا آہ۔ اوہ کچھ بے چین لگدی پئی آہی۔ مین ہسپتال

دے اُتے اڈ دے ہوئے آبی پرندیاں دیاں آوازاں آندیاں پھیاں آہن۔ ایس موسم وچ

ایہہ پرندے بہوں واریں اتھے اڈ دے دسدے آہن۔ وت مین جاگ ہوگی، میں جیران

آہن جیویں، بندہ خواب دیکھن توں کچھ ہوندا۔ میں خواب وچ واپس وینا چاہندا آہن، تاں

جے اوہ بک واریں وت اپنی گہبہ میری گہبہ تے رکھدی۔ پر خواب کدی انسان دی مرضی

دے ہوئے۔۔۔

جیس ویلے وت مین دیکھن قابل ہو یا، ہسپتالوں گھر آگیا تاں نظم دیاں اوہ

سٹراں ڈھونڈن لگ پیا جیہڑیاں خواب وچ اوہ مین سناری آہی۔ میں کئی کتاباں چھان

ماریاں پر اوہ سٹراں کتھائیں نہ لکھیاں۔ مین تنگ ہوون لگا کہ اوہ سٹراں کسی لکھی ہوئی نظم

وچ تاہن، اوس اپنی طرفوں بنا لیاں آہن، صرف مین پریشان کرن کا نز۔

سردیاں وچ جدوں میں اپنیاں پرائیاں کتاباں کسی خیراتی ادارے نوں دیون کا نز

کدھیندا اپنا آہن، بک کتاب وچوں بک پرانا کاغذ نکلیا جیس تے پھل نال کچھ سٹراں لکھیا

ں ہویاں آہن۔ ایہہ میری ماں دی لکھائی ناہی، میرا خیال ایہہ کہ ایہہ میرے پیو دی لکھائی

دی ناہی۔ وت ایہہ کیہدی لکھائی ہوسگدی آہی؟ پر ایہہ جیس کسے دی وی لکھائی آہی اوس

شاعرہ داناں وی نظم دے اخیر تے لکھیا آہ، والٹر ڈی لائمر، ایس شاعر داناں وی میں پہلی

ہنیرے توں دور

"الکس لاگوما" (Alex La Guma) دا تعلق ساؤتھ افریقہ نال ایہہ ہے۔ بنیادی طور تے ناول نگار سن۔ ناولاں دے نال نال اویناں افسانے وی لکھے۔ "الکس لاگوما" (Alex La Guma) ادب دے نال سیاست وچ وی ڈوگھی دلچسپی رکھدے آہن، جیسی دا ثبوت اویناں دا 'ساؤتھ افریقن کیمونسٹ پارٹی' وچ شمولیت ایہہ۔ سیاسی کماں وچ حصہ لین دے نتیجے وچ غداری دے مقدمات دا سامنا کرنا پیناتے جلا وطنی وی بھوگنی ہئی۔ اویناں ساؤتھ افریقہ وچکار چلن آلی سیاہ فاماں دی تحریک "Black Conscious Movement" وچ مڈھلا کردار ادا کیتا۔ اویناں دی ہک کہانی دا ترجمہ پڑھن آلیادے ذوق مطالعہ دی نذر ایہہ۔

گندیاں مندیاں جُتیاں تے مڑھکے دے ماریاں کھلاں دی بدبو وچ ساری بھری ہوئی آہی۔ میرے نال آلی پھوپھی تے لیٹے ہوئے بندے، اپنا منہ میرے پاسے کیتا تے گچھ بڑبو کر بندیاں ہویاں اپنی بانہہ میرے منہ دے ساہویں کر دتی۔
"تھاڈا کیہ حال ایہہ؟" اوس اٹھدیاں تے دند کٹھدیاں ہویاں پچھیا۔

جیسی ویلے تسی نہ ہو سو

ایس نظم مین اداس تاں نہ کیتا، پر ایس نظم پڑھن توں پچھے، میں اپنا آبائی گھر وچین وارا دہ ختم کر دتا کہ میں آپ ایس دے وچ رہساں۔ ایس گھر دے وچ ضرور ایسا گچھ ہو یا آہ جیہڑا میں بھل ناہیں سگدا۔ گچھ جاگھاں ایہہ جیہاں ہوندا یاں یا شاید ایہناں وچوں کوئی ہک جاگھ جتھے گچھ ایہہ جیہا ہو یا ہوندا، جیہڑا سدا یا در ہندا۔

میں پتا کہ ورہیاں پہلے میں نیسی نال ملایا ہوندا، ٹورنٹو وچ کسی زمین دوز ٹرین وچ سفر کریندیاں ہو یاں، ایس دوویں اپنے اپنے چہریاں تے شناختی علامت نال، شرمندہ تے بے معنی گلاں کریندے۔ حیاتی کیوں پی لگھدی؟ آج کل کیہ پیا ہوندا؟ تیری گچھہ دا نشان، بن گچھ مدھم ہو گیا؟ کیہ توں پلاسٹک سرجری کروائی آہی؟ پر ایس شاید ایہہ گل نہ کرئیے آ، بالال بارے پچھئے آ، یا دوت نوکری دا۔ مین اوہنوں اپنے کم بارے دین دی لوڑ ای نہ پوندی۔ ایس ضرور ہک دوجے نوں مل کے خوش ہوندے، دت ملن دا وعدہ کریندے کیہ انج سارا گچھ بدل سگدا آہ؟

شاید ہاں۔ شاید گچھ ویلے کاڑ، یا شاید کدیریں وی نہیں۔

☆☆☆

”ٹھیک آں“ میں آرام نال جواب دتا، اوہ مین کجھ کملا لگیا۔

بہیرے وچ ٹھیاں بکل جُل کیتی۔ اوہ سون دی کوشش کریندے پئے آہن۔

”کیہ جوئے انڈالے آیا؟“

میں اوس ول دیکھیا، اوہ پھوہڑی تے پیا آہ، تے اوہ اڈھڈھ باہرنوں لکھیا ہویا

آہ۔ اوہنوں بندہ مارن دے جرم وچ داہ ورہیاں دی سزا ہونئی آہی۔ بن اوہدی قید داستواں

سال آہ۔ اوس لے عرصے توں زڑوئی ہوئی آہی، اوہنوں کھولنا ہوں اوکھا کم آہ، اوہ کملا تے

جنونی وی ناہ۔ جیس ویلے اوہنوں کملے پین دے دورے پوندے آہن، اوہدی زبان وی

چلن لگ پوندی آہی۔ اگے کجھے اوہنوں چپ لگی رہندی آہی تے اوہ اپنی ذات دی کھوہن

وچ کھسیرا بندا آہ۔ نال آلے قیدی اوہنوں ”اوکا کے لک“ بڈھا کا کروچ آکھن، اوس نال

باسا کرن یاوت اوہدے ول دھیان ای تدیون۔ اوہ گل دا جواب ہس کے دیندا آہ۔

اوہدیاں گھاں باتاں توں لگدا آہ کہ اوہ پڑھیا لکھیا ایہہ۔ ہوسکدا آہ، اوہ جرم کرن توں

پیلے کے سکول وچ استاد ہووے۔ ”کورا“ اوہ بہیرے وچ بولدار بہا۔ ”مین رومیو دے جُٹے

دا اوہ حصہ چنگ لگدا، جتھے جو لیت موئی آہی۔“

”کیہ تینوں گرمی لگدی پئی ایہہ“ میں پیار نال پچھیا۔

”آج تاں بہوں گرمی ایہہ!“ پراوس کوئی جواب نہ دتا۔ میں اوہنوں کھولن دا فیصلہ

کر لیا آہ۔ ”تساں کورا دا بہوں واری نال لیا، اوہ کون آہی؟“ اوس منہ دو جے پاسے کر لیا

تے سیں گیا۔

ساتھ سے بوہیاں دے بند ہوون دیاں اُچیاں اُچیاں آوازاں آئیاں۔ کھل تاہ

ہو گئے، لان وچ قیدیاں دیاں قطاراں لگ گھنیاں۔ گارڈ چڑے دے بیہ مریندیاں ہویاں

بولیندے وچنن۔

”اوہ کالے حرامیو اگے آوے۔“

اسیں لان وچ چوکڑی مار کے بہہ گئے تے دھمی دانگر پانی اوکھا سوکھا اندر پٹایا۔

بڈھا کا کروچ میرے کول آہینا تے ہسن دی کوشش کرن لگا۔ سوتے دے ٹکرتوں کچھے میں

اوہنوں وت دیکھیا۔ اوہ میرے نال پھوہڑی تے سیں گیا آہ۔ کجھ لوکاں نوں رتے چولے پوا

کے ہیرکاں وچ لیا گیا تے اوہناں دے نال دھوں دی بدبووی اندر وڑ آئی۔

”میں اتھے آں“ بڈھے کا کروچ دند کدھ دیاں ہویاں آکھیا۔

ساڈے بناون وچ خدا کولوں کائی کسر رہ گئی ایہہ۔ شاید اپر میں حیران آں ”آج

رات مسٹر جوئے“ کتھے رہ گیا ایہہ۔ اوہ تھلے بہہ گیا تے اپنے آسے پاسے لوکاں نوں دیکھن

لگ گیا۔ اوئے توں اتھے اہنہ۔“

میں آسے پاسے دیکھیا تے آکھیا۔ ”اوہ سائیلی ابراہام ایہہ جوئے نہیں“

”اوہ جوئے“.....“

سائیلی ابراہام بندہ مارن دے جرم وچ پھدھیا گیا آہ۔ میرا خیال ایہہ اوس اپنی

حیاتی وچ ترے قتل کیسے آہن، تے آخر لے قتل وچ پھدھیا گیا آہ۔ اوہ جنگل دا بادشاہ

ایہہ۔ اپنی غار دے وچ تاں بند ائی بادشاہ ہوند ایہہ۔ وت چپ دی بادشاہی ہو گئی۔

ساڈے آسے پاسے کجھ لوک گرو گرو کریندے پئے آہن۔ میں اٹاں دی کدھ نال نیک لاکے

بہہ گئیم، تے بڈھے کا کروچ نوں دیکھن لگ پئیم۔ اوہ لہا، پتلا تے بڈیاں دا ڈھانچہ لگدا پیا

آہ، تے گوڈیاں بھار بیٹھا آہ۔ اوس دا جتھ سڑے ہوئے چڑے وانگ آہ۔ اوس دامنہ تھوڑا

تھوڑا جتھی لگدا آہ۔ اوہدے وال چنے آہن تے سرو چکار گچ آہن۔

”ایہہ جاہ تھور لگدی ایہہ“ میں گل کرن دی کوشش کیتی۔

”کورا“ اوس بڑو بڑو کیتی۔ ”میرا خیال.....“

”اوہ کسے دیہاڑے ضرور آسی“ میں آکھیا، حالان کہ میں جاندا آہس کہ اوس

کدی وی نہیں آونا۔ کیوں جے اتے ویلے توں اوہنوں ملن کوئی ناہ آیا۔ میری ایہہ خواہش

تے لیٹ گیا۔

ہک کا مے بغاوت کیتی۔ بڑھا کا کروچ مٹھا جیہا بولیا۔ "تاریخ بغاوتوں نال
بھری پئی ایہہ۔"
"تسین مین پڑھے لکھے گلدے او، ایہہ ٹھکانہ تہاڈے کان ٹھیک نہیں، تسین کے
نوں کسج قتل کرسکدے او۔"

تہانوں بھیرانہ لگے تاں پچھیاں؟ "میں سکول ماسٹر آہیں، میرا شک ٹھیک نکلیا۔ مڑ
اوہنوں کجھ یاد آیا۔ مینوں امید ایہہ جوئے اوہ کتاب لے آیا ہوسی، "Treasurer Island"
توں ایہہ کتاب پڑھی ہوئی؟ "ہوں پہلے پڑھی آہی۔" بالئیاں کان بھیر ٹمک گیا آہ۔
بالئیاں پانی دا ہاسا بنئندیاں پیاں آہن۔ مین رات کان پانی کجھ وی ناہ پچیا۔ میں مڑ سکے
وج بجیا ہویا آہیں۔ چچڑاں تے پیوواں دیا آوازوں میریاں انگلیاں دے وچکار آندیاں
پچیاں آہن۔

"کورا، بڑھا کا کروچ ہیرے وچوں انج بولیا، جیویں مڑ سکے واقطرہ ڈھاندا۔
"کورا"

"یار صبر کر" میں آکھیا۔

توں کورا تاں نہوں؟

دت لمی چپ.....!

میں اوہنوں کھولن دی کوشش کیتی، "ایہہ کورا کون ایہہ"

اوس آکھیا "ہیلو جوئے میں بہوں ڈھڈھ آں، توں آگیاں، میں تن کہانی سنیاں،
توں کہانی سن میں؟ ایہہ بہوں پرانی گل ایہہ، مین اوہدے نال محبت ہوئی آہی۔ ایہہ کوئی
انج دی کہانی نہیں ایہہ۔

"یقیناً"

آہی کہ میں اوس بارے جان سکوں۔ باہر پتھر دیاں پوڑیاں تے بھارے بھارے بوٹیاں
دیاں آوازاں آیاں۔ بیرک وچ مڑ چپ ہو گئی، انج جیویں کے چلدا ریڈیو بند کر دتا
ہوے۔ سگرت مسم گئے، تے ہر قیدی اپنی ذات وچ کھڑ پ گیا۔

ہوے دی سوری وچوں کاوڑ بھری آواز آئی۔ "حرامیومنہ بند رکھو۔" اندر خاموشی
دا پردہ پیار رہا، جس ویلے بوٹیاں دی آواز آئی رگ گئی، گونگوتے بڑووتے شروع ہو
گئی۔ سائیکلی ابراہیم لوکاں وچوں راہ بنیندا، بوہے ول وگ گیا۔ اوس ویلے اوس دیاں
موشیاں تازیاں باہر تھیں وچوں باہر جھانپتاں مریندیاں پتیاں آہن۔ اوس بوہے ول تھکیا
تے تھو دے پیچھے نال منہ پو جھلایا، مڑا بنی جاہ تے آکے بہہ گیا۔

"ایہہ وارنگ ایہہ" بڑھا کا کروچ ہسیا۔ ایہہ وارنگ اوہناں بھیریاں کان نہیں،
ساڈے کان ایہہ۔ ایہہ اوہناں نال لڑنا بھڑنا نہیں چاہندا، اوہ دستا چاہندا، کہ اوہ جنگل دا باد
شاہ ایہہ۔ ایہہ گل ٹھیک ایہہ کہ جنگل وچ اوس توں وڈے جانوری موجود ہین۔

واٹر دے پار دینہ ڈب گیا، جیویں تھیر وچ جتیاں مسادتیاں ویندیاں۔ بیرک
تپ گئی، تے لیٹرین وچوں امونیا دی بدبو باہر نکلن لگ پئی۔ اوہ پھو ہڑی تے لیشیا ہویا آہ۔
اوہ کھل ترکل تاہں دہیت کے ستا پیا آہ۔ انج گلدایا آہ جیویں اوس نوں گرمی ناہی گلدی
پئی۔ اوہ پتھری حجت تے لگے بلب نوں ڈوگھی سوچ نال ویدھا پیا آہ۔ اوس اپنے آسے
پاٹے ڈھال بنائی آہی۔

"کیہ تہاڈا کوئی خاندان وی ایہہ" میں ڈھال تے وار کرن دی کوشش کیتی۔

"اوہ؟" اوس خالی نظراں نال ویکھیا تے مڑ ہنس پیا۔ "ہر بندے دا کوئی نہ کوئی اپنا
ضرور ہونا چاہی دا" اوہ ایہہ آکھ کے مڑ ڈھال وچ لگ گیا۔ اگلی رات دی پرانیاں راتاں
آرتی۔ گرمی ہو رو دھ گئی، لوگ پانی دیاں بالئیاں کان بھڑن لگ پئے۔ سائیکلی ابراہیم قیدیوں
نوں چنگا مارا۔ ایہہ چانیاں تے مٹکیاں دا بھیر آہ۔ بائی نوں انج ٹٹ پئی کہ اوہ پھو ہڑی

اخیری ملاقات

ایوان بیون ہیک روسی ادیب ایہہ جینوں روس وچ سب توں مہرے نوبل انعام ملیا۔ اوہ اشتراکیت مخالف خیالات دے کارن پچھانیاں ویندا۔ اوس اپنے ناولاں، The Village، Dry Valley دی وجہ توں خاصی شہرت حاصل کیتی۔ اوہدیاں کہانیاں Dark Avenues دے ناں توں 1946 وچ ساہویں آیاں، جیہڑیاں عشق مجازی دے موضوعات دے مشتمل ایہن۔ ایہناں کہانیاں وچ جتھے بیمار، جنسی ہیجاناں تے نفسیاتی کیفیات نوں ساہویں لایا گیا ایہہ اوتھے روسی تہذیب و ثقافت وی ایہناں کہانیاں دے راہیں ساہویں آئی ایہہ۔ اوہناں دے مجموعے ”ہنیریاں گلیاں“ دے وچوں ہیک کہانی پنجابی ادب دے پڑھاواں دی نذر۔

پالیاں دی ٹھنڈی تے سنی رات آئی۔ چن لکھیا ہویا آہ۔ شریش نیف اپنے نوکر نوں سدکے آکھیا کہ گھوڑے تے کاٹھی پاوے۔
ہیرے اصطل دی کئی جیہی باری وچوں، چن دی چاننی دی آندی ہوئی نیلی لکیر وچ، گھوڑے دی اکھ ہیرے دی کئی آر پھلکری پئی آئی۔ ساکس گھوڑے تے بھاری جیہی

میں جو نیر سکول وچ ماسٹر آہس۔ وپیلے نام یونیورسٹی دی ویندا آہس۔ مین کورا، نال عشق آہ۔ اوہ بہوں سوہنی آہی۔۔۔ بہوں ای سوہنی۔ اوہدا جشہ پولا پولا آہ، اوہدا رنگ وی رگا آہ، مین اوہدے نال باہلا پیار آہ۔ اسیں ڈہن دی وڈساک گلی دے وچ آکھتے وڈے ہوئے آے، میں سکول ماسٹر بن گیا، ساڈاویا ہون آلا آہ۔ میں بہوں محنت کیتی تاں جے اوس کان گھجھ کر سگاں جے اوہ ڈھڈھ رہے گئے۔ اوہ چپ وٹ گیا، آسے پاسے گھڑتیاں دیاں آوازاں آندیں پیاں آہن۔ جیس ویلے اوہ وت بولیا اوہدی آواز وٹیوی ہوئی آہی۔ اوہ اپنے آپ نوں بگا بگھن لگ پئی میں کالا آہس۔ ”چٹیاں جاگھاں“ تے وینا اوہدا روز داکم بن گیا۔ میں آتھے وچ ناہس سکدا۔ اوہ آتھے دے لوکاں نال ملن لگ پئی، جیہڑے اوہنوں بگا بگھدے آہن۔ اوہ پارٹیاں تے ڈانس کلباں وچ وچن لگ پئی۔ ہولے ہولے اوہ میتھوں دور ہوندی گئی، پر میں تاں اوہدے نال عشق کریندا آہس۔ میں اوہدے نال گل بات کیتی، ہنٹ ترلا کیتا، پراس کائی پرواہ ناکیتی، میں روپیوں، میں تاں کھلا جے آہس۔ تن پتا! مین اوس نال کتنا پیار آہ، میں اوس کان گھجھ وی کر سکدا آہس، اوہ آہندی آہی میں مٹلی آں، اوہنوں چنگی حیاتی ناہیہ پیا گزراں دیندا۔ اوہ میرے خلاف ہو گئی۔ مین آدمی ”توں وچ بھار وچ، میرے منہ تے اوس رکھ کے چاٹ ماری۔ اوہ مین کالا جشی آدمی رہی۔“

”وت توں ہوش وچ ناہریہوں تے اوہنوں قتل کر دیتی، ایس کان اچ اتھے ایہہ؟“ میں چکھیا۔
اوہ نہیں! میں کورا، توں قتل کر ہی ناہس سکدا۔ میں کھلا ہو گیا آہس۔ میں جوئے نوں قتل کردتا۔ میں جھلا جے آہس، جیس چنی چنری کان ایہہ کم کیتا، میں اوہنوں ماریا اوہدا سراپاٹ گیا۔

اوہ جوئے آ گیا ایہہ، ہیلو جوئے مین امید ایہہ توں کتاب لے آیا ہو سیں۔۔۔

کاٹھی رکھی تے لگام چوں بچدھ کے، اوہنوں اصطلتوں باہر لے آیا۔ باہر نکل کے اوس گھوڑے دا پوچھل پھدھیا، تے اوہنوں گڈھ چا پائیوس۔ گھوڑا سکھیا ہویا آہ، پر جیہڑے ویلے کاٹھی دے بند اوہدیاں پلسیاں وچ چبھدے آہن، اوہ چمک چمک کے ساہ لین لگ پوندا آہ۔ کاٹھی دا ہک بندر نیا ہویا آہ۔ سائیس اوکھا ہو کے اوہنوں گنڈے وچوں نپا یا تے دنواں نال چمک کے گڈھ بچھ دتیس۔

کاٹھی چمک کے بین نال مونا گھوڑا، چست و سیون لگ پیا۔ سائیس احاطے دے ساہویں آپز کے لگام نوں پرانی جیہی لکڑی دے کھجے نال ولہیٹیا، تے پچھاں ٹر گیا۔ گھوڑا ڈھیر ڈھل لکڑی دے کھجے تے جیر مریندا رہیا، پیلے پیلے دنواں نال اوہنوں وڑھن دی کوشش کریندا رہیا۔ تھوڑی تھوڑی ڈھل پچھوں اوہ پلسیاں پھٹلا کے ہٹلدا آہ۔ انج کرن نال اوہدے ڈھڈھ دے سارے پٹھے کمبے آہن۔ نال ای ٹوئے وچ پچھلی رات دے چن داسا داسا اوپر چھانواں پوندا پیا آہ۔ ڈھٹھے ہوئے پتر اں آلے باگ وچ کبر الہندا پیا آہ۔

سٹریٹس نیف تھو وچ شکاری چا بک لے کے ڈیوڑھی وچوں ساہویں ہویا، لہماں تے مزیا ہویا تک، پھر تیتلا جشہ پرکاٹھی چیری، اوہدا نکا جیہا ہر ادانا نوں ابھریا ہویا آہ۔ سوہے رنگ دا ستر اخانی ٹوپ پاکے، بھسی جیکٹ، تے چکیلا کر بند بٹھ کے، لے لے قد دا سٹریٹس نیف، بھرواں جوان دسدا پیا آہ۔ چن دی چاشی وچ وی وکھ سکیندا آہ کہ اوہدا سٹا ہویا چہرہ زمانے دا اتنا ٹھنڈا وکھ چکیا۔ گھڑیالی پرگھائی داڑھی وچ کتھائیں کتھائیں سفیدی دسدی آہی، تے سگی دے پٹھے چھکے ہوئے آہن۔ اوہدیاں شکاری جتیاں پرانیاں ہو گئیاں آہن، تے جیکٹ دے ساہویں، بزرگوش دے لہو دے سکے داغ لگے ہوئے آہن۔

ڈیڈھی دی کدھ وچوں ہک کئی جیہی باری کھلی۔ منھی جیہی آواز وچ کسے پچھیا۔
 ”آندرتی پتر کتھے ویندا پیاں؟“

”اماں میں ہن بال نہ رہیا“ سٹریٹس نیف متھے تے وٹ چاڑ کے لگام پھدھیا ہویاں جو اب دتا۔ باری بند ہو گئی پر ہن برانڈے دا بوہا کھل گیا۔ پاول سٹریٹس نیف چپل دھر کیندا ہویا ڈیڈھی تائیں آیا۔

”کتھوں دے ارداے لہن آندرائی“ اوس بھاری آواز وچ سوال کیتا۔ اوہدیاں چندھیاں ہویاں اکھیں، پھلیاں ہویاں گلہاں، وچ ڈڑیاں ہویاں آہن۔ چٹیاں والاں نوں پچھاں تے لگھا پھیریا گیا آہ۔ زیر جامہ پائے ہوئے پاول، اوور کوٹ موڈھیاں تے سٹ لیا، عام طور تے تھوڑا جیہا نشہ وی اوہدی زبان کھول دیندا آہ۔ ”چلو میری طرفوں میرا اکسی دنا“ نوں سلام آکھیں۔ میں سدا اوہدا احترام کیتا۔

”پچھا تھیں کسے دا احترام وی کریندے او“ سٹریٹس نیف جواب دتا ”ویسے تھیں ہر ویلے پرانے پھڈے وچ ننگ کیوں اڑائی رکھدے او“
 ”اوہو بھتی معاف کرنا! معاف کرنا“ پاول بولیا تے گاندیاں ہویا پچھا مڑ آیا۔ ”گلی ہکلی تے راتاں ہنیریاں، بے آٹھیں تے جن۔۔۔۔۔“

سٹریٹس نیف دند پسدیاں ہویاں گھوڑے ول مڑیا۔ رکاب دے نال پیر لگدیاں ای گھوڑے وچ حیاتی پرت آئی، گھوڑے لٹکڑ بندیاں ہویاں ٹرنا شروع کردتا۔ سٹریٹس نیف ہولے جیہا سوار ہویا تے چر کر بندیا ہونئی کاٹھی تے جم کے بہہ گیا۔ گھوڑے گردن چائی تے ٹوئے وچ چن دے پر چھانویں نوں چریندیاں ہویاں، دنگی لاوتی۔

☆☆☆☆

چن دی چاشی وچ ناتے ہوئے، ٹھڈھے کھیتاں دیاں لکڑی دیاں واڑاں، ٹنڈانیاں نال چٹیاں ہویاں پیاں آہن۔ آلو، بکی واریں وڈے وڈے پر پھیلانے ہوا وچ اڈن تاں گھوڑا بدک کھلووے۔ چھرکا، چاشی تے تریل وچ تریلے جنگل وچ کھڑ بندیا گیا۔ سنا تے چکیلا چن، رکھاں دیاں ٹنڈ ٹنڈا بنیاں وچوں تھوڑی چرکانو بھٹک وکھاوے آہتاں ایہہ

تنگیاں ناہنیاں اوہدے ٹھنڈھے چانن وچ گھل مل ویندیاں آہن۔ چہرکیاں اُتے سکے پتران تے بید بجنوں دی جھل دی کوزی بو پھیلی ہوئی آہی۔۔۔ کدیں چراگا ہواں دیاں نہ ختم ہوں آکیاں ڈھلاناں آونجن تے کدیں ترلیاں ہویاں جھاڑیاں وچوں لگھدیاں ہویاں، گھوڑے دے تک وچوں ہواڑنگن لگ پوے۔ سُمّاں دے تے آکے ترندیوں ہو یاں ناہنیاں دی آواز پہاڑی ڈھلان تے جے ہوئے درختاں وچ دور تائیں ویندی آہی۔۔۔ ہکسی واریں گھوڑے کنوتیاں کھلا رہیاں۔ چراگاہ دی پھلی دھند وچ، پھلی پھلی ٹنگاں تے گیجاں آلے دو موٹے تازے بگیاڑ کھلوتے آہن۔ اوہ چپ چپیتے کھلوتے سٹرلیس نیف دے گھوڑے نوں نیزے آندیوں ویدھے رہے، وت دھرک مار کے، کورے آلی لشکدی گھاہ وچ غائب ہو گئے۔

”جے اوہ ہک دہنہ ہو رزک و نچے تاں۔۔۔“ سٹرلیس نیف سرچا کے چن ول ویدھیاں ہویاں سوچیا۔

چن، برف نال کجیاں ہویاں ویران چراگا ہواں دے سدھا اُتے لکھدا پیا آہ۔ پالیاں دے حسن بندے نوں نمَن جھون کر دیندا۔

گھوڑا اپنا سارا زور لاکے، ہسکی برساتی ندی دے کناؤ دے لے، گھانٹے زکھاں ول چرھائی چڑھدا پیا آہ۔ کانھی دا چوکھٹا چیس چیس کرن لگ پیا۔ ہکی واریں گھوڑے دے پیر تھڑکے، تے اوہ ڈھلان توں ڈھانڈیاں ڈھانڈیاں بچیا۔ کاوڑ توں سٹرلیس نیف دا مہاندر اوٹی گیا۔ اوس چا بک ولا کے پورے زور نال گھوڑے نوں سروچ کڈھ ماریا۔ ”اوہ بڈھیا کتیا“ اوہدی کاوڑ آلی آواز پورے جنگل وچ گونج گئی۔ جنگل توں اگاں رز اای رز آہ۔ پہاڑی دے دامن تائیں کنک دے سڈھے دسدے آہن۔ ایہناں دے وچکار ماڑا جیہا علاقہ آہ جیہدے وچ چچھرتے ایہدے نال کجھ کرے چن دی چاننی وچ ویران لگدے پئے آہن۔ سٹرلیس نیف کھلو گیا۔ انج لگدا آہ جیویں اوہنوں چرہ ہو گیا آہ۔ ہر پاسے

چپ داراج آہ۔ اوہ گھوڑے تے بیٹھیاں بیٹھیاں وینڈے وچ وڑ گیا، مکان وچ ٹھنک ٹھنک ہنیرا آہ۔ گھوڑا سر نوکے کھلوتا رہیا۔ احاطے وچ ہک بڈھا جیہا کتا دنگاں تے پوتھی رکھی پیا آہ۔ ہل جل کیتویوں بغیر اوس سٹرلیس نیف ول ویکھیا تے اکھ چا کے اپنی پوچھل بہوئیں تے مارن لگ پیا، جیویں پراسنے نوں سواگت کریندا پیا ہووے۔ سٹرلیس نیف ڈیڈھی ول گیا۔ اُدے اُدے بیت الخلاء وچوں آون آلی بڈھ پھلی ہوئی آہی۔ ساہوئیں آلے کمرے وچوں نمئی روشنی آندی پئی آہی جیہدے وچ باریاں دے شیشے سہرے ہو گئے آہن۔

رات نوں سون آلے کپڑے پائے ہوئے، ہک کئی جیہی زنائی بے آواز قدماں نال بھجھدی ہوئی ہنیرے کمرے وچ آئی۔ سٹرلیس نیف اوہدے ول جھکیا، اوس اپنے تنگیاں باہیں سٹیس نیف دی گنگی دے آسے پاسے ولہیت لیاں تے اوہدے کوٹ نال سرنکا کے خوشی توں ڈسکن لگ پئی۔ اوہ ایہدی بالال آلی دھڑکن سمندر ایہا۔ اوہ اوہدے سینے تے لمکدی ہوئی سونے دی صلیب نوں محسوس کر سگدا آہ۔ ایہہ صلیب اوہدی دادی دی نشانی، تے اوہدا بچ وین آلا واحد اثاثہ آہی۔

”توں کل تائیں زکسین ناں۔ زک ولسیں ناں!“ اوہ کن وچ چچھدی پئی آہی۔ ”اف! تن اپنے ساہوئیں ویکھ کے یقین نہیں پیا آندا“ ”ویرا، میں ونج کے گھوڑے نوں۔ ننہ آواں“ سٹرلیس نیف اوہنوں وکھ کریندیاں ہویاں آکھیا۔ ”کل تائیں۔ کل تائیں“ اوس دوہرایا تے سوچی پے گیا۔ ”خدا یا! ایہہ تاں ہر آون آلی دیہاڑ نال کھلی ہوندی ویندی، تمہا کو تے دی لگ گئی، جیہیاں دے وچ وی کیڑی بے تابلی تے کاہل۔۔۔!“

’ویرا‘ دامن موہنا چرپاؤ ڈر نال ٹھل ہو گیا آہ، اوس اپنے ٹل مضبوطی نال اوہدیاں نبالاں تے رکھ دتے۔ صلیب اوہدے ننگے سینے تے لشکدی رہی۔ اوہدرا تے نوں سون آلا گاؤن چنگا آہ، اوس دا ایہا گاؤن ای تاں رہ گیا آہ جیہا اوہ خاص خاص موقعیاں تے پا لیندی آہی۔

”من کیڈا یقین آہ“ سٹرلس نیف، ویرادی جوانی دے ویلے نولوں یاد کیتا۔ من کیڈا پکا یقین آہ، میں ویرا نال ملاقات دے بدلے حیاتی دے پندرہ ورہے پنکچائے بغیر پنا چھوڑیاں۔

☆☆☆☆

پو پھمد اپیا آہ۔ پلنگ دے نیرے فرش تے موسم بتی بلدی پئی آہی۔ سٹرلس چھت ول منکر کے اتنا زالیسیا پیا آہ۔ قمیض دا گریبان کھلا آہ، باہیں سرتوں اتے آہن، اوہرا ڈنگا تک کدھ آلے پاسے مڑیا ہویا آہ۔ نال ای ویرا گڈیاں تے ارکاں رکھ کے بیٹھی آہی۔ رون نال اوہدیاں اکھیں سچ کے رتیاں ہو گئیاں آہن۔ سگرٹ چھلکیاں ہویاں اوہ بے رنگ نظراں نال فرش نولوں ویدھی پئی آہی۔ اوس ہک ننگ دوجی اُتے رکھنا چاہی تے اوہدی نظر ایسیاں بھیراں تے پئی جیہڑا قسمی تے سوہنیاں بٹیاں وچ سوہنا لگدا آہ۔ اوہدے دل وچ ابھرن آلی بیڑ ہر شے نولوں اپنے اندر ڈبکی دندی پئی آہی۔

”میں تیرے پچھے ہر شے کھڑا چھوڑی“ اوہ قسمی جیہی بولی۔ اوہدے ہونٹ کمبڈے پنے آہن۔ اوہدی آواز وچ بلادی نرمی تے بالاں آکا احساس زیاں آہ۔ پٹرلس نیف اکھیں کھولیندیاں ہویاں ٹھنڈے لہجے وچ آکھیا۔

”توں کیڈے کھڑا پیا“

”ہہہہہ کجھ۔ ہر شے کھڑا چھوڑی، ساریاں توں ودھ اپنی عزت، اپنی جوانی“

”توں تے میں ایڈے جوان وی نہ رہے“

”توں کیڈا پتھر دل لہبہ۔ توں من آکا نہوں سمجھ سکیا“ اوہ نرمی نال بولی۔

”دنیا جہان دیاں زانیاں ایہا آدھیان۔ ایہہ اوہناں دی پسند دا لفظ ایہہ، جینوں اوہ وکھو وکھ لہجیاں وچ ادا کریندیاں۔ پہلاں ترنگ وچ آکے آدھیان: ”تسیں کیڈے ذہن اوہ، من کیڈی چنگی طراں سمجھدے او“ تے وت ”توں کیڈا پتھر دل لہبہ، توں

من آکا نہوں سمجھ سکیا۔۔۔“

ہولے ہولے روندیاں ہویاں اوہ بولدی گئی، جیویں کجھ سندری ای نہ پئی ہووے“
نیاں کہ میں ناکام ہو گئی آں۔۔۔ پر میں سدا کا نر موسیقی نال پیار کیتا، تے مین مین دی موسیقی نال عشق ایہہ، ڈھیر نہیں تاں، میں کجھ نہ کجھ تاں کامیابی حاصل کر لینی ہوندی۔“

”پر موسیقی دا ایہدے نال کہ تعلق؟ جیس ویلے پیڑ رکھی۔۔۔“

”آندر کی میری جان انج نہ آکھ۔۔۔ تے مین من ہاسٹل دے سکول وچ ڈانس دی کلاسوں کا نر پیا نولوں دگنا پوندا، تے اوہ وی ایس منجوں شہر وچ، جیس وچ مین سدا نفرت لدھی۔ وت دی مین کوئی نہ کوئی لہ پوندا جیہڑا میرا ہتھ پھدھ لیندا، مین پیار تے احترام دیندا، میرا گھر ہوندا، بال ہوندے، پر ساڈے پیار دیاں یاداں۔۔۔“

سٹرلس نیف سگرٹ لائی تے ہولے ہولے بولنا شروع کیتا جیویں ہک ہک لفظ تولیندا اپیا ہووے۔ ”ویرا اسان خاندانی لوکاں کا نر محبت کرنا بالاں دی کھینڈ نہیں ہوندی۔ ساڈیاں حیاتیاں وچ زہر گھل ویندی، ایس محبت تن نہیں مین وی برباد کیتا، پندرہ سولہ ورہے پہلاں میں ہر روز اتھتھے آوندا آہس۔ تیری دلہی تے رات لنگھاؤنا اپنا اعزاز سمجھدا آہس۔ لو اچھو ہر آہس، جذباتی تے نالے لکھا“

سگرٹ مسم گیا آہ۔ اوس ہانہہ بھنوا کے اوہنوں دور سنیا، ہانہہ منجی تے رکھ کے چھت نولوں ویکھن لگ پیا۔ ”ساڈے بیو دادے دیاں محبتاں دیاں کہانیاں، سنہری چوکاٹھاں وچ جڑیاں ہویاں گول گول تصویراں، خاندان دے روحانی پیشواواں دیاں ہتھ نال بنیاں ہویاں تصویراں، سارا کجھ ساڈا ورشہ آہ، تن یاد ہوسی اوہناں دیہاڑیاں وچ میں شاعری وی کریندا آہس:

تن پیار کریندیاں ہویاں،

میں خواب ویدھاں، خواب ویکھن آکیاں دے

او ہناں دے جیناں سوور ہے پہلاں ایس بھوئیں تے محبت کیتی،
 او ہناں تاریاں دی چھاں تلے،
 جیہڑے کدیں او ہناں کا نزد چمکدے آہن،
 میں تیریاں ای سوچاں وچ رلد اپجھراں
 اوس ویرا تے ہک نظر ماری او ہدا الجھت ہوندا گیا:

”آخر توں فریوں گئی آپیں تے گئی وی تاں کدے نال۔ کیہ اوہ تیرے قبیلے
 وچوں آہ؟ تیرا تے او ہدا کیہ میل آہ؟“ اوہ اٹھ کے بیہہ ریہا، تے کاوڑی کے ویرا دے
 کالیاں والاں نوں ویکھن لگ پیا۔ ”میں تن ہمیشہ اپنی سوچاں وچ وی احترام دتا کہ توں
 میری ہوں آئی بیوی لہجہ تے جدال قسمت، سُن ہک دو جے دا ہوں دا موقع دتا، تاں
 توں میرے کا نزدیک بن گئی آپیں؟ میری بیوی؟ اوس ویلے ساڈے کول جوانی وی آئی، صحت
 وی آئی تے مصوبیت وی۔ اوہ تیرے چہرے تے آندے گوڑھے رنگ، تیری لمبل دی
 نفیس قمیض۔۔۔ تن ایس گل دا پتا؟ ہر روز تن ملن آدنا میرے کا نزدیک معنی رکھدا آہ، تیرے
 شوخ لباس، دھپ وچ سانولاں ہویاں تیریاں تنگیاں باہیں، چمکدیاں ہویاں تاتاریاں
 اکھیں۔۔۔ توں میرے ول ویکھن توں گھبرا ویندی آپیں۔ تیرے کالیاں والاں وچ انکلیا
 ہویاں گلاب تے تیرا نماں نماں ہاسا۔۔۔ کجھ حیران کجھ کملیاں آلا ہاسا، پر ایس سارے کجھ
 تے کیڈا پیا ر آندا آہ۔ وت اُنچ ہویا کیہ توں کسے ہور بارے سوچیندیاں ہویاں باگ دیاں
 وناں تے دور نکل ویندی آپیں۔ کروکے کھینڈ دیاں ہویاں اُنچ گلد آہ جیویں توں واقعی
 کھینڈ وچ حصہ نہوں لیندی پئی۔ جیس ویلے تیری ماں میری بے عزتی کیتی آئی، توں باری
 وچوں سارا کجھ سستدی پئی آپیں۔ ویرا ایہ سارا کجھ میرے کا نزد۔۔۔“
 ”ایہ سارا کجھ اماں دا کہتا کرتا“ ویرا بڑا اوکھا ہو کے آکھیا۔
 ”نہیں“ تن یاد ایہہ، جدال توں پہلی داریں ماسکو گئی آپیں، سامان خنچیدیاں

ہویاں توں میرے ولوں ویکھے بغیر گنگناری آپیں۔ توں اپنیاں خواباں وچ اُنچ مگن ہو گئی
 آپیں، تن آون آکیاں خوشیاں دانقین آہ۔ ٹھڈی شامیں تن خدا حافظ آکھن کا نزد میں گھوڑے
 تے سفر کیتا، گھاہ دے ساوے کھسراں تے کنگ دے سڈھیاں نال بھریاں پیلیاں، تے
 وت تیری گڈی دی باری دا پردہ۔۔۔ اف خدایا“ اوہدی آواز دی تنخی نال نبھوں بگھر دیاں
 پیاں آہن۔ اوس تکھے تے سر رکھ لیا“ تیں ہتھاں تے خشبو لائی ہوئی آئی، جیہڑی میرے
 ہتھاں وچ وی آ گئی آئی۔ پچھیاں ولدیاں ہویاں گھوڑے دامن کا تے کانھی دے چڑے دی
 بدبو میرے وچ رچ گئی، پراوہ تاں خشبو آئی جیہڑے میرے بک نوں سکھ دیندی پئی آئی۔
 میں وڈی سرک تے سفر کریندا گیا تے میرے اتھر وڈھاندا لے گئے۔۔۔ میں آدھاں جے
 کسے قربانی دتی، کسے پوری حیاتی تباہ کیتی تے اوہ میں آں۔ بڈھا شرابی“

گھہاں تے مچھاں وچوں واہندیاں ہویاں اتھرواں دانقین ڈانقہ سٹریٹس نیف
 دے ہونٹاں تے محسوس ہوندا پیا آہ۔ اوہ پلنگ توں لہجہ کے کمرے وچوں باہر نکل آیا۔
 چن ڈبدا پیا آہ، برف دے چنے گالے پہاڑی دے نال آ لے کھیتاں وچ اُنکے
 ہوئے آہن۔ اتق دے اخیر لے کنارے تے رنگن دسدی پئی آئی۔ بہوں دور بندے کسے
 جنگل وچ ککڑا اذان دتی کھلوتا آہ۔
 سٹریٹس نیف احاطے دیاں پوڑیاں تے بہہ گیا۔ ٹھڈھ باریک قمیض نوں چیرن
 لگ پئی۔

”تے وت۔۔۔ ساڈے کردار وٹی گئے۔ ایہہ تاں ہونا ای آہ“ اوس بہوں
 ہو لے جیہا افسوس دا اظہار کیتا ”ایس نال کیہ فرق پوندا۔ سُن تاں سارا کجھ ختم ہو گیا“

☆☆☆

سویردی چاہ ٹھڈے کمرے دی وڈی میز تے رکھ دتی گئی۔ لاگیاں آلے ساوار
 نوں ساوے غلاف وچ ولہیٹیا گیا آہ۔ ساوار تلے آگ کداں دی مسم گئی آئی۔ باریاں دے

شیشیاں تے کبرے دے قطرے غائب ہو گئے آہن۔ کمرے وچ پٹھنیاں ہویاں بر فانی سویر دا چمکدا سورج تے پچیا کھچیا سڑیا ہو یا گھاہ، ہک ٹیڑھا میڑھا بیڑا دسدیا آہ۔ خوابی چہرے تے رتیاں والاں آئی نوکرائی ننگے پیریں کمرے وچ آئی تے 'متری' دے آون دی اطلاع دتیس۔

”اوہ انتظار کر سکدا“ سٹریس نیف نظراں اٹھائے بغیر جواب دتا۔ ویراوی سرنوا کے بیٹھی رہی۔ راتورات اوہ دامنڈرا سارا نکل آیا آہ۔ اکھیں دے آسے پاسے حلقے پے گئے آہن سٹریس نیف دا دبا پتلا تے کرخت چہرہ، کسے لاش آر بیلا پے گیا آہ، اوہ دامنڈ ہوا وچ اٹھیا ہو یا آہ۔ جھاز جھکا کر اترسی دے وچوں نرگٹ دیندا پیا آہ۔

سورج ہالی پوری طراں اتاں نہ آیا، پر اوہا چا نا اکھیں چھمبیدا پیا آہ۔ ساہویس آلا احاطرات دی برف توں چٹا ہو گیا آہ، جیہڑی لون آر، گھاہ تے گوگھی دے ساوے پتراں تے جھڑکی گئی آہی۔ سیسے جیسیاں اکھیں آلا بند، جیہڑا بھونہ دا بھریا ہو یا پھنکڑا لے کے ویڑے وچ وڑیا آہ، جھنڈے دے آسے پاسے گیزالا کے ہتھاں نال بھونہ نوں دیندا ودا آہ۔ اوس دنناں وچ پانپ دبا رکھیا آہ، تے دھوں دا چلا بن کے اوہدیاں موہڈیاں توں پچیاں اڈ دا پیا آہ۔ ویرا سمور دا کوٹ پا کے ویڑے وچ آئی۔ پرانی طرز دا ایہہ کوٹ کدیں قیمتی ریریا ہوتی، ہن پانا پانا ہو یا ودا آہ، اوہ سرتے کالیاں تیلیاں دا بنیا ہو یا گرمیاں دا ٹوپ رکھی ودی آہی، جیہدے تے طے دے پھل جاہ جاہ توں بدرنگ ہو گئے آہن۔

سٹریس نیف اوہناں نوں وڈی سڑک تائیں چھوڑن گیا۔ اوہا گھوڑا پھنڈے دے پچھے پچھے اوہناں راہواں تے چلدا گیا، جتھے برف پگھری پئی آہی۔ بکسی واریں گھوڑا منہ پھیر کے تیلیاں آسے ہیٹ ول ہمکیا۔ سٹریس نیف چا بک بھنوا کے اوہدے تک تے ماریا۔ گھوڑا سڑ پھنکن تے ہٹن لگ پیا۔ اوہ چپ چاپ سڑ کر بندے رہے۔ بڈھا کتا گھروں ای نال نال ٹردا آندا آہ۔ صاف تے نیلے آسمان تے لٹکدے سورج وچ تپش آہی۔ وڈی سڑک

تے کوچوان اچانک ویرا نال مخاطب ہو یا:

”میں انگلیاں گرمیاں وچ دتا اپنا نکا کتا تہاڑے کول گھل چھوڑیاں۔ میرا خیال ایہہ اوہ بھینڈاں چراون وچ تہاڑا ہتھ دنگی۔“

ویرا سڑک کے سٹریس نیف ول ویکھیا۔ سٹریس نیف اپنا ٹوپ لاہیا، گھوڑے توں جھک کے ویرا دے ہتھ تے ہک لمساں بوسدنا۔ اوہدے ہونٹ سٹریس نیف دیاں سفید ہونڈیاں کنپٹیاں دے کول کمدے پے آہن۔ اوہ ہولے جیہی بولی ”اپنا خیال رکھیں۔ میری جان تے میرے بازے کائی بدگمانی نہ رکھیں۔“

وڈی سڑک دے وچکارا پڑکے کوچوان رفتار ونا لئی تے کھڑکدا ہو یا اکھیں توں دور ہو گیا۔ سٹریس نیف گھوڑا موڑیا تے سمت دا تعین کیجے بغیر کھیتاں دے وچ وڑ گیا۔ ہک فاصلے تے کتا وی پچھے پچھے آندا پیا آہ۔ سٹریس نیف کھلو کے کتے تے چا بک چائے، تاں جے اوہ پکھلیاں ننگاں تے بہہ دنجے، جیویں آدھا پیا ہوئے ”میں کتے دنجوں“ سٹریس نیف گھوڑا اگاں ٹورے تاں اوہ ووت پچھے ٹر پووے۔ سٹریس نیف دے خیالات بہوں دور ریلوے اسٹیشن، اوہدی چمکدی پنڑی، تے دھوں سفید یاں جنوب ول نسدیاں گڈیاں تے مرکوز آہن۔

اوہ ویران کھیتاں تے تیتیاں چٹاناں دے وچکار ٹردا ریریا۔ نیلے آسمان تے پالیاں داروشن دینہہ بالکل چُپ آہ، ننگیاں کھیتاں، سکے برساتی نالیاں تے دور تائیں پھیلے ہوئے میداناں وچ ہک وی آواز باقی ناہی۔ جھازیاں توں اڈن آسے پھنڈے ہو وچ ترو دے وڈے آہن۔ پکھو جھاڑیاں وچ بیٹھے آہن۔ اوہناں ساری دیہاڑا تھائیں گزارنی آہی۔ بس کدیں اڈن تے اڈ کے ہک ناہنی توں وڈی ناہنی تے بہہ دنجن، چُپ تے خوشیاں بھری جاتی دے تسلسل وچ!۔۔۔

۵۶

فیصلہ

فرانز کاڈکا جرمنی ادب دا بک سر کڈھواں لکھاری آہ۔ اوس ناول نے کہانیاں لکھن دے وچ نال کمایا۔ اوہ ویہویں صدی دا بک ایہہ جیہا ادیب ایہہ جیسی پوری دنیا دے لکھاریاں نوں متاثر کیتا۔ *The Castle* اتے *Matamorphosis, Trial* اوبدیاں اوہ کہانیاں ایہن جیہدے توں ہر اوہ بشر جینزا بھورا کو وی ادب نال ٹھرک رکھدا، واقف ایہہ۔ اوبدیاں لکھتاں، ہکلاپا، اجنبیت، طبعی تے نفسیاتی ظلم، اولاد تے ماں بیو دے تعلق تے بیوروکریسی دیاں بھول بھلیاں دے موضوعات دے آگے پچھے بھونڈیان۔ اوبدی کہانی ”فیصلہ“ جیہڑی اوس ۱۹۱۲ وچ لکھی اولاد تے ماں بیو دے وچ تضادات دے رشتے دا احاطہ کریندی۔ ذہن وچ ریسوے کاڈکا دے اپنے بیو نال وی کجھ چنگے تعلقات نابین۔ ایہہ کہانی اوبدیاں مشہور کہانیاں وچوں بک ایہہ، جیہدا ترجمہ تھافے ساہیوں پیش کیتا ویندا،

چیت دے دیہاڑیاں وچ اتوار دا ساجر آہ۔ دریا دی کدھی تے ہک قطار وچ بنے ہوئے ککے ککے مکان، جیہناں وچ رنگ تے اُچیاں توں ہٹ کے کوئی ہور فرق اوکھا ای نظر آندا آہ۔ ایہناں مکاناں وچوں بک دی پہلی منزل تے اپنے ذاتی کمرے وچ بک

نوجوان تاجر ”جارج بنڈمان“ بیٹھا آہ۔ اوس بن ای اپنے بک پرانے یار دے ناں، جیہرا بن پر دسی آہ، چٹھی لکھ کے مکائی آئی، تے کھڑے ہونے انداز وچ ہولے ہولے لفافے دے وچ رکھ کے، میز تے ارکان ٹیکدیاں ہویاں باری توں باہر دریا، پل تے پار دیاں پہاڑیاں نوں بر ویدھایا آہ۔

اوہ اپنے بلی بارے سوچیندا پیا آہ، جیہرا وطن وچ اپنے مستقبل توں مطمئن نہ ہون دے کارن، کجھ ورہے پہلے روس نس گیا آہ۔ بن اوہ سینٹ پیٹر برگ وچ کاروبار کریندا آہ، جیہرا پہلاں پہل تے چمکیا پر بن عرصے توں وگڑ دا ویندا آہ۔ اونوں جدان وی وطن تے آون دا موقع ملدا آہ..... تے ایہہ موقع بن اونوں گھٹ توں گھٹ ملدا آہ..... اوہ اوبدی شکایت ضرور کریندا آہ۔ بس انج کر کے اوہ غیر ملک وچ اپنی حیاتی وچھیندا پیا آہ۔

اوبدی وڈی ساری اوپری داڑھی اوبدے چہرے نوں، جیہنوں نکلیاں ہویاں دا پچھاندا آہ، چنگی طراں لکا نہ گی۔ اوبدی رنگت انج پیل پونڈی گئی، جیویں اندر اندری اونوں کوئی روگ لگ گیا ہووے۔ ایہدے اپنے بیان دے مطابق، اونوں دے وستیک ہم وطنان نال اوس دا کوئی مستقل رابطہ ناہ۔ روسی خاندانان نال وی اوبدی کوئی علیک سلیک تائی۔ مکدی گل ایہہ کہ اوہ چھڑی حیاتی تے راجی ہوندا ویندا آہ۔

ایہہ جیسے سڑے ہوئے لیکھاں آلے بندے نوں، جیہدے حال تے افسوس تاں کیتا وچ سکدا ہووے، پر اوبدی مدد نہ کیتی وچ سگدی ہووے، کوئی لکھدا تاں کیہ لکھدا۔ کیہ اونوں ایہہ مشورہ دتا ویندا کہ وطن تے مڑ آوے۔ بک واری وت اپنے پیر جمائے تے پرانیاں یاریاں نوں نویں سرے توں جگالے۔ ایہدے وچ کائی رکاوٹ ناہی۔ مل ملا کے اپنے بھناں دی امداد تے تکیہ کرے، پر ایہہ تاں اونوں جتاوون آئی گل آئی۔ جیڑی ہولی جیہی ایہہ گل آگھی ویندی، ایڈی ای ہاں نوں مُٹھ بھریندی، کیہ اوبدی بن تائیں دی ساری سچھل لے

لڑھکی گئی آہی۔ کہ ہن اوہنوں ایس کم توں ہتھ چمک لینا چاہی دا آہ، کہ اوہ ہن وطنان تے دل آوے تے اوہناں نظراں دا نشانہ بنے جیہو یاں اوہنوں انجیل دے پشیمان بیٹے آر دیدھیاں پیاں ہوون، کہ اوہدے جنن ای معاطے نوں، کھنن آلے ایہن، ایہہ کیہ اوہ ہک وڈا سارا بال ایہہ، جیہو نوں اوہی کرنا چاہی دا، جیہو سے اوہدے کامیاب تے گھراں دے سیانے جنن صلاح دیدن۔ ایس سارے کجھ دے نال ایہہ ضروری آہ کیہ جیہس مقصد کانز اوہنوں ایہہ سارا ڈکھ سہنا پیا، اوہ مقصد حاصل وی ہوویندا۔ ہو سکدا، اوہنوں وطن وٹن تے راجی کرنا سرے توں ممکن ای نال ہووے۔ اوہ آپ آدھا آہ کیہ ہن اوہ وطن دے تجارتی کماں توں گھکھ موڑ بیٹھا، ایس سارے کجھ دے باوجود، جنناں دیاں صلاحیں توں دل بھیڑا کیتی رکھدا آہ، تے اوہناں کولوں پہلے توں وی ڈھیر کجھیا کجھیا ہک پردہسی آر پردیس وچ پیا رہندا آہ۔ جے اوس دوستاں دا مشورہ من لیا، اوس توں بعد وطن وچ کھپ نہ سکیا۔ ساہویں دی گل ایہہ کسے دے ویردی وجتوں نہیں، بلکہ حالات دے دباؤ دی وجتوں، اپنے جنناں دے نال، یا اوہناں توں ہٹ کے وی، وس نہ سکیا، شرمندگی محسوس کریندا رہیا۔ ایہہ وی آکھن توں گیا کیہ اوہدے کجھ اپنے جنن یا اپنا وطن وی آہ۔ اوس کانز ایہہ چنگا ناہ کیہ اوہ جیہس پردیس وچ پیا آہ، اوتھے اوسے طراں پیار بندا۔ ایہناں ساریاں گھاں دے ہونڈیاں ہو یاں کیویں مینے آہ، کہ وطن وچ اوہدی حیاتی کامیاب رہندی؟

ایس کانز اوہدے نال خط پتر یا میل ملاپ رکھنا وی چاہندا تاں اوس نوں ایس طراں دیاں ٹھیک ٹھیک خبراں تاہ دس سکدا، جیہو یاں دور دیاں جانش آکیاں نوں بے دھڑک گھلیاں وچ سکد یاں ایہن۔ اوس نوں آخری واریں وطن آیا ہو یاں تریہہ ورے توں ڈھیر ویلا ہوندا پیا آہ تے ایس کانز اوہ اوس دی سیاسی صورت حال دے بہوں غیر یقینی ہوون دا کما بہانہ بنندا آہ، جیہہ ہک کجے جیہے سوداگر نوں تھوڑے ویلے کانز وی باہر وین دی اجازت ناہی دیندی۔ ایہا صورت حال ہزاراں لکھاں روسیاں نوں اطمینان نال باہر دے

ملک وین دیندی آہی۔ پر اوہناں تریہہ ورے دے وچ، جارج دی اپنی حیاتی دا نقشہ بہوں کجھ بدل گیا آہ۔ دو ورے ہیاں توں اوہدی ماں مر گئی آہی جیہس توں کچھ اوہ تے اوہا پو رل کے گھر داری چلیندے سے پنے آہن۔ ساہویں دی گل ایہہ کیہ اوہدے جنن نوں ایہدی اطلاع کردتی گئی آہی تے اوس نے چتھی دے راہیں ایہہ جیہے رُکے لفظاں وچ ہمدردی دا اظہار کیتا آہ، جیہس توں ایہہ کاڈھ کڈھ کیہ وچ سکدی آہی کیہ ایس طراں دے واقعے دے منکھ دا گویز، کسے دور یڈے ملک وچ بہہ کے نہی کیتا جاسکدا۔ بہر حال ایس توں کچھ، جارج کاروبار تے دو جیاں کماں وچ مور ڈھیر رُجھ گیا۔

ماں دی حیاتی وچ اوہ سوداگری چنگی طراں شاید ایس توں نہ کر سکیا کہ اوہا پو ہر معاطے وچ اپنی ننگ اڑائی رکھدا آہ۔ شاید ماں دی موت توں کچھ اوہدے پو دا ڈاڈھیا بہوں کجھ گھٹ گیا آہ۔ ہن وی سوداگری وچ اوہدی لے دے چلدی آہی پر آہنی نہی۔ شاید ایہہ سارا کجھ قسمت دی کامیابی دی وجتوں ہو یا ہووے۔ یقین کرو ایہہ گل گویز دے نیزے آہی۔ پر ایہناں دو ورے ہیاں دے وچ وچ کاروبار غیر متوقع طور تے چمکن لگ پیا آہ۔ عملہ دو گنا کرنا پیا، وٹی بیج گنا ہو گئی۔ ایس گل وچ شک نہیں حالاں وی ترقی دی راہ کھلی ہوئی آہی۔ جارج دے جنن نوں ایس ترقی دی کائی خبر ناہی۔ مہر آلے کجھ ورے ہیاں دے وچ، شاید آخری واری اوس تعزیتی چتھی وچ، اوس جارج نوں روس آون تے راجی کرن دا جتن کیتا، تے اچھ کر کے جارج دی ترقی دے امکانات نوں ودھا کے پیش کیتا آہ۔ اوس جیہو سے اعداد و شمار پیش کیتے آہن اوہ جارج دے ہن آلے لین دیون دے اگے کجھ وی ناہن۔ اوہ اپنے جنن نوں اپنی کاروباری کامیابی دسن توں جھکدا آہ۔ تے ہن جے اوہ مہر توں ایس پرانے قصے نوں چھیڑیندا، تاں ایہہ گل کئی آہی کیہ ایہہ سارا کجھ اوہ پر بیٹھا لگدا۔

ایس کانز جارج اپنے جنن نوں، اڈے اڈے دیاں گھاں لکھن تے اکتفا کیتی رکھدا آہ، جیہہ کسی وی اتوار آسلی نال سوچیندیاں ہو یاں بندے دے ذہن وچ آویندیاں

میں اپنی گل توں مکر دانہ“ دت اوہدیاں بہتیاں تلے بولے بولے ساہ لیندیاں ہو یاں وی
اوہ آکھ گئی۔

”وت وی مین گھار پئی آندی۔“

تاں اوں دھیان دتا کیہ جے اپنے بجن نوں اوہ دس وی دیوے تاں سچی گل ایہہ
وے کیہ اوہنوں کسے پریشانی داسا ہواں نہ کرنا پوسی۔

”میں ایہہ جیہا بندا واں تے اوہنوں ایہہ جیہی صورت حال وچ، مین قبولنا
پوسی۔“ اوں اپنے آپ نوں ایہہ آکھیا۔ اوہدے نال ہور موافقت کا زمیں اپنے آپ نوں
کسے ہور سانچے وچ نہ ڈھال سگدا، تے سچ سچ ای اوں اتوار دے سا جھرے اُلکی ہوئی ایس
لمی چٹھی وچ اپنے بجن نوں اپنے پیار دی کامیابی بارے لیناں لفظاں نال دسیا:

”میں چنگی خبر آخر کا زبجائی ہوئی آئی۔ میری منگنی ہک کھاندے پیندے خاندان
دی گروی فرالین فریڈا برینڈلفلڈ نال ہو گئی آئی۔ اوں تیرے وچن توں ڈھیر چر کچھے استھے
وسیا اختیار کیتا آہ۔ ایس کا زتو توں اوہنوں شاید ای جاندا ہوویں۔ اوہدے بارے اپنی بچی
دت کدیں لکھساں۔ اج تاں میں تن بس اتاں دساں چاہناں، کیہ میں بہوں ڈھڈھ
آں۔ میرے تیرے تعلقات وچ صرف اتا فرق ایہہ کیہ بجن توں من معمولی جیسے بیلی دی
بجائے ہک ہسد او سدا بجن ویکھسیں۔ ایس توں ہٹ کے توں میری منگیتری صورت وچ،
جیہڑی تن سلام لکھویندی پئی، بہوں تر کھی تن چٹھی وی پھسی، توں مین عورت ذات دا ہک کھرا
تے پُجا بجن ویکھسیں، جیہڑی ہک کنوارے بندے کا ز معمولی گل نہیں۔ میں جاندا آں کیہ
بہوں ساریاں گلاں ایہن، جیہدی وجہ توں سن ملن نہیں آسگدا۔ پر میرا ویاہ اوہ موقع نہیں
جیہدے کا ز ساریاں رکاوٹاں تر وڑ دتیاں وچن۔ پر جے کچھ وی ہووے توں اوہی کر جیہڑا تن
چنگا لگے تے اپنی مصلحت توں ہٹ کے کسے ہور گل دا لحاظ نہ کریں۔“

ایہہ چٹھی ہتھ وچ لے کے جارچ چرتائیں پڑھن آئی میزتے، باری آلے پاسے

ایہن۔ اوہ صرف ایہہ چاہندا آہ، کیہ اوہدے بجن نے ایس لے عرصے وچ وطن دا جیہڑا
تصور اپنے دل دی تسلی کا ز بنا رکھیا آہ، اوں نوں سگواں قائم رہن دیوے، تے ایس کا ز رانج
ہو یا کہ جارچ تریہہ واریں چنگے لے وقفے نال لکھے ہوئے تریہہ خطاں وچ ہک غیر اہم
بندے دی منگنی، ہک غیر اہم چھوہری نال ہووین دا ذکر کیتا۔ ایہتھوں تاں ایس کہ اوہدے
دعوے دے برخلاف اوہدا بجن ایس قابل ذکر واقعے وچ کچھ دلچسپی وکھاوون لگ پیا۔

جارچ ایس طراں دیاں گلاں لکھن توں ایس کم نوں من لینا چنگا سمجھدا آہ، کیہ
اوہدی اپنی منگنی، ہک مہینہ ہو یا آہ، ہک کھاندے پیندے گھر دی گروی ”فرالین فریڈا برینڈلفلڈ
وے نال ہو گئی آئی۔ اوہ بہوں واری اپنی منگیتری نال اپنے بجن تے ایس اوپرے رابلے بارے
گل بات کریندا آہ جیہڑی خط پتر دے پاروں دوہاں وچ کار چل پئی آئی۔

”اوہ ساڈے ویاہ تے نہیں آندا پیا“ اوں آکھیا۔ ”پر وت وی من تہاڈے سارے

بجناں نال سلام دعا دا حق تاں ایہہ ناں!“

”میں اوہنوں تکلیف دینا ناہ چاہندا“ جارچ جواب دتا۔.....!

میرا مطلب غلط نہ سمجھو۔ کیہ پتا اوہ آئی وچن۔ گھٹ توں گھٹ میرا ایہا خیال
ایہہ، پر اوہ محسوس کر سئی کیہ اوہدے نال کئی کیتی گئی ایہہ۔ اوہنوں منکھ لکھی، شاید
اوہنوں میری سدھر آوے۔ بے کئی تاں اوہنوں لازمی ہوئی، تے ایس بے اطمینانی دا چارہ
کیتیاں بغیر ای پچھاں مڑناں پوسی۔۔۔ اٹھا۔۔۔ توں ایہدا مطلب سمجھدی نا!

”ہاں۔ پراوہنوں کسے ہور طریقے نال ساڈے ویاہ دا پتا نہیں لگ سگدا۔“

”سدھی جیہی گل ایہہ، کیہ میں اوہنوں ڈک ناہ سگدا، پر جتھوں تاں اوہدی حیاتی

دا تعلق ایہہ، اوہنوں وی دھیان ہو یاں ایہدا امکان گھٹ ای ایہہ“

”جارچ، جے تیرے بجن انج دے لین تاں تینوں منگنی کرنی ای ناہی چاہی دی۔“

”خیر ایہدے وچ آسیں دوں قصور وار آں۔ پر بجن تاں جیہڑا ہونا آہ ہو گیا۔

منہ کر کے بیٹھا رہا۔ اوس ہنٹریں ہنٹریں سڑک توں لگھدیاں ہوئیاں ہک جانن آلے دے
سلام دا جواب، بیٹھے کھڑا توی ہوئی سکراہٹ نال دتا آہ۔

آخر میں اوس خط بوجھے وچ گھٹ لیا، اپنے کمرے وچوں لکھدا، کئی جیہی غلام
گردش وچوں ہوندا ہویا، اپنے پیو دے کمرے وچ وچ وڑیا، جتھے اوہ مہینیاں توں ناہ گیا۔
اصل وچ اوہنوں اتھے وین دی لوڑ ای ناہی پوندی۔ کاروبار دے سلسلے وچ اوہدی ملاقات
بیونال روز ای ہوندی آہی، دوپہر دا کراوہ ہوئل وچ کھاندے آہن۔ ایہہ صحیح ایہہ کیہ شامی
دویر اپنے کم نال کم رکھدے آہن، پروت وی جارج اپنے سنگتیاں نال باہر نکل ویندا۔۔۔
جیہڑا کیہ باہلی واریں ہوندا آہ۔۔۔ یاہن کجھ دیہاڑیاں توں، اپنی مگیت کول نہ ونجے آہتاں
دویر ساہجھے دیوان خانے وچ بہہ کے اپنا اپنا اخبار پڑھدے آہن۔

جارج نوں ایہہ ویکھ کے حیرانی ہوئی کیہ اوہدے پیو دا کراہیس چکھدے ہوئے
ساہجرے نوں وی روشن نہیں ایہہ، کیوں جے سوڑے دیڑھے دے اوس سرے آلی کدھ،
ایس کمرے تے چھاں کیتی ہوئی آہی۔ اوہدا بیو ہک پٹنڈ وچ، جتھے جارج دی مرحومہ ماں
دیاں نشانیاں منگیاں ہوئیاں آہن، باری کول بہہ کے اخبار ویدھا پیا آہ، جیہنوں نظر کمزور
ہوون دی وجہ توں اکھیں دی سیدھ توں ذراہٹ کے پھدھیا گیا آہ۔ میز تے ناشتے دے
بجائے پئے آہن تے ویکھن وچ انج لگدا آہ جیوں اوہناں وچوں زیادہ کھادھا نہیں گیا۔
”اوہو، جارج“ اوس دے پیو کے واری اٹھیندیاں ہوئیاں آکھیا۔ اوہ اگانہہ
ودھیا تاں اوہدا ڈریٹنگ گج ڈن کھل گیا، گاڈن دا گھیرا گے کچھے لکھن لگ پیا۔

میرا بیو وی جن دا پتر ایہہ“ جارج اپنے آپ نوں آکھیا۔“ اتھے تے نہ برداشت
ہوون آلا، حیرا“ اوہ اچی آواز وچ بولیا۔

”ہاں چنگا بھلا، حیرا“ اوہدے پیو آکھیا۔
”تساں باری وی بند کیتی ہوئی“

’مین انج امی رہنا چنگا لگدا ایہہ۔‘

’باہر تاں چنگی گرمی جارج اپنی گل اگانہہ ٹریندیاں ہو یا بولیا تے نالے بہہ گیا۔
اوہدے پیو ناشتے دے بجائے صاف کیتے تے الماری وچ رکھ چھوڑے۔“ میں بس تہا نوں
ایہہ دنا چاہندا آہس“ جارج جیہڑا لڈھے دیاں حرکتاں بے دھیانی نال ویدھا پیا آہ، آکھن
کا ”ہنن میں اپنی منگنی دی خبر سینٹ پیٹربرگ کھلن لگاں“ اوس چتھی بھورا کو باہر کدھی تے
دت بوجھے وچ رکھ لئی۔

’سینٹ پیٹربرگ“ اوس دے پیو پچھیا

’اپنے بیلی نوں“ جارج اپنے بیونال نظر ان ملاون دا جتن کریندیاں ہوئیاں

آکھیا۔

کاروبار دے ویلے وچ تاں او کجھ ہور ای ہوندا، اوہ سوچیندا پیا آہ، پر اتھے
کیوں باہیں بھہ کے بیٹھا ہویا آہ۔

’اچھا اپنے بیلی نوں“ اوہدے پیو کجھ عجیب طراں زور دے کے آکھیا۔

’تہا نوں تاں پتا ای ایہہ، ابا جی، پہلاں میں اوہنوں اپنی منگنی بارے تاہس دنا
چاہندا، اوہ دے خیال توں، بس ایہا وجہ آہی۔ تہیں تاں جانے ای او کیہ او اچھا جیہا
بندا ایہہ۔ میں سوچیا کہ ہوسگدا ایہہ کوئی ہور اوہنوں میری منگنی بارے دس دیوے، اوہ اتنا
تہا پسند ایہہ کد ایہہ امکان گھٹ ایہہ۔ پر میں اوہنوں روک نہیں سگدا، پر میرا آپ اوہنوں
دن دا ارادہ ناہ۔‘

’ہنن توں اپنا ارادہ بدل لیا؟“ اوہدے پیو، باری دے چوکھے تے اخبار سٹ
دتا، تے عینک نوں ہک ہتھ نال کج لیوس۔

’ہاں جی میں ایہہ دے تے غور کریندا رہیاں، میں سوچیا جے اوہ میرا سچا بیلی
ایہہ تاں میری منگنی تے اوہنوں خوش ہوونا چاہی دا۔ ایس کا نہ ہنن میں ایہہ خبر لکا کے نہیں

رکھی، پر چٹھی ڈاک دے حوالے کرن توں مُہرے میں چاہندا آہس کہ تہانوں دس دیواں۔
 ”جارج“ اوہدے بیو اپنا پوپلا منہ کھول کے آکھیا۔ ”سُن توں ایس کم کانز میرے
 کول آیاں؟ ایس گل تے گل کرن کانز، ایہ تیری سعادت مندی ایہہ۔ پر ایہہ کجھ وی
 نہیں۔ جے توں من پوری گل سچ سچ نہوں دسیندا تاں ایہہ بہوں ماڑی گل ایہہ۔ میں اوہ
 گلاں ناہیہ چھیڑنا چاہندا جیہناں دا ذکر اتھے چنگا نہیں لگدا۔ تیری ماں توں پچھے بہوں ساریاں
 گلاں ایہہ جیہاں کیتیاں گئیاں ایہن، جیہو یاں ٹھیک نہیں۔ ہوسگدا اکیریں ایہناں گلاں نوں
 چھیڑن دا ویلا آوے۔ ایہہ وی ہوسگدا کہ اوہ ویلا ساڈے اندازے توں پہلاں آونجے۔
 کارو بارو دے ویج ایہہ جیہاں گلاں وی ایہن جیہناں دی مین کائی خبر نہیں، ہوسگدا اوہ ہتھوں
 لکا کے کیتیاں گئیاں ہوں۔ میں ایہہ ناہ آدھا کہ اوہ ہتھوں لکا کہ ای کیتیاں گئیاں۔ مَن
 میں اتنا کم کرن جوگانا ورہیا، میرا حافظہ جواب دیندا دیندا، مَن میں اتنی ساریاں گلاں تے
 نظر ناہ رکھ سگدا۔ ہک تاں ایہہ بڑھاپے دی لعنت ایہہ، دو جا ایہہ کہ ماں دی موت تن اتنا
 صدمہ نہی پہنچایا جتنا مین پہنچایا۔ پر گل اوہدی ہوری ایہہ، ایس خط وی، ایس کانز جارج میں
 تیرے اگے ہتھ بندھاں کہ مین دھوکا نہ دیوں۔ ایہہ بہوں نکا جیہا معاملہ ایہہ، ایہہ کوئی وڈا
 معاملہ نہیں، ایس کانز مین دھوکا نہ دیوں۔ جی گل ایہہ تیرا کوئی سینٹ پیٹر برگ وچ بلی
 ایہہ؟

جارج ڈریا ہویا اٹھ کھلوتا۔

میرے بلیاں دی پرواہ نہ کرو۔ ہک ہزار بلی وی مل کے میرے پیو دی جاہ نہیں
 لے سگدے۔ تمیں جانداں اوہ میرا کہ خیال ایہہ؟ تمیں اپنا خیال نہیں رکھدے، پر بڑھاپے
 دا خیال رکھنا چاہی دا۔ تہاڈے توں وکھ میرے توں کارو بار نہیں چل سگدا۔ ایہہ تمیں چنگی
 طراں جانداں اوہ، جے کارو بار توں تہاڈی صحت تے بھیڑا اثر پوے تاں میں گل توں ای
 لہنوں بند کرن توں تیار آں تے ایہدے نال کم نہیں چلنا۔ اسانوں تہاڈی حیاتی دا انداز

دنا ونا پوسی۔ تمیں اتھے ہنیرے وچ بیٹھے رہندے او۔ دیوان خانے وچ تہانوں چنگا بھلا
 چائن لہسی۔ تمیں اپنی طاقت بحال رکھن کانز ناشتے نوں ہتھ لاکے چھوڑ دیندے او۔
 تمیں کھڑکی بند کر کے بہندے او، ہوا تہاڈے کانز بہوں چنگی ایہہ۔ ابا جی! میں ڈاکٹرنوں
 سدلیا ساں، جیہو یاں اوں ہدایات دتیاں اوہناں تے عمل کرنا نہیہ۔ تہاڈا کمرہ ونا دتا ویسی۔
 تمیں ساہویں کرے وچ رہ سگدے او، اتھے میں آویساں۔ تہانوں ایس ونا ندرے دا چا
 ای نہیں لگنا۔ تہاڈیاں ساریاں شیواں تہاڈے نال اتھے اپنا دتیاں ویسن۔ پر ایہہ سارا کجھ
 پچھے ہوندا راہسی، مَن تاں میں تہانوں کجھ جے کانز بستر تے لہینداں۔ مین یقین ایہہ تہانوں
 آرام دی لوڑ ایہہ۔ آؤ! میں تہاڈے کپڑے لہائیں۔ تمیں دیکھیاں میں ایہہ سارا کجھ کر
 سگداں، جے تمیں اسی ویلے اگلے کرے وچ وچنا چاہو تاں میرے بستر تے لیٹ وچو، ایہہ
 ساریاں نالوں چنگا راہسی۔

جارج دے پیو دا پٹھیاں والاں آلا براوہدے سینے تے ڈھلک آیا۔ جارج

اوہدے نیڑے آکے کھلو گیا۔

”جارج“ اوہدے پیو بل کہتے بغیر جی آواز وچ آکھیا۔

جارج ترکھا جیہا اپنے پیو دے ساہویں گوڈیاں بھار بہہ گیا۔ اوہنوں بڈھے

دے کمزور چہرے تے وڈیاں وڈیاں پٹھیاں دسیاں جیہو یاں اکھیں دے کناریاں توں

اوہنوں گھور دیاں بیا آہن۔

”سینٹ پیٹر برگ وچ تیرا کوئی بلی نہیں رہندا۔ توں سدا دا دغا باز لہندے، توں

میرے نالوں وی دغا کرن توں باز نہوں آیا۔ اتھے تیرا بلی کیوں ہوسگدا؟ میں ایہہ گل من

ای ناہ سگدا۔“

”تھوڑا یاد کرو ابا جی!“ جارج اپنے پیو نوں کرسی توں اٹھا کے اوہاڈا رینگ گاؤن

لاہن لگ پیا۔ اوہاڈا پیو ڈاڈا کھلا کھلو سگدا پیا آہ ”آخری واریں جدوں میرا بلی، من ملن آیا

آہ، ایس گل نون ترے سال ہوندے پنے ایہن۔ من یاد ایہہ تسیں اوس نون پسند ناہے کریندے۔ گھٹ توں گھٹ دوواریں میں تہاڈی نظر اوہدے تے ناہی پون دتی۔ جد کہ اوہ میرے کمرے وچ میرے کول بیٹھا ہویا آہ۔ میں چنگی طراں ایس گل دا پتا آہ کہ تسیں اوہنوں کیوں پسند میرے کریندے۔ میرے بچن دے کجھ اپنے انداز ایہن، پروت تہاڈی اوہدے نال یاری ہو گئی آہی۔ ایس کانز کہ تسیں اوہدیاں گھاں سُنڈے آہے، اوس دی ہاں وچ ہاں ملیندے آہے تے اوہدے کولوں سوال چنجدے آہے، میں بڑا فخر محسوس ہوندا آہ۔ جے تسیں ذہن تے زور دیو، تاں تہاں نونوں لازمی یاد آویسی۔ اوہن انقلاب روس دے ناقابل یقین واقعات سنیندا آہ، مثال دے طور تے جد اوس خیر واد تجارتی دورہ کریندا پیا آہ، اوہ ہک بلوے وچ پھنس گیا آہ، اوس ہک مکان دے جتھے تے ہک پارڈی نون ویکھیا، جیس اپنی بھتیگی وڈھ کے اوہدے اُتے صلیب دانشان بنا لیا آہ تے اوسے ہتھ نال بھجے نون بھجیندا پیا آہ، تسیں آپ ہک دوواریں ایہہ قصہ سنائیٹھے او۔

اتنے جے وچ جارج اپنے پیوں ہک واری دت بہاؤن تے اوہدا پتلون جیہڑا اوس لینن دے زیر جاسے تے پلایا ہویا آہ، تے نالے اوہدیاں جراباں لایسن وچ کامیاب ہو گیا۔ زیر جامہ کجھ سحراناہ، تے اوہنوں ویکھے کے جارج اپنی بے پرواہی تے اپنے آپ نون مندا آکھن توں نہ روہ سکیا۔ سدھی جیہی گل آہی ایہہ سارا کجھ ویکھتا اوہدی ذمہ داری آہی کہ اوہدا بیوصاف زیر جاسے وئیندا آہی۔ اوس ہالے تک اپنی ہون آئی سوانی نال اس سلسلے وچ گل بات ناہی کہتی، کہ آن آلی وے وچ اوہدے پیو کانز کہ بندوبست کیتا وئجے۔ دوہاں چُپ چُپتے اپنی اپنی جاہ تے ایہہ سمجھ لیا آہ کہ بڈھا پرانے مکان وچ ہکا راہی۔ پرین اوس آخری فیصلہ کر لیا آہ کہ پیوں نال رکھی۔

اوہ اپنے پیوں ہتھاں تے چا کے بستر تے لے گیا۔ ایہہ ویکھا اوہنوں ڈر لگا کہ جد اوس وچنگ ول ویندا پیا آہ تاں بڈھا اوہدے سینے لگا ہویا ایس دی گھڑی دی جیہی نال

کھینڈ دا پیا آہ۔ اوہ اوس جیہی نال ایڈی بھیری طراں چڑ گیا آہ کہ جارج کجھ چرتا میں اوہنوں بستر تے لاناہ سکیا۔

جیویں ای اوہنوں بستر تے لاناہ گیا سارا کجھ ٹھیک ٹھاک ہو گیا۔ اوس اپنے آپ نون چنگی طراں ولہیت لیا، کبل اپنے موڈھیاں توں وی اتا نہہ تا میں تان لیا۔ اوس جارج ول ویکھیا جیہدے ول کا وڑ ناہی، پیا آہ۔

تہاںوں میرا نیلی یاد آ گیا ناں! ہے نا! جارج سر ہلا کے اوس کولوں چنچیا۔

”میں چنگی طراں ولہی گیاں ناں“ اوس دے پیو اُنچ پچھیا جیوں اوہنوں دیندناہ پیا ہووے کہ اوہدے پیر کبل وچ ولہیوے ہوئے استن یا نہیں۔

”بس تسیں ہن گرم ہوندے دیندے او“ جارج ایہہ آکھ کے کبل چنگی طراں اُتے گھت چھوڑیا۔

”میں چنگی طراں ولہی گیاں ناں“ اوہدے پیو ہک واری وٹ چنچیا۔ اوہنوں ایس گل دے جواب دی بہوں پریشانی بنی کھلی آہی۔

”پریشان نہ ہوو، تسیں چنگی طراں ولہی گئے او۔“

”نہیں“ اوہدا پیو اوہدی گل گت کے چنگا اُچا جیہا بولیا۔ اوس کبل اتنی طاقت نال بنایا کہ آکھ جھمکن دی ڈھل وچ اڈ کے دور وچ پیا۔ جھٹ دے وچ اوہ پنگ تے کھلو گیا۔

اوس دا صرف ہک ہتھ ہمارے کان چھت نال لگا ہویا آہ۔

”تون من کبل وچ ڈھک دیونا چا ہندا آہیں، میں جاندا میرا پترا، میں ہالے

تا میں اس نوبت تے ناہ آیا۔ ایہہ میرے جئے دا آخری زور سہی، پر تیرے کانز بہوں ایہہ۔

ایہہ گل سچ ایہہ کہ میں تیرے نیلی توں واقف آں، اوہ تاں میرا من پسند پتر ہوندا۔ توں ایسے

کانز تاں اتنے دیہاڑے اوہدے نال ڈھونگ رچیندا رہیاں، ہور نہیں تاں کس کانز؟ توں

کہہ سمجھاں کہ میں اوس کانز کڑھدا نہ رہیا؟ ایہہہ کانز تاں تن اپنے دفتر وچ بند ہو کے بہنا

پوندا آہ۔ صاحب کم کر رہے ہیں اور ہنا دارج نہ ہووے۔ ایسہ کانز ناتوں اپنیاں ننھیاں
نیاں چنھیاں روس گل سگیاں۔ شکر ایہہ ایس گل دا کہیہ کسے پیونوں ایہہ سکھنا نہیں پوندا کہ
اپنے پترنوں کیوں تازیا ونج سگدا۔ مَن تن جدان لئین ہو گیا کہ توں اوہنوں پچھاز
ہینشاں، کہ توں اوہدے اُتے چڑھ کے بہہ سگداں تے اوہ اُمس وی نہ سکے، تاں میرا بھولا
پتر ویاہ کرن دا فیصلہ کریندا۔“

جارج اپنے پیو دے حاضر کیتے ہوئے عفریت نوں حیران ہو کے ویدھا رہ گیا۔
اوبدا نیلی جیندے توں اوبدا پوایا چنگی طراں واقف نکل آیا، مَن اوہدے تصور وچ انج
اُبھریا جیویں پہلاں کدرس وی ناہ اُبھریا۔ اوہ اوہنوں روس وچ کھڑ سچیا ہو یا دسیا۔ اوہ اوہنوں
ڈھیسہ گئے ہوئے خالی گودام دے بوہ تے دسیا۔ اپنے شوکیساں دے ملے، اپنے مال دے
نکڑیاں، ڈھانڈیاں ہو یاں کدھاں دے وچکا رکھو تا ہو یا دسیا۔ آخر اوہنوں ایڈی دور کیوں
وینا پئے گیا۔

”اوبراں آمیرے کول“ اوہدے پیو رولا پایا، جارج کہے واریں ڈر کے بستر ول
نسیا۔ اوہ ہر گل کانز تیرا آہ، پراوہ وچکا راری رک گیا۔

”اوس اپنا سکرت اتاں چالیا“ اوس دے پیو سر ملی آواز وچ بولنا شروع کیتا۔
اوس اپنا سکرت اتاں چالیا، انج کر کے، اوس فاحشہ نہیں“ اوبدی نقل لہیند یاں ہو یاں اوس
اپنی مینش اتی اتاں چالئی کہ اوبدی چانگھ دا اوہ زخم وی نظر آون لگ پیا جیہہ اوج وچ اوہنوں
لگا آہ۔ کیوں ہے اوس اپنا سکرت اتاں چالیا آہ، انج، تے انج کر کے، ایس کانز تن اوہدے
نال عشق ہو گیا، تے اوہدے نال رنگ رلیاں مناوون کانز، توں اپنی ماں دانان وی بد نام کر
چھڈیا، اپنے جن نال فراڈ کیتا تے اپنے پیونوں بستر تے لاچھوڑیا ای، تاں ہے بل نبل نہ
سکے۔ اوہ بل سگدا ایہہ یا نہیں؟

اوہ کسے نیک توں بغیر کھلو گیا تے اپنے پیر بلاون لگ پیا۔ اپنے دوش مند ہوون

تے اوبدا چہرہ ممکن لگ پیا۔

جارج جتھوں تائیں ممکن ہو سگیا اپنے پیوتوں دور ہک گٹھ وچ سکڑی کے کھلو گیا۔
ہوں چر پہلے توں اوہ نیکی ہینا آہ، اپنے پیو دی ہر حرکت تے اوہ نظر رکھی، تاں جے کوئی
اچانک حملہ، پچھوں یا اتوں دا کوئی جھپنا، اوہنوں بدحواس نہ کر دیوے۔ اوس ویلے اوہنوں
اپنا چرتوں بھلیا ہو یا فیصلہ یاد آیا، اوہوت اوہنوں بھل گیا، جیویں کوئی سوئی دے سکے وچ
بھورا کودھا گا پکے چنک لے۔

”پرتیرے نیلی نال فراڈ نہیں ہو یا۔ اوبدا پوایا گئی نچا نچا کے اپنی گل تے زور دے
کے بولیا“ میں اتھے ایس جاہ تے اوبدی نما سندی کریندا رہیاں۔“

”ڈرامے بازار، کداؤں دیا“ جارج ایہہ آکھوں بغیر نہ رہ سگیا۔ وت نال ای
اوبنوں اپنی گل دے نقصان دا احساس ہو یا، اوبدیاں اکھیں باہر آگیاں، اوس دن داں تے
زبان دبا لئی، اتھوں تائیں کیہ تکلیف نال اوہدے گوڈے جواب دے گئے۔

”ہاں، بالکل بالکل، میں ڈرامے تاں کریندا ای رہیاں، ڈرامہ! چنگی گل کیتی
ایہیا! ایس توں ہٹ کے شوہرے بڑھے دی تلی دا ہور سامان ای کیہ رہ گیا آہ؟ ایہہ تاں دس
۔۔۔ جواب دین لگیاں ایس گل دا خیال رکھنا کہ توں میرا بکو پتر ایس۔۔۔ ایہہ دس میرے
جیہا بندہ جیہو اچھو اڑے دے کمرے وچ پیار بندہ ہووے، اپنے بے ایمان نوکراں دے
جتھوں عاجز ہووے تے بڑھیا اوبدیاں بڈیاں دے رس وچ رچ گیا ہووے، اوس کانز
ایس توں سوا ہور کیہ رہ گیا آہ؟ میرا پتر دنیا بھر وچ اینڈا (آوارہ گردی) ودا ہووے۔
جیہرے سووے میں اوس کانز کیتے ایہن اوہناں دا حساب چکیندا اودا ہووے، کامیابی دی
خوشی توں اوبدی لت نہ لگدی پئی ہووے، تے ہک معزز تاجر دا سنجیدہ منہ بنا کے، پیو دے
ساہویں لنگھ ویندا ہووے، توں کیہ سمجھداں کہ میں تیرے نال محبت کرا ای ناہ سگدا، میں،
جیہدے پاسوں توں کنڈ کر لئی؟“

ہن اوہ اگے آلے پاسے جھکسی، جارح سوچیا۔ جے اوہ ڈھیبہ پیاتے اوہنوں سٹ لگ گئی تاں؟ ایہہ لفظ اوہدے دماغ وچ شوکر مار کے لگھے۔

اوہدا پو اگے آلے پاسے جھکیا، پر ڈھسٹھا نہیں، جیویں کیہ اوہدا خیال آہ، جارح اوہدے نیڑے نہ آیا، ایس کا نزاوہ سدھا کھلو گیا۔

”جتھے لہنبرہ او تھے ای رہو، مین تیری کائی لوڑ نہیں! توں بھجداں کہ تیرے وچ اتھے آون وی طاقت ایہہ، تے توں اپنی خوشی توں میرے توں دکھ کھلوتاں، بھٹلیں نا۔ اسان دواں چوں مین وی میرا جگر اڈھیر ایہہ۔ اپنے آپ وچ تاں شاید میں کیرا ہو گیا ہوندا، پر تیری ماں مین اوہ طاقت دتی ایہہ کہ میں تیرے بیلی نال تعلقات ودھالے اسہن، تے تیرے گا بک میرے بو جتھے وچ پے ہوئے اسہن۔

”اوس اپنی تمیش وچ جھیاں لو انیاں ہو یان!“ جارح اپنے آپ نوں آکھیا تے سمجھ لیا کہ ایہہ گل آکھ کے اوہ اوہنوں دنیا بھر دیاں نظراں وچ کڈھنا بنا دہی۔ ایہہ خیال اوہنوں جھٹ کا نزاوہ آیا، اس کا نزاوہ سارا کجھ بھلا اوہندا آہ۔

”ذرا اپنی سوانی نوں باہواں وچ لے کے میرے ساہویں آکے تاں وکھ! میں اوس نوں تیری جھولی وچوں گھیٹ لیاں، توں سمجھوں سگدا کہ کج!“

جارح بے اعتباری نال منہ بنایا۔ اوہدے پو اپنے لفظاں دی صداقت تے زور دیون کا نزاوہ اوس آلے پاسے سرفوں حرکت دے کے رہ گیا۔

”کیڈا سواد آیا جداں توں اپنے بیلی نوں اپنی منگنی دی خبر دیون کان پچھن آیاں۔ اوہنوں پہلاں توں ای سب کجھ معلوم ایہہ، اتھن، اوہنوں سارا پتا! میں اوہنوں خط لکھدا رہیاں، کیوں جے توں لکھن دا سامان میرے کولوں بناو نا بھل گیا آہیں۔ ایسے کا نزاوہ اوہور یہاں توں اتھے آیا نہیں۔ جیہڑا تن پتا، اوہ اوس نوں وی پتا۔ کجھے ہتھ نال اوہ تیریاں چٹھیاں نوں مرنڈنار بند، تے جے ہتھ وچ میری چٹھی پھدھ کے غور نال پڑھدا۔

جوش وچ آکے اوہ سرفوں اپنے ہتھ نچاوں لگ پیا

”اوہ سارا کجھ ہزار گنا چنگی طراں جاندا“ اوس شور چاکے آکھیا۔

”دس ہزار گنا“ جارح اپنے پودا مذاق بنا کے آکھیا۔ پر ہالاں ایہہ لفظ اوہدے

منہ وچ ای آہن کہ اوہدے اند بلا دی سنجیدگی پیدا ہو گئی۔

”میں تاں ورہیاں توں اڈکیدا پیاں کہ توں کوئی انج دا سوال لے کے میرے

کول آویں، کیہ توں بھجداں کہ دنیا تے ایس توں دکھ مین ہو روی کم اسہن؟ کیہ توں بھجداں کہ میں اخبار پڑھداں؟ ایہہ وکھیا!“ اوس جارح دل بک اخبار سنیا جیہڑا پتا نہیں کتھوں اوہدے بستر وچ آ گیا آہ۔ ایہہ بک پرانا اخبار آہ، جارح جیہڑا ناں انج تائیں سنیا ای ناہ۔

”توں وڈے ہون تے کتنا ویلا لایا؟ تیری ماں ایس حسرت وچ مر گئی۔ اوس

نوں ایہہ خوشی دا دہنہہ وکھنا نصیب نہ ہو یا۔ روس وچ تیرے بیلی دی مٹی پلید ہوندی رہی۔ ترے ورہے پہلاں اوہ بیلا پے کہ ان ہو گیا آہ جیویں اوہنوں سٹ چھوڑیوے۔ رہ گیاں میں، توں ویدھا ای پیاں میں کس حال وچ آں۔ آخر تیریاں وی تاں اکھیں اسہن۔

”تسیں میری تاڑ وچ آہے“ جارح شور چایا۔

”اوہدا پو افسوس دے لہجے وچ بول پیا:

”میں بھجداں توں ایہہ گل پہلاں ای آکھ دیونا چاہنا آہیں، پر مین ایہدی کائی

اہیت نہیں۔“ وٹ ذرا اپنی آواز وچ بولیا ”مین تن پتا لگ گیا دنیا وچ تیرے توں دکھ ہو رکھ کیہ ایہہ؟“ مین تک تن اپنی ای خبر ایہہ۔ بک بھولا بھالا بچہ، ہاں، انج ای آہیں توں، کچی گل ایہہ، پر ایس توں وی ڈھیر کچی گل ایہہ وے، توں بک شیطان صفت انسان بن کے رہ گیاں! توں وٹ سن لے، مین میں تن مرن دی سزا سنیداں، مریں! اشالا! ڈب کے مریں!“

جارح نوں محسوس ہو یا جیویں اوہنوں کے کمرے توں باہر دھکا مارتا ہووے۔

دھماکے دی آواز جیہڑے نال اوہدا پو اوہدے کچھے پٹنگ تے ڈھیبہ پیا آہ، بھجن دے

ہتھ

الفانسوریز دا تعلق لاطینی امریکہ دے ملک میکسیکو دے نال ایہہ
 - اوہ شاعر، لیکھک، کہانی کار، پرکھ پڑچول دا سیانا تے ویہویں صدی
 دا میکسیکو دے وچ ڈھیر پڑھیا لکھیا ساہت کار منیا ویندا آہ۔ اپنی
 پڑھائی دی عمرو وچ ای اوس اپنے آپ نون منوا لیا آہ۔ 1913 دے وچ
 اوس قنون دی ڈگری لئی تے سفارت کاری شوہ بیٹھا۔ اوہ میکسیکو
 دے پاسیوں سپین، ارجنٹینا تے برازیل دے وچ سفیر رہا۔ اوس بیوں
 ساریاں جگت گیر کانفرنساں دے وچ میکسیکو دے پاسوں میکسیکو
 دے وسیب دی نمائندگی وی کیتی۔ ایس دے نال نال اوس انگریزی
 تے فرانسیسی ادب دے ڈھیر سارے نمونے سپین دی زبان وچ لکھیا
 کیتے، جیہڑا کہ اوس دا مقامی وسیب تے ہک وڈا حسان ایہہ -
 میکسیکو دے ایس چوڑوویں ادیب دی ہک کہانی دا ترجمہ پڑھن آ
 لیاں دی نذر کرندا پیا، نہ، جیہدے وچ جادوئی حقیقت نگاری دی
 تکنیک نون ورتیندیاں ہویاں کہانی کار نے فطری دنیا دیاں حداں بہن کے
 ہک نون دنیا بناون دی کھیچل کیتی ایہہ، جیہدے اندر ایس حقیقی دنیا
 دے قنون لاگو نہیں ہوندے۔

نال وی اودیاں کناں وچ گونجی پئی آہی۔ پڑیاں تے اوبدی نکر اوس نوکرانی نال ہو گئی
 جیہڑی اوبدا کمرہ صاف کرن کا نزا تاں آندی پئی آہی۔

”یسوع“ اوس شور مچایا تے بھوچھن نال اپنا منہ لکا ون لگی، پر اوہ تاں جاچکيا آہ۔
 اوہ وڈے دروازے توں نکلیا، سڑک تے آیا۔ ہن اوس جنگلے نوں انج دا جکلریا ہویا
 آہ، جیویں کوئی بھکا بنداروئی نوں دیوچ لیدرا۔ اوہ ہک جھونالے کے جنگلا پار کر گیا۔ جوانی وچ
 اوہ جمناسٹک دا ماہر آہ، اوہدے ماں پیونوں اوہدے تے ماں آہ۔ ہالے اوبدی ڈھلی پوندی
 ہوئی گرفت برقرار آہی کیہ اوہنوں جنگلے دے وچ کار ہک بس آندی ہوئی وی، جیہڑی اوہدے
 ڈھانسن دے جھپاکے نوں سوکھا جیہا پھچھا سگدی آہی۔۔۔۔ اوس مٹھی جیہی آواز وچ سد
 ماریا:

”میری چنگی اماں، میرے چنگے پیو، ایس گل تے وی میں تہاڈے نال سدا پیار
 کر بندار رہیا“ اوس اپنے آپ نوں ڈھاہ لیا۔ اوس ویلے پل دے اتوں سواریاں دا نہ ختم
 ہون آلا بڑ لگھدا پیا آہ۔

☆☆☆

میجر آرینڈا ہک، بھیڑ وچ اپنا ہتھ کھرا ایسا، قسمت انج بھیڑی اہس کیہ سجا ہتھ وچ
گیوس۔ کچھ لوک اپنے کول تر اے، ہاتھی دے دند، شیشے تے لکڑ دے ہنے ہوئے ہتھانوں
اکٹھ کر لیندن، وت انہاں وچوں ہوں تاں مذہبی یا انہاں دی نقل دے ہتھ ہوندن، تے کچھ
دا تعلق آثار قدیمہ نال ہوندا۔ سر جن تے ڈاکڑ دی اپنے کول داروں نال بھرے مرتباناں
وچ ایہہ جیہتاں بھیڑیاں شیواں رکھ چھوڑیندن تے وت کیوں نال ہک ہوں وڈے
کارناے دی یاد وادوں کا نزا، انہاں وڈھے ہوئے ہتھانوں سانجھ لیا ونجے۔
سُن اس گل تے وچا کرنا چاہی دا۔ آرینڈا اس گل تے سوچیا تا ناہ، پر اوہ اپنی
جماندرو لوڈ (Instinctive Requirement) دے ہتھوں ڈاڈھا مجبور آہ۔ مذہب نوں
دیکھیے تاں بندے نوں خدا چھینٹی مٹی نال انسانی مہاندرا بنجیا۔ حیاتیات نوں منن آلا بندہ
اپنے ہتھ دا شکر گزار رہندا کہ ایہہ ہتھ نال اُس اس دنیا نوں ہک ایہہ جیہتی قدرتی بادشاہی وچ
تبدیل کر دتا جیہتی فن تے ٹٹا دی بادشاہی ایہہ۔ جے تاں ”تھیس“ دیاں پکیاں کدھاں
دا ایرا ”تھیسٹین“ دے برہنہ دی موسیقی دیاں لہراں تے رکھیا گیا تے ایہہ مستری جیہرا
”تھیس“ آہ، جیس پتر اپنے ہتھانوں نال آتاں چائے ہن۔ پر اپناں کہانیاں (Ancient
Myths) وچ ہتھ نال کم آلے کاسے جاؤ دے ہولے وچ ولہیے ہوئے دینندن۔ ایہہ
اگ سازن آلے ہتھ ”تھیس“ ایہن، جیہناں نوں ”اروز کو“ چڑیا۔ ”ڈریگورا“ دے کدھ تے ہنے
ہوئے نوں وچ کا کٹائی گلوب نوں ہک ہتھ دی پکڑ وچ دکھایا گیا ایہہ جیہتاں وچ وگاڑن،
دوہاں تے قدرت رکھدا، تے ”شیرنگو“ وچ انج پیا لگدا، جیویں پروتاری ہتھ جیویں دی وراثت
پے منگدن۔ دو جیاں حساں تاں کسے کم دیاں نہیں پر ہتھانوں ورتن آلے دا ذوق نت
نویں تجرے کریندا رہندا۔ ایہہ ڈھاہ کیہ تے نویں سرے توں اُسرندا مطلب ایہہ کیہ جیویں
تے جیہتا وگاڑا ایہہ، اُس نوں ہک سببی ترتیب وچ بدلیندا تے انج جیویں دا پتر ”انسان“ جم
پوندا۔ انج ایہہ ہک کئے جیہتا مرتبان دا نمونہ پیش پیا کریندا تے ہک سیارے، مطلب ایہہ کیہ

ہویں نوں دی حیاتی دیندا، ایہہ کھار دے چک نوں دی پیا پھریندا، تے نہر سوز جیہتا جیوہ
دی پیش پیا کریندا۔
ایہہ ہتھ ہک ملوک پر طاقتور ہتھیارا ایہہ، ایہدی قسمت چنگی ایہہ کیہ ایس کول قلاپ،
سٹی، اچھا، آکڑا، جیہر، پٹھے، مہراں، کشن، وادیاں تے ٹیلے وغیرہ جیسے مادی وسائل ایہن۔
ایہہ ملوک دی ایہہ تے گراڑاوی..... ایہہ گھاناوی دے سکدا تے پیاروی کر سکدا۔
ایہہ شیخ چتیاں آلا ہک ایہہ جیہتا او پر پھل ایہہ، جیہتا ہک حساس بوئے وانگ
تھوڑی جیہتی تحریک تے کھل پوندا تے وت بندوی ہویندا۔ کیہ آفاقی ہم آہنگی وچ شیخ دا ہندسہ
ہک لازمی جز (Element) ایہہ؟ کیہ ایس دا تعلق ڈاگ روز، فارگٹ می ناٹ یا دو جی قسم
دے رتے رنگ دے یونانی پھلاں نال ایہہ؟ نجومی لوک گل سمجھاون وچ ٹھیک نہ ہوں
پر فورے اوہ اپنے اختصارات وچ ٹھیک ایہن۔ پرانے ویلیاں دے گویاں نے جے اپنی
پلے نہ پون آکیاں تو جیہتا پوریاں کر لیاں ہونداں، تاں اوہناں ایہہ کاڈھ کدھ لئی
ہوندی کیہ شیشہ ہوندا۔ ایہدے وچوں بس جذبات دسدن، تے ہتھ عمل کریندا۔ اس وچ
ٹک دی کائی گل نہیں کیہ ہتھ باہلی عزت دا حق دار آہ۔ ایہہ گل منشی پوسی کیہ ایہہ ہتھ میجر
آرینڈا دے گھر وچ ہک چنڑویں شے آہ۔ ہتھ نوں دھیان دے نال ہک قیمتی ڈبے
دی پولی پولی پھر تے رکھیا گیا۔ پٹے رنگ دی ساٹن دیاں کتراں ہک کئے جیسے ایس دے
پہاڑ دا منظر دسدیاں جیاں آہن۔ نیزے دیاں سنگتیاں نوں کدیں کدیں تھوڑی ڈھل کا نزا
اوں تے نظر مارن دا موقع مل ویندا آہ۔ ایہہ خوش منظر، سیانا تے ذہن ہتھ آہ۔ اُس نوں
دیکھن تے ایہہ تاثر ابھر دا آہ کیہ جیویں کسی تلواردے قبضے نوں اپنے ہتھ وچ لے لیا ہوئے۔
ایس نوں بلکل مناسب انداز نال محفوظ کر لیا گیا آہ۔
ویلے دے نال نال ایہہ پر اسرار شے ایہہ لکھیا ہویا، تعویت (تعویذ) ہک جانی
بچانی شے وچ دیندا گیا۔ وت اوہنوں لگی ہوئی جاہ توں کدھ کے گھر دے وڈے کوٹھے وچ

(کمزری) واگن ٹرنا شروع کر دتا۔ انجنگن لگ پیا جیویں گھر وچ ہر ویلے کائی کھینڈ کھینڈی ویندی پئی ہووے، وت جدال ہک دیہاڑ جیس ویلے اوس اپنے آپ نوں ہک دستا نہ پو یا، تے وڈھی ہوئی وینتی تے کنگن جھایا، تے اوس دی ایس حرکت تے کسے داوی دھیان اوس آلے پاسے نہ گیا۔

ایہہ بن بلاں واگن کتابن کے یا ہک کیکڑے واگن گھر وچ اوہراں پراں (Here and There) ٹرن بھرن لگ پیا۔ وت سیز (Rabit) واگن کدنا سکھ لیوس، وت انگلیاں دے بھارتے اوپرے طریقے نال کدکڑی وی مار لیتدا آہ۔ ہک دیہاڑ تاں اوہنوں ہوا دیاں بلھاں تے سوار ویکھیا گیا۔ اوس بن اڈن داگن وی سکھ لیا آہ۔

پراہیہ سارا کجھ کر بندیاں ہو یاں اوس اپنے آپ نوں انج کیویں بنا لیا؟ اوہ ویکھ کیویں لیتدا آہ؟ سیانیاں دا آکھنا ایہہ کیہ جے اکھیں وچ چاڑن نہ ہووے تے خاص مشق تے تربیت نال دو جے اعضا مدہم جیہا چاڑن لے لیتداں، جیہدے سرتے اوہ ویکھن قابل ہووینداں۔ تاں وت ہک ہتھ ویکھ کیویں نہیں سکدا؟ بے شک ایہہ اپنے مس کرن دے گن دی تہنہ تے ویکھن داگن لے سکدا۔ ایس دیاں اکھاں ایہہ دیاں انگلیاں وچ ہوندیاں، ایہدی تلی وادیاں لہراں دے برتے، اپنے آسے پاسے محسوس کر سکدی جیویں ہک جام جڑک اپنے آسے پاسے شیواں دا پتالا لیتدی۔ سانسیر یا دے جھڑ آلے علاقے دے وچ رہن آلا بندہ اکیس مووی اپنے ایسے گن دے کارن اوتھوں دے موسم نال اپنے آپ نوں ونا لیتدا۔ ہک ہتھ ہزاراں پھر تلی شیواں نوں پھدھ سکدا ایہہ۔ اوہ ایہہ جیہی نیم شفاف لہراں تائیں اپڑ سکدا جیہو یاں اکھیں نوں نظر نہیں آندیاں۔ ایہہ نہ دن آکیاں لہراں آگوں سرنا بن چیندیاں۔

جی گل ایہہ دے کیہ جیویں ای ہتھ اپنے آپ نوں اس ماحول وچ ڈھال لیا تاں اوہدی کاوڑ ددھ گئی۔ اوہ آپ خود راہو گیا۔ ایہہ وی آکھیا جاسکدا ہے ”ہتھ“ ہتھ وچوں نکل

سوینے سوینے فوجی تمغیاں تے جت دے نشاناں دے وچ کار ہک شوکیس وچ رکھ دتا گیا۔ اوہ دے نونہ وچسن لگ پئے۔ اوہ دے وچ چپ چپیتے تے ہولے ہولے ہک لگی ہوئی حیاتی جاگن لگ پئی۔ ہوں واری تاں انج گدا کیہ اوہ دے وچسن دا عمل بڑا منہا تے کدی ایہہ عمل ہو بوکد رتی جا پدا۔ پہلاں پہل کے حد تائیں نفرت نال گھر دے بندیاں دے نونہ لابن آلے نوکرنے ہر نختے ایہدے نونہواں دی آدر بھاہ دا مشورہ دتا۔ ایہہ ہمیشہ سچا سنوار کے تے صاف ستھرا رکھیا ویندا آہ۔

گھر دیاں نوں ککھ پتا نہیں، ایہہ کجھ ہو یا؟ (خورے انج جیویں پہلے انسان آپ خدا دا بت بڑیندا، تے وت لہنوں کتے جے فن دے نمونے وچ بدل دیندا ایہہ۔) پر ہتھ دا رتہ گھٹ گیا، ایہہ کسے نہ کھاتے دار مہہ گیا۔ بن ایہہ کوئی یادگار شے ناہ، تے گھر دے ورتن دی ہک شے بن گیا آہ۔ چھ مہینے لگھے تاں ایہہ ”پیپر ویٹ“ دے طور تے ورتن لگ پیا یا وت میجر اپنے مسودے دے کاگتاں (Papers) نوں ادے ادے اڈن توں بچاؤن کاوڑ لہنوں ورتن لگ پیا۔ اوہناں ڈنگاں وچ اوہ اپنی یاداشتاں دی کتاب لکھدا پیا آہ، کیوں جے وڈھیا ہو یا ہتھ ہوں پولاتے چکلیا آہ۔ اوس دیاں انگلیاں دی اوہی پوزیشن رہندی آ ہی جیس وچ اوہنوں رکھیا ویندا آہ۔ ایس کاوڑا ویکھن واسطے اپنا سچا ہتھ ورتیندا آہ۔

ہتھ دی وسواسی تے بھیڑی جیہی ہتھ دی وجہ توں اوہدی آدر بھاہ کرنا چھڈ دتی۔ ہک درہے لگھ وچن توں پچھے اوہ ایس توں پٹھیاں سدھیاں لیکیاں پھلکن واکم لین لگ پئے، باوت اوہ اوہ دیاں انگلیاں نوں ہک نوٹیکے انداز نال بند کر کے ساری دنیا تے رانج عوامی قسم دے لپے تے گندے اشارے کر کے گوٹ ہوون لگ پئے۔

اوہدوں ہتھ اوہناں شیواں نوں یاد کرن لگ پیا جنھاں نوں بھلا بیٹھا آہ۔ بن ایہدی شخصیت آلے پاسے دھیان وچن لگ پیا۔ اوس آپ ای اپنے کردار دا شعور حاصل کر لیا۔ اوس ایویں پھر لو (Absurd) قسم دیاں حرکتاں کرنیاں شروع کر دتیاں۔ اوس ترن تالا

گیا۔ ایسہ بہن اپنی مرضی دامالک آہ۔ جیس ویلے چاہندا، لک ویندا آہ، تے جیس ویلے دل کرئیں آہ ہٹ آندا آہ۔ ایس شراب دیاں گھاساں تے بھانڈیاں دے قیافے توں وی اگانہ دے بھارسانواں رکھن آلے قلعے بنا لے۔ کجھ لوک ایسہ وی آدھے آہن کیہ اوہ نشے وچ رہن لگ پیا تے اسے حالت وچ ساری رات لٹھیاں وانگ پیار ہندا آہ۔

ایسہ کسے دا حکم نہا ہندا۔ ایسہ شوخا تے شرارتی ہو گیا۔ اپنے پاسے سدن آکھیا ایسہ تک مروڑ دیندا آہ تے بوہے تے اکٹھے ہونوں آکھیاں نوں چند گھت ویندا آہ۔ ایسہ ڈوٹ کے بے جان پیار ہندا آہ۔ اوہناں لوکاں نال جینہاں نال ایسہ وی ایک سلک نائی ہوندی، ملن ویلے سوچ وچ ڈیبا ہویا دسداتے نال ای کہے واری بھینڈیاں تے لچیاں حرکتاں تے آ ویندا آہ۔ ایسہ وی بکلی خوشی پچھلے مالک دی خوشی وچ لگی ہوئی آہی۔ لہنوں اپنے مالک دے نیزے آون آکھیاں کھیاں نوں اڈاون دی عادت پے گئی تے انج کریندیاں ہویاں اوہدے رویے وچ نرمی آونجے، اوس ویلے اوہدیاں اکھاں وچوں اتھرو وی چمکن لگ پون، انج لگے جیویں اوی لہنوں اپنا کت سمجھا ہووے۔

ایس ہر شے کھنڈا پنڈ لچھڑی۔ بہوں واری اوہ گھر دی صفائی ستھرائی دا ذمہ لے لوے، بہوں موقعیاں تے گھر دیاں بندیاں دیاں جتیاں دے جوڑے تے بیچے ہک دوے نال ونا چھڑے۔ اوہ پتھر سٹ کے باریاں دے شیشے تروڑ دیوے یاوت اوہ گلی تے کھینڈ دیاں چھوہراں دے کھدو لکا چھڑے۔

مجر ایسہ سارا کجھ ویدھا رہوے تے چپ چپیتے کڑھدا وی رہوے۔ میجر دی سوانی ایس ہتھ نوں چنگ نائی سمجھدی تے اوہدا چنگ نہ سمجھنا اپنی جاہ تے ٹھیک وی آہ کیوں جے اوہ سب توں ڈھیر اوہدے ظلم و اشکار آہی۔ ایسہ ہور کم کرن دے نال نال میجر دی سوانی دی بے عزتی کرن، اوہنوں سلائی کڑھائی تے، رزن پکا دن تے لیکر جھارن لگ پیا۔

کجھ گل تاں اے ہے جے گھر دا گھر بے ہستا ہو گیا۔ ہک ہتھ آلا بندہ جیہڑا خوش دیندا

آہ، ہن دل ڈھاء بیٹھا۔ اوہدی سوانی اوس تے اعتبار کرنا چھڑ گئی تے اوس کولوں ترنھی رہوے۔ جاتک بالاں آلے پاسیوں دھیان ہٹ گیا، اوہ سکول ہتھ کے بھینڈیاں عاداتاں وچ پے گئے۔ گھر وچ بے امنی، بھوہ، تے رولا تر پارن لگ پیا جیویں گھر وچ بھوت رہن لگ پیا ہووے۔ ہن کھانا وی ویلے سرناہ کھا دھا ویندا تے اوہ وی کدیں بیٹھک وچ تے کدیں سون والے کوٹھے وچ..... میجر دے بھوہ اوہدی سوانی دے رولے تر پے تے بالاں دیاں شرارتاں پچھوں ہتھ بیٹھک تے اپنا قبضہ جمالیاتاں جے اوہ اپنیاں حرکتاں کر سکے۔ اوس کوٹھے وچ اپنے آپ نوں بند کر لیا۔ جیہڑا اوہنوں باہر کڈھن لگے اوہ اوہدے سروچ پلیناں مارن لگ پوے۔

پرانیوں نوکراں وچوں جیہدے وچ اوہ نرس وی آہی، جیہڑی اوس گھر دی سین دی آدر بھاہ کریندی آہی، نس و نجن تے مجبور ہو گئی۔ نوں نوکریک دیہاڑ کاز وی ایس بھوت بنگلے نوں سہہ نہ سکے۔ یاراں بیلیاں تے لگدے لہیندیاں گھر دیاں بندیاں نال ملن گلن چھڑ دتا۔ آواڈھ گواڈھ پلس آکھیاں نوں بہوں واری دسیا۔ چاندی دا بنیاں ہویا نایاب کدو کوش جیہڑا نیشل پیلس وچ پیا آہ، ابا گھت جادو طراں غیب ہو گیا۔ چوریاں چکاریاں دی بیماری پیٹ پئی، جس تے اوس ہتھ نوں الزام دتا گیا، جی گل کرینے تے اوہ بے گناہ آہ۔

ظلم تاں اوہوں ٹرٹیا جداں لوک ہتھ نوں الزام نہ دیوں، تے نہ ای ایس گل تے یقین کرن، کیہ ایسہ ہک جیندا جاگدا ہتھ آہ، بلکہ اوہ تاں ہر طراں دیاں خرابیاں اوس شوہر سے ٹنڈے دے موہڈیاں تے سٹن لگ پے، جیہدا وڈھیا ہویا ہتھ ہن اوہناں توں سانتا آفیا دی تنگ جیڑی قیمت منگن لگ پیا آہ۔ اوہدے کاز بے شک میجر آریندا ہک جادوگر آہ جیس شیطان نال اپنی گوئی فٹ کیتی ہوئی آہی۔ لوک انہوں ویدھیا نال سینے تے ”جٹ“ (کراس) دا نشان بنا لیدے آہن۔

ایس ویلے ہتھ دو جیاں دے ہونوں آلے گھائے توں کئی کتریندیاں ہویاں، اپنے آپ نوں ہک لسن بھجن آلے گھرو (اتھلیٹس) جیہڑا تھوڑا بنا لیا، تے ہور وی بہوں کجھ

کرنا سکھ لیا۔ پتا نہیں اوس میجر دیاں یا دا شتاں وچ دی اوہدی مدد کرن دی کھینچل کیتی ہووے؟ اوس راتیں جدوں اوس تازہ ہوا لین کا نر، کار وچ سوار ہون دا فیصلہ کیتا، تے میجر آری نڈا دے گھر آلے، جیہڑے ایس فیصلے نوں روکنا بہن سکدے، سمجھ بیٹھے، کیہ بہن سمجھ کجھ بر باد ہون آلا، پر کوئی ایکسیڈنٹ تائیں نہ ہویا، نہ ہی اوہنوں کوئی ڈنڈ لگی، تے نہ ہی پلس نوں وڈھی دیونی پئی۔ بہن میجر دا خیال آہ کیہ جے اوہ ساڈے نال پینڈا کرے تاں کار جیہڑی، ڈرائیور دے نس وچن دی پاروں بہوں بھیڑی حالت وچ آہی، ول حالت وچ آسکدی آہی۔

اپنی عادت مطابق عمل کریندیاں ہویاں، ہتھ نوں شیمیں تے قبضہ جماون، تے اوہناں نے قابو پاؤن دا افلاطونی خیال آیا۔ جدوں لگنویاں دیاں گجیاں مڑیوں لگ پیاں، تے دو جیاں لوکاں دے فن دے نمونے (آری نڈا دے) گھر وچ لہمن لگ پئے، جھساں نوں ولیندیاں ہویاں میجر نوں کئی واری ماڑا پونز پیا، تے معافیاں منگنیاں پیاں، بہن ایہہ گل سامنے آگئی کیہ ہتھ ہک شکار و جانور آہ تے چوراچا کوئی آہ۔

بہن لوک میجر آری نڈا دی بھلے مانی نوں شک نال دیکھن لگ پئے۔ بہن اوہ اکیوں اوڈھر، بوہے کھن کرن دیا و اجاں، روحاں دیاں و اجاں تے ایہہ طراں دیاں دو جیاں ضعیفاں دیاں گجاں کرن لگ پئے۔ اوہ ویہہ، تیرہہ، تیرہہ لوک جینہاں ہتھ نوں آپ ویکھیا آہ، اوہناں دی گل تے یقین ایس کا نرناہ کہتا جاسکدا کیہہ اوہ تھلویں میل وچوں آہن، تے بہوں سوکھیاں تال وہم دا شکار ہو سکدے آہن۔ اوہ لوک جیہڑے اُتلے تے ماڈرن میل وچوں آہن، اوہ چپ رہندے آہن، جے جواب دیوں دی آہتاں اوہراں پراں دیاں مار دیندے آہن، تاں جے ایہناں تے حالات نال سمجھوتا کرن دا الزام ناں لگے، تے ناں ای اوہناں دا کھیزا بنے۔ بہن ایس پاسے پونی ورٹی دے فلسفے تے ادب دے شبہ، ہک گول میز کانفرنس وچ اساطیر دے حوالے نال علم بشریات دے مقالے تے سوچ وچا رو دے گھوڑے بھجاوئے شروع کردتے۔

مکدی گل ایہہ دے ایس کہانی دا ہک بہوں نازک تے ڈراونا موڑ وی ایہہ۔ ہک رات انج ہو یا کیہ میجر آری نڈا جیہڑاں مریندیاں ہو یا جاگ پیا، کیوں جے اوہرا وڈھیا ہو یا سجا جیہہ اوس دے کھے ہتھ نال انج چڑیا ہو یا آہ جیوں اوہ پرانے دیہاڑیاں دے لنگوئیے پارنوں ملن کا نر سکیا ودا ہووے۔ ایہناں دوہاں نوں وکھرا کرنا ڈاڈھا اوکھا کم آہ۔ و دھدی رات اوس ایہہ حالت وچ گزاری، مڑا گلیاں آون آلیاں راتاں نوں اوہ ایہہ عمل دوہراون لگ پیا۔ جیوں ہولے ہولے ہندا حالات نوں قبول کر لیند ایہہ طراں میجر نے وی اپنے ہتھ دل دھیاں دیونا چھڈ دتا۔ اوہنوں انج لگا بہن اوہ اپنے ہتھ دے وڈھی وچن دے حادثے نوں چنگی طراں سمجھ لگ پیا۔ اوس دا ہکلا ہتھ، بہن اوس کا نر تلی دی وجہ بن گیا آہ۔

وچارے جے ہتھ نوں کھے ہتھ نال ملن تے چن دی بہوں ڈاڈھی لوڑ آہی۔ ایس ایس گل دی لوڑ توں نہ ہی کرنا چاہندے، کیہ ایس دے ایڈے مٹھے، تے ہولے روئے توں پہلے ہترخ دے گناں دی قدر نوں سدا قیم (قائم) رکھن دی گل بات ہوندی آہی۔ ایہہ صدیاں تے کھر لے ہوئے مٹھے ہون دا واہ انگ آہ جس دے مڈھ تے انسان ترقی کیتی آہی۔ ست یا مٹھے ہون دا ایہہ کم جے ہتھ دی مرضیاں تے اوس دیاں جبلاں نوں مڑیندا وی آہ۔

آکھیا ویندا کیہ ایہہ ساڈی خوش قسمتی ایہہ کیہ ساڈے دو جے ہتھ نہی، کیوں جے انج ایس مار دیوں آلیاں پیچیدگیاں تے بارکیاں وچ کھڑی ویندے..... ایس جی چنگی دے انسان نہ ہوندے، ہتھ دی صفائی وکھاون آلے ادا کار ہوندے۔ چتر کار ”گگن“ چنگی طراں جانزدا آہ کیہ اوہ کیہ کر رہا ایہہ۔ اوہ اپنی حساسیت تے قابو پیندیاں ہو یاں اپنے جے ہتھ نوں سکھیندا آہ کیہ اوہنوں کیوں پیٹ کیتا و نچے، تے کیوں جے ہتھ نوں ایس کم توں وکھرا کیتا و نچ سکے۔

ہک دیہاڑے اوہناں کتاباں آلے کوٹھے دا بو ہکھولیا تے اندر وڈھے پڑھن وچ کھڑی جیہا گیا۔ اوہ موپساں دی اوہ کہانی پڑھن لگ پیا جس دے اخیر دے وچ ہک وڈھیا

ہک گبھرو جیہدا ناں ”زگر“ آہ

ہرمن بیسے جرمنی دا شاعر، ناول نگار، مصور تے افسانہ نگار ایہہ۔ اوبدی ادبی خدمتاں نوں ویدھیاں ہویاں، ۱۹۳۶ وچ اوبنوں سابت نوبل انعام نال نوازا گیا۔ اوبدے مشہور ناولوں وچ ”سدھارتھا“ (Siddhartha) تے ”گلاس بیڈ گیم“ (Glass Bead Game) شامل ایہن۔ اوبدیاں لکھتاں، انسان دی ذات دی پہچان، روحانیت تے انسان دے مسلمہ ہویوں دے موضوع دا ویروا کریندیاں ایہن۔ ناولوں دے نال نال اوبنوں اپنے آپ نوں کہانی کار دے طور تے وی منوایا۔ ”ہک گبھرو جیہدا ناں ”زگر“ آہ“ ہک کرداری کہانی ایہہ، جیہدے وچ زگر دے کردار راہیں ساڈے وسیب دے انساناں تے ڈوگھا طنز کیتا گیا ایہہ۔ کہانی اپنا تاثر رکھدی یا نہیں ایہدا فیصلہ پڑھن آلے آپ کریسن۔ کہانی تہاڈے ساہویں ایہہ۔ پڑھو تے فیصلہ کرو۔

سے ڈنگاں دی گل ایہہ، براگاس دے شہر وچ زگر ناں دا چھوہر ہندا آہ۔ اوہ اوہناں لا پرواہ چھوہراں وچوں آہ، جیہناں نوں روز شامی سڑکاں تے بے چنتا، آوارہ پھر دیاں دیکھیا ویندا آہ، اوہناں دے مہاندرے سن کدیں یا دناہن رہندے، ایس کاہن،

ہو یا ہتھ اپنے ویری داگنا وڈھ لیندا۔ اوس Nerval دی اوہ فینٹسی وی پڑھی جیہدے وچ ہک جادو آلا ہتھ دنیا دا پدھ کریندیاں ہویاں سوہنا پاتھلیق کریندا تے بھیریا کماں دا جادو پھیلیدیا۔ اوس ہتھ دے کماں دے بارے فلاسٹر گاؤس دے نوٹس بارے وی پڑھ لئیں..... اللہ دی پناہ..... اکھراں دے ایس دل کما دیوں آلے حملے دا اوہدے تے کیا اثر ہو یا ہوسی۔ ایس پڑھن دی کاڈھ بہوں پریشان کر دیوں آلی آہی۔ جیس اوس نوں پرسکون دی کردتا آہ۔ ایس سخی خورے، تے اپنی مرضی کرن آلے ہتھ نے، جیس اپنے آپ نوں اپنی مرضی کرن آلے بادشاہ جیہا ہک بندہ سمجھ لیا آہ، ہن جتاون لگ پیا کیا ایہہ سارا کجھ تے بس ہک افسانوی تصور آہ، جیس بارے لکھاریاں نیں ورتے دے ورتے کالے کر رکھے آہن۔ ڈھگ سارا منکھ لیدیاں ہویاں بہوں اوکھیاں نال (ایہہ اکھنا چاہی دا کیا ہنجوں مسیدیاں ہویاں) اوس اپنے آپ نوں دھرو کیا، تے وڈے کوٹھے وچ فوجی اعزاز تے نشاناں دے وچکار پئی شوکتیں وچ اپنی جاہ تے واپس اپڑ گیا۔..... مایوسی تے غم دے بھارتلے دے اوس اپنے انداز وچ خود کشی کر لئی..... اوس اپنے آپ نوں مرن دتا۔

دیسہ نکلدا ایہا آہ۔ مجر آئینڈا کئی راتاں دا جگراتا اپنی اکھاں وچ لے کے ہتھ دی بہوں پرانی غیر حاضری دی پریشانی نال جا گیا۔ اوس دیکھیا کیا اوہ اوٹھے ڈبے وچ پیا آہ، تے گاٹا گتھی وچن جیسے نشاناں دی وجہ توں کالا پے گیا آہ۔ اوہنوں اپنی اکھیں تے یقین نہ آیا۔ جد اوس صورت حال نوں سمجھ لیا تاں اوس نے کہہ دیاں ہویاں اور کاغٹ مروڈ کے پراں سٹ گتیا جیس تے اوس اپنی نوکری توں استغنے دا مضمون لکھیا ہو یا آہ۔ اوہ اپنے پورے قدم دے نال کھلو گیا اوس دی فوجیاں آلی آکر مز توں جاگ پئی، اوہ اپنے گھر آلیاں نوں پریشان کرن آلی آواز وچ چکیا۔

ایٹینشن..... فال ان..... سارے اپنیاں جاگھاں تے سدھے ہو گئے..... بگلچی..... جتن دا بگل و جائیہ!!

کیہ اوہ سارے کجوجیہے آہن۔ اجتماعی مہاند رے!

زگر، جیویں کیہ انج دے بہوں لوک ہوندن، ہک خوش فہم انسان آہ۔ اپنے بارے
اوہناں ساریاں غلط فہمیاں دا شکار آہ، جیہڑی ایس طرز دے لوکاں دی فطرت ہوندی۔

اوہ یسلا اُکا کوئی ناہ، پر اوہنوں کوئی گئی بنداوی ناہ آکھیا ونج سکدا۔ اوہنوں لکشی
چنگی لگدی آہی تے نالے اوہنوں عیش تے آرام دا چاہ دی آہ، تے ہر سوہنے بندے آر چنگے
کپڑے پاؤن دا شوق وی آہ۔ ہر محتاط انسان جیویں کیہ ہوند ایہہ، اوہ کسے حد تاں چتو دی آہ۔

اوبدی حیاتی دے معمولات، سدھراں نوں پورا کرن کا نزکوشش توں ودھ کے،

سزاتے جزا دے ڈر نال جوے ہوئے آہن۔ زگر وچ بشری کمزوریاں دے نال نال بہوں

سارے گرن وی آہن۔ زگر ایہہ جیہا مطمئن جوان آہ جیس کا زواہدی اپنی شخصیت، ہر شے

توں اگے ہوندی ایہہ۔ اوہ اپنے آپ نوں ویب دا نو لکھا انسان سمجھدا آہ۔ ایہہ دکھری گل

ایہہ کیہ اوہ ایس حقیقت توں سدالاطم رہیا کیہ اوبدی اوقات، بندیاں دے ایس و پھرے

ہوئے اکٹھ وچ ہک لکھ توں ودھ نہیں..... پر اپنی نظر وچ اوہ دنیا جہان دا اہم بندا آہ

، دنیا دے بہوں ساریاں مسئلیاں تے اپنی ہک دکھری تے اٹل رائے رکھدا آہ۔ انج تاں

ہوند ای ایہہ کیہ حقائق ساڈی خوش فہم دنیا وچ آکے سوہنیاں سوچا نوں اپنسا سدھا کر دیندن۔

زگر روشن خیال انسان آہ، ایس کا زواہدے دل وچ دولت دی بہوں اہمیت آہی۔ ایہدے

نال نال اوہ جدید دنیا دی دوجی وڈی طاقت سائنس دا وی پیچک وندو آہ۔ سائنس دی صحیح

تعریف توں تاں اوہ شاید آپ دی واقف ناہ، ہر ریاست دی ترقی کا زواہنوں ایہدی اہمیت

دا چنگی طراں اندازہ آہ۔ اوہ جاندا آہ کیہ سائنس نوں کھنڈاؤن کا زواہ حکومت کنشی رقم خرچ

کریندی پئی۔

زگر دا بیو کینسر دے موذی مرض نال مویا آہ۔ ایس کا زواہنوں ایہناں ساریاں

تحقیقاں نال خاص شکر آہ جیہد اوڈا مقصد کینسر دا علاج ڈھونڈ ناہ، ایس یقین نال کیہ اوہ

د-نہد دور نہیں جدال اوہ سدکا کا زواہنوں خطرناک بیماری دے ڈرتوں آزاد ہو ویسی۔

زگر چنگے کپڑے پیندا آہ، بہوں واریں ایہہ چنگے کپڑے ایہدے وسائل توں

ودھ کے ہوندے آہن۔ اوہ سال دے نویں توں نویں فیشن دے کپڑے پیندا آہ۔ اوہ

بندے دی آزادی نوں منن آلا آہ۔ کردار تے کماں تے کسی وی قسم دی قید نوں منن کا زواہ تیار

ناہ۔ اوہ اپنیاں سوچاں دلیری نال سانجھیاں کریندا آہ۔ پرائس گل دا اہتمام ضرور کریندا آہ

کیہ اوبدیاں سوچاں دی بھنک حکومت یا ایہدے انفران نوں نہ پوے۔

میرے دھیان وچ ”زگر“ بارے کجھ ڈھیر گلاں ہو گئیاں۔ مکدی گل ایہہ دے

کیہ اوہ ہک من بھادنا انسان آہ، تے اوبدے نال ہونن آلے سانجھے دا اسان ساریاں نال

ڈوگھا تعلق ایہہ، کیوں جے اوہ شوہا حیران کن تے انوس ناک انجام دے آہیں ساہویں

آہ۔

اتو اردے ہک خوش گوار سا جھرے، اوہ پھر ن ٹرن کا زواہ ساڈے شہر آن وڑیا۔ اوہ

اتھے اُکا ای او بھڑ آہ۔ اوس اے تاں نویاں یاریاں بناؤن یا کسے کلب دی ممبر سازی دے

بارے ناہ سوچیا۔ ہو سکدا ایہہ اوبدی غلطی ہووے، انسان دا اکٹھا ہونا کوئی چنگی گل تاں نہیں

ہوندی۔ اسان ساریاں نوں ایہد اطم ایہہ۔

چنگی بھلی سوچ وچا رتوں پچھے، اوس شہر دے عجائب خانے تے چڑیا گھر دی سیر دا

پرگرام بنایا۔ عجائب خانے وچ سا جھرے ویلے داخلہ مفت آہ۔ چڑیا گھر کا زواہ شام ویلے

نکٹ دی خاص رعایت آہی۔

اوہ چنگا جیہا سوٹ پا کے، جیس تے کپڑے دے ودھیان بن لگے ہوئے آہن، اوہ

تاریخی عجائب گھر دل مُر پیا۔ اوبدے ہتھ وچ بید دی سوٹی آہی، جیس اوبدی شخصیت نوں

رعب دار تے شاندار بنا دتا آہ۔ لیکھ ماڑے آہس جے اوہنوں ایہہ سوٹی عجائب گھر دے

بوہے تے ای چھوڑنی پئی۔ خیر ایہدے نال کیہ فرق پوندا۔

پیا، خالص سونے دی گھڑی، ایہہ اونوں بیو دے ترکے وچ لہھی آہی۔ ہالے دو پہر دے کھانے نوں ڈھیر ساری ڈھل آہی۔ اوہ ہولے ہولے فرادہ ہویا، ہک چُپ چُپتے کمرے وچ وڑیا۔ اوہدا تجتس ہک واری وت جاگن لگ پیا، اتھے پُرانے زمانے دیاں توہمات بارے شمس اکھیاں کیتیاں گئیاں آہن۔ ساہویں جادو، تھوڑے گنڈے تے چیزیاں نوں قابو کرن آلے علم دیاں کتاباں پیاں آہن۔ ہک گنڈھ وچ کیسا گری داسمان رکھیا ہویا آہ، لوہا پگھارن دی بھتی، کونڈیاں، کھلیا ڈھڈھاں آلیاں صراحیاں، سور دی۔ کائی ہوئی او جھری، سارا گجھ ای پیا آہ۔ کمرے دے اخیر لے کرے تے پراہیاں کا نزدایت لکھی ہوئی آہی۔ ”اتھے رکھیاں ہویاں شیواں نوں ہتھ لاوانا خطرناک ایہہ“ پرتھانوں تاں پتای ایہہ کیہ ایہہ جیہیاں لکھتاں تے کون دھیان دیندا، ایس ویلے زنگرتوں دکھ ہو کوئی وی کمرے وچ تاہ۔

اوس تجتس بھریاں نظراں نال، اتھے پنے بھید بھرے نوادرات ول دیکھیا تے چوری چھپے کجھ نوں ہتھ وی لالیا۔ اوس پرائیاں ویلیاں دی توہمات بارے بہوں کجھ سنیا ہویا آہ، پراوہ جاندا آہ کیہ ایہہ ساریاں نامعقول گلاں ایہن۔ ایس زمانے دے لوکاں نوں چاہی دا آہ کیہ جادو جیہی ٹھہر لو شیواں تے پابندی لادیندے۔ ہاں! کیسا گری نوں چھوٹ ہو سکدی آہی، کیوں جے ایہدی گکھ وچوں کیسا دی سائنس جنم لیا آہ۔

”میریا اللہ! ایہہ سونا بناون آلے اتھ، جادو گر گریے باز کداؤں دے“ میرے خیال وچ ایہہ وی ضروری آہن کیوں اج سانوں گیس بمباں دی لوڑ ای ناں پوندی، اوس نگرانی تے پریشانی دے جذبات نال یو یو کیتی۔

بے دھیانی نال زنگردا ہتھ ہک پولی جیہی شے نال ونج لگیا۔ ایہہ روئی آر پولی پولی، کائی پُرانی بوٹی آہی۔ اوس سکی ہوئی تے ککھاں آر ہوئی بوٹی نوں انگلیاں وچ دبا کے گولی جیہی بنائی۔ شاید ایہہ کوئی پرانے نسخے توں تیار ہویا ہو یا مرکب آہ۔ ایس شغل توں پیچھے اوہ

عمارت دے سوہنے ہال وچ، شیشے دے وڈے وڈے شوکیساں وچ، تاریخی نوادرات پنے آہن، تے سوہنیاں سوہنیاں تختیاں تے سائنس دے ایہناں ودھیا شاہکاراں بارے تفصیلی معلومات درج آہن۔ اوہ شوکیساں وچ رکھیاں زنگ لگیاں چابیاں تے پُرانے جواہرات بارے پڑھا، ہولے ہولے اگا نہہرُ ویندا آہ۔ اوہ دادل سائنس دے کارنامیاں تے احترام دے جذبات نال بھریا ہویا آہ۔

کسے سچ آکھیا، سائنس بہوں وڈی شے ایہہ۔ بہوں ترکھا، ہاں! ترکھا ترکھا! کینسرداعلاج لہو ویسی۔ ایہہ وی ہوسکد ایس آون آلے ویلے وچ موت دی لعنت توں پکا پکا چھٹکارا پالیتے۔

دو جے کمرے وچ پوری کدھ تے شیشہ لگا ہویا آہ۔ زنگرتھوڑا چرکھلو کے اوہدے وچ اپنے آپ نوں دیکھیا، کوٹ، پتلون، قمیض، ٹائی دی گنڈھ، سارا کجھ دانے تے آہ۔ اوہ اگا نہہرُ نوں زنگیا۔

اتھے اوہدی دلچسپی، بکڑی تے نقاشی دے اوہناں نمونیاں وچ آہی، جیہناں دی جنک صدیاں گزرن دے باوجود وی قائم دائم آہی۔

”چیک! انسوس ناک حد تاں کم علم ہوندا ہویاں، ایہناں فنکاراں دا ہنر تعریف دے قابل ایہہ۔ اوس تعریفی انداز نال شوکیساں ال دیکھیا۔ اوہ کجھ چر باتھی دے اکھراں آلے گھڑیاں دے کول وی اچھلیا، جیہدے وچ نچدے ہوئے ہیرے، ہر گنڈے توں کچھے ویلے دا اعلان کریندے آہن۔“ جی گل ہے کیہ ایہہ ذہانت دا اچھا معیار ایہہ“

اوہ چُپ کر کے انسانی ذہن دیاں شعبہ کاریاں دی تعریف کریندیاں ہویاں اگا نہہرُ دریا۔ ویلا ڈھیر سارا لکھ گیا آہ۔ اوہ ہن بور ہون لگ پیا۔ عجائب گھر دے نوادرات وچ ہن یکسانیت محسوس ہون لگ پئی آہی۔

اوس ذرا کاہلا پنے کے اپنی سوئی گھڑی ول دیکھیا، اوہدی اکھیں وچ چائن پھٹ

ریہا۔ لنگور ڈھڈھ ہو کے اودھا استقبال کیا، وت اکھیں جھمکنیاں ہوئیں، مُٹھی آواز وچ بولیا
 ”بھراو اوس کیہ جیسے مزاج اہن“

زنگر حیرت دے سمندر وچ ڈُبن لگ پیا، وت ڈردی ہک لہر اودے جُٹے وچ پھر
 گئی، اوہ ترکھا جیہا اگانہہ ٹُر پیا۔ باندر دا روہیسا تے نفرت نال بھری ہوئی آواز اودھا جیہا
 کریندی پئی آئی۔

”ایہہ کیہڑی گل تے دڈا بنیا ودا؟، چیل، ذلیل کداؤں دا“
 اگلے پنجرے وچ لمی پوچھل آلے باندر ڈھڈھ ہو کے دھر یساں مریندے ددے
 آہن۔

”ساڈے کانز مٹھائی لے آتوں تاں اپنا جنم لہنہہ“
 پر اودے کول مٹھائی کتھوں آئی۔ باندر چڑ کے اودیاں نقاں لاہن لگ پئے۔
 اودہناں زنگر نوں آوارہ بنماتے پتا نہی کیہ کُجھ آکھیا۔ اوہ دند کدھ کے اودھا منہ چڑیندے
 رہے۔ ایہہ بہوں بے عزتی آلی گل آئی، ایہہ جہی حالت وچ کوئی وی معقول بندا، اوتھے
 کیوں اہنک سکدا آہ۔

زنگر نوں یقین آہ کیہ ہرن اپنی رواہتی شائستگی وکھسین، اودہناں واسلوک ایہناں گھٹیا
 جانوراں نالوں وکھرا ہوسی۔ جالیاں دے نیڑے ہک لہاں جیہا بارہ سنگھا کھلوتا اودہناں ول
 دیدھا پیا آہ، سکی واری زنگر ڈرتوں کنبن لگ پیا۔

”اوہ میرا ربا!“ سارا کُجھ ساہویں آندا ویندا آہ۔ گولی کھاون توں چکھے اوہ حیران
 کن طور تے جانوراں دی بولی سمجھن لگ پیا آہ۔ بارہ سنگھے اپنیاں وڈیاں وڈیاں کنکیاں اکھیں
 اُٹاں چائیاں۔ اودیاں نموجھون اکھیاں وچ وقار تے سوہنرپ آہ۔ پر زنگر نوں اوتھے بے
 عزتی توں کدھ کُجھ نظر نہ آیا۔ ایہناں پُر وقار اکھیں وچ نفرت تے کاوڑا سمندر شائشاں مریندا
 پیا آہ۔ زنگر اپنے سوہنے سوٹ، سوہنے دی گھڑی، بھرویں قد کاٹھ تے بارعب چہرے دے

گولی نوں اپنی جاہ (جگد) تے رکھن واسو چنیدا ای پیا آہ، تے حیراں دی چاپ اُبھری۔ کوئی
 آندا پیا آہ، زنگر بھس کے دیکھیا۔ ہک جنا اوس اُل فریا ہو پیا آہ۔ گھبری کے اوہ ترکھا جیہا
 ٹر پیا۔ گولی ہالے تک اودھی مُٹھ وچ آئی۔ اوہ پڑھ وی بیٹھا آہ کیہ نوادرات نوں تے بُٹیاں
 نوں ہتھ لاو نا تختی نال منع ایہہ۔ ایس کا نزا ایہہ توہین دی گل ہوندی کیہ، کوئی اودہناں قانون تر
 ٹریندیاں ویدھا۔ اوہ بہلا سے وچ عجائب گھر توں باہر نکلیا۔ ترکھا جیہا نال آلی گل وچ وڈ گیا۔
 دور تائیں چا نزا بھنزا آئی، نیڑے ترے کوئی وی ناہ۔ اوس اپنا ہتھ بوجھے وچوں کڈھیا۔ گولی
 ہالے تائیں اودھی مُٹھ وچ آئی۔ اوہ اودہناں نالی وچ سٹن ای لگا، کیہ اودہناں خیال آیا۔ اوس
 کھول کے ایس بُر آنے تے نرم کیہیائی مرکب ول دیکھیا، تک دے نیڑے لیا کے ایہدی خشبو
 دا گوہر کرن لگ پیا۔..... ”ہوں س! سوادا گیا، کمال ایہہ!“ گولی وچوں اوپری جیہی سر
 چکرادیون آلی خشبو آندی پئی آئی۔ زنگر نے ہتھ بوجھے وچ پایا تے نال آلے ریسٹوران وچ
 وڑ گیا۔

چڑیا گھر دا ویلا شروع ہون نوں ہالے کئی گھنٹے رہندے آہن۔ بھکھ وی ڈاڈھی
 گئی ہوئی آئی۔ زنگر اپنے من پسند کھانے دا آرڈر دتا۔ ہک واری وت گولی بوجھے وچوں
 کڈھینس، تے مٹھا مٹھا شربت دیاں چسکیاں لین لگ پیا۔ کُجھ چرچکھوں اوس وت گولی
 بوجھے وچوں کڈھی۔ ایہدے وچ کاٹی خاص گل ناہی، پُر خدا جاندا کیوں؟ زنگر نوں آپ وی
 ایہدا پتا ناہ۔ اوس گولی منہ وچ رکھ لئی، اوہ بے ذائقہ آئی۔ اوہ کُجھ چراوہناں چوسیندا ریہا،
 وت ہک وڈے ٹُٹ نال اودہناں حلق وچ لاہ لٹس۔ ایہہ ہک معصوم تے بالوں آلی حرکت
 آئی۔ مکدی گل کیہ گولی واقعہ تو زونوں اپڑیا۔ کھانا سوادی آہ، اوس ڈھڈھ بھر کے کھادھا۔

دووجے اوہ چڑیا گھر دے بوہے تے آہ۔ اوس اتوار دار عانتی ٹکٹ مل لیا، تے
 وڈے بوہے تھانی اندر وڑ گیا۔ ڈھڈھ تے ہسد ہو پیا، زنگر چڑیا گھر دے اوس حصے ول گیا جتھے
 چوپایاں دے پنجرے آہن۔ اوہ افریقی لنگوراں دے پنجرے دے ساہویں وچ کے کھلو

مہاجر

”جیمز ایپ (James Appe) دا تعلق مشرقی افریقہ دے ملک یوگینڈا نال ایہہ، جیہڑا معاشی طور تے ماڑا ملک ایہہ۔ ڈھیر ڈھل برطانیہ دے جنگل وچ بھسیا رہتا تے 1962 وچ آزاد ہویا۔ بھکھ، تَس تے ماڑے حالات ایہدی قسمت رہے ایہن۔ ایس کہانی وچ لام دی صورتِ حال تے اوہدے لوکاں تے اثرات نوں ساہویں لایا گیا ایہہ۔ ہندوستان دی ونڈ تے اوہدے پچھوں ورت ورت ہوون آلیاں جنگل، ایہہ جیہی صورتِ حال پیدا کیتی، کہ کہانی اسافے ملک دے حالات نال لگا کھاندی، ایس کان پڑھن آلیاں دے ساہویں پیش کیتی ونیدی۔

’مارگریٹ ایبو کاوڑی بیٹھی آہی۔ اوہنوں انج جا پدا پیا آہ جیویں اُلٹی آندی پئی ہووے۔ اوس ساہویں پئی ہوئی ربڑ دی رتی تقالی نوں ویکھیا، جیہدے تھلے تے سبزی دے سوپ دے نشان آہن۔ دھوں نال اوہدا ساہ گھنید ایا آہ، تے اکھیں وچوں پیز نال نیساں اٹھدیاں پتیاں آہن۔ اوس گھاہ آلی کدھ توں پار ویکھیا، ہک بال جھگی دے کول موتر کریندا پیا آہ۔ اوس اگ وچ تھک سٹی تے گچھ سوچن لگ پئی۔

مٹی دا فرش پولاتے نالے ولہا آہ۔ جھگی دے وچکار ادھا وڈھیا ہویا رکھ بیا

باوجود پتھرے وچ قید اوس بے وس جانور دے ساہویں کسی حقیر کیڑے وانگ ڈریا ہویا آہ۔
نفرت دے قابل تے مکروہ انسان!

بارہ سگھے توں اوہ واری واری، پہاڑی بکرے، نیل گائے، جنگلی مور، ریپھ تے دو جیاں جانوراں دے نیڑے گیا، پرساریاں داروہ نہ سمجھ وچ آون والا آہ۔ ہمدردی توں خالی تے مایوس کن زنگر اوہناں دیاں گلاں سنن دی کوشش کیتی تے اوہنوں، ایہناں بے زبان چوپایاں دی انسان بارے رائے دا پتہ لے سکے۔ استھہ اوہنوں ایس اذیت ناک سچ دا پتا لگا کیہ انسان تکلیف دہ حد تاں گھٹیا مخلوق ایہہ۔ پتھریاں دے وچ قید چوپائے، حیران آہن کیہ ایہہ غلیظ، بے کار تے بدبو آلا دو پایہ، جیہداناں انسان ایہداہ اپنی ساری حیاتی وچ بس سخراتے بہر و پیا ایہہ، آزاد کیوں چھوڑتا گیا؟

☆☆☆

”میراناں والی ایہہ، ایہہ بیچا تے ایہہ ڈکوا ایہہ“ اسیں سارے بھرا آئہہ.....!“
 ’ڈکوا اوہنوں وچکاروں نوکریا۔ توں اتھے ہکلی ایہہ۔ اسیں تہاڈا ہکلا پادور کرنا
 چاہندے آں۔ اوہ اُچی آواز وچ ہسیا، پرکے اوس داساتھ ناں دتا۔ وانی کاوڑتوں دڑوئی
 بیٹھا آہ۔ اوس ڈکوانوں خبردار کیتا، سوانی نویں نویں سرحد پ کے آئی ایہہ، توں سارا کجھ
 میتھے چھوڑ دے۔ سن سوکھی بولی بولی چاہی دی، تاں بے اوہ ساڈیاں گلاں سمجھ سکے۔ اوہ
 سمجھیا اوہنوں اوہناں دی زبان نی آوندی، ایس کان آرام نال اگے ودھنا چاہی دا۔ پر ڈکوا
 کیہ کریندا؟۔ وانی کاوڑ وچ آہ، پراوہ بولیندا ریہا۔

”تہانوں بھٹے حالات وچ اتھے آونزاں پیا۔ پرا ایہہ چنگا ہو یا تہاڈی جان
 بچ گئی۔ تسیں جان بچیندیاں اتھے آگے۔ چلو چنگا ہو یا..... اسان سنیاں توں چنگی زبانی
 ایہہ، ایس کان اسیں تہانوں ملن آئے آں۔ تہان مل کے سانوں بہوں خوشی ہوئی ایہہ۔“
 ’وانی ایہہ آکھ کے دو جیاں دل دیکھن لگ پیا کہ اوہدی تقریر دا کیہ اثر ہو یا۔ اوہ
 بس سندے پئے آئہن۔

اوہ (وانی) بولدرا گیا۔ ”تساں کدراں بیچاں مڑناں؟“

”میں پتہ نہیں“ اوس پھکا پھکا ہس کے جواب دتا

”اوہ ملک چنگا نہیں،“ اوس ہتھ نال اپنے ملک دل اشارہ کیتا۔ وٹ اوہ ایہہ آکھ
 کے ہس پئی، کیہ پتا نہیں، اوس زبان دا ورتاوا، ٹھیک کیتا یا غلط۔

”اوہ بھوئیں چنگی نہیں، جینیاں سر بلائے کہ اوہ سمجھی بیٹھے ایہن۔“ سین ایس گل
 دا پتا کہ اوہ ملک بھٹرا“ وانی وٹ بولیا۔ ”اسیں چاہندے آں کہ تسیں او تھے ناہ و نجو، اتھے
 ای رہو کھپ وچ نہیں ساڈے گھر، میرا بھرا ڈکوا اوس اوہدے دل اشارہ کیتا، اوہ ہکلا ایہہ،
 اوہ تہاڈے نال رہنا چاہندا۔ اوہدی سدھرا ایہہ..... ساڈا ملک تہاڈے کان چنگا ثابت ہووے۔
 ’مارگریٹ ایہہ سارا کجھ سمجھدی پئی آئی۔ اوہدیاں اکھیں کاوڑتوں رتیاں ہو

آہ۔ ایس دے پچھے ٹکر پانی دی جاہ آئی، پرا نہہ دیکھکے پیا آہ، تے چند وچ پانی دی باٹھی وچ
 بیون کان میلا پانی دی موجود آہ۔ مارگریٹ ایوڈ چھت ول دیکھیا، اوہنوں پچھلے پھردا
 دہنہ نظر آیا، اوہ ترہک گئی، آون آ لے مینہ داسوچ کے اوہنوں ڈر لگن لگ پیا۔ باہرا لوک
 اپنے کم کاج دے وچ زیتھے ہوئے آئہن، بال کھیز دے دے آئہن، مرد و شراب پی کے
 ہسدے پئے آئہن۔ اوہناں نوں جگگی وچ ہکلی بخنی دی کیہ خبر آئی۔ ’ایوڈنوں اپنی مجبوری
 تے ہکلا پئے تے روون آیا، اوہدے ذہن وچ خیال آیا کہ چنگے ڈنگ لنگھ گئے ایہن، وٹ
 اوس اپنے چنگے ڈنگاں نوں سوچناں شروع کر دتا۔ اوس سکول تے گھر نوں سوچیا جیہڑے
 کھنڈر بن گئے آئہن۔ اوہنوں اپنا کمرہ وی یاد آیا۔ اوہدی اکھیں وچوں ہنوں ڈھمن لگ
 پیتاں۔ اوہدے تک وچوں پانی آون لگ پیتا تے نال سروچ پیڑوی ہون لگ پئی۔ اوہ خدا
 نوں سارا کجھ دیکھا دنا چاہندی آئی۔ ٹھیک اوس ویلے تے بندے اندر وڑ آئے۔

’ایوڈنے اوہناں نوں ’ست بسم اللہ آکھیا، اوہ اوہدے ساہویریں ملے فرشتے
 بہہ گئے۔ اوہناں دے منہ مڑ سکے نال بھرے ہوئے آئہن۔ اوہناں آرام نال کھاڈیاں
 پوچھیاں، انج گلد پیا آہ جیویں اوہ اتھے آکے اپنے آپ وچ کھڑ پ گئے ایہن۔ چپ
 وچسن لگ پئی۔

’ایوڈ اوہناں توں پچھیا۔“ کیہ اوہ خبر نال آئے ایہن؟“

اوہناں اپنے سر بلائے، وٹ دڑوئی گئی۔ اخیریں اوہناں وچوں ہک بولیا۔

”میری بھین اسان آپس وچ بھرا آئہہ، تسیں اتھے مہاجر اوہ، اسیں مہاجر
 ناہہ۔۔۔“

اوہ پھکا پھکا ہسیا تاں ایوڈنوں سکول دی کتاب وچ دیکھے ہوئے دینو دے دند
 یاد آگئے۔ اوہناں وچوں ہک دے دند سگراں پی پی کے کالے ہو گئے آئہن۔ دنداں آلا دینو
 بولیا۔

گمبیاں، پر اوہ کاوڑ پئی گئی۔ اوس سوچیا اوہ کیدی بھیڑی قسمت آلی ایہہ، انج دے لنگے تلنگے
 اوہے نال پر مین آئے ایہن، پراوس اوہناں نوں ایہناں لفظاں وچ جواب دتا۔
 ”تہاڈی مہربانی! تہیں استھتے تشریف لے آئے او۔ تہیں مین کول رکھنا چاہندے
 او، ایہدا وی شکر، مین کجھ ویلا دیو، میں ایس بارے سوچیاں“
 ”ایہہ گل ٹھیک ایہہ، ایس تہانوں کجھ ویلا دیندے آں“ وانی بولیا۔ ”ایس ترے
 دیساڑیاں توں چکھے اسانہ“ اوس ترے انگلیاں باہر کڈھیاں۔ وت اوہ ترکھا جیہا باہر نکل
 آئے۔

’ڈوکو بیوں ڈھنڈھ آہ، اوہدی نہ بنگ لگی نہ پھنکڑی، اوہنوں ہک چنگی سوانی لہجہ گئی
 آہی۔ اوس سوچیا اوہ کیدا خوش بخت ایہہ۔ ایہو ڈوسہنی، جوان تے پیار کرن آلی ایہہ، اوس
 اپنے بیلیاں نوں دسیا کیہ اوہدے نال پر نیوٹا چاہندا ایہہ۔ اوہدی قسمت کیدی چنگی ایہہ۔
 وت اوہ ہک دوسے نال بخت کرن لگ پئے۔ ’ڈوکو نوں ایہہ گل چنگی ناہ لگی کہ اوہنوں
 (ایہو ونوں) کتھری بنا لیا ونجے، اوہ اوہدا چمک وندو بن گیا آہ۔ اوہدا خیال آہ کہ سن ترکھیا
 نال سوانی قابو کر لینی چاہی دی، انج ناہوے کوئی ہووے وچ تنگ پھسائی کھلوتا ہووے۔
 ’ایہو کجھ ہوو سوچندی پئی آہی، پر نیون تاں بہوں دور دی گل ایہہ، اوہ ایہناں
 جا نگلیاں نال گل کرنا وی اپنی ہنک سمجھدی آہی۔ اوہنوں اپنے اندر کڑواہٹ محسوس ہوئی۔
 سرحد پتہ وچ اوہنوں ست دیہاڑے لگے۔ لہا پدھ، کجھ کھادے بنا تے گندرا پانی پیون کارن
 اوہنوں بالبا تھکیرا چڑھ گیا آہ، اوہ کدی سوچ وی ناہی سگدی کیہ جیاتی وچ اوہنوں ایس
 طراں دے حالات دیکھنے پوسن۔ ایہو جہاں مرداں نوں ویاہ کان میرے کول ناہ آونا
 چاہی دا۔

اوہ ایہہ جیہی سوانی ناہی جیہی توں لنگے بنے ڈردے ہوون۔ ”جے اوہ وت آئے
 اوہناں نوں لگ پتا ویسی، میں اوہناں نال کیہ سلوک کر پئی آں!“

ترے دیہاڑے اوہ وت آں نازل ہوئے۔ کرے نوں میلیا پوجھیا گیا آہ۔ اوہ
 کچھے پاکے گوڈیاں بھارا اپنی اپنی جاہ تے بہہ گئے۔ اوہ ہک دوسے نال، اپنی جائیداد، بھوکس
 تے ڈھور ڈنگراں دیاں گلاں کرن لگ پئے۔

آخیریں وانی اپنا دھیان سوانی ول کیتا جیہی بت بنی پٹیگی کجھ ہوواری سوچندی
 پئی آہی۔ اوہ اوہناں دے پھو کے وچوں ہوا کڈھن کان اڈیکدی پئی آہی۔ وانی، پچھیا،
 اوس کیہ سوچیا؟ ’ایہو آکھیا اوہ کوئی فیصلہ نہیں کر سگی، کیوں جے اوہ اوہناں بارے کجھ ڈھیر
 ناہی جاندی تے اوہ وی اوہدے بارے ناہن جاندے۔ جگی گل ایہو دے اوہ گل دا نتیجہ کڈھنا
 چاہندی آہی۔ وانی آکھیا، اوہ اوہنوں قبول ایہہ، اوہ اوہدے بارے کجھ نہی چاہتا چاہندے۔
 اوہ اوہناں نوں چنگی گلدی ایہہ۔

’مارگریٹ نوں انج لگا جیویں اوہ اوہدا ویلا ونجاون آئے بیٹھے ہوون۔ بُن گل
 نوں مکاونا چاہی دا۔ اوس سڑکے پچھیا۔ ”توں میرے نال کیوں پریشنا چاہتا ایس؟“ اوہ
 اوہناں بنیاں دل ویدی پئی آہی۔ اوس اوہناں ول انج دیکھیا جیویں کالی شہزادی اپنے
 نافرمان نوکر نوں موت دا حکم سنیدی پئی ہووے۔ ’ڈوکو جواب وچ بولیا۔ ”ایہو اوہنوں چنگی
 گلدی ایہہ تے اوہ اوہنوں بچاونا چاہندا ایہہ“

’مارگریٹ دے دماغ وچ گل آئی کہ ایہہ بند امین بچاونا چاہندا ایہہ، پر اوہ ایہہ
 کون؟ اوہ کس شے توں بچاونا چاہندا؟ بد بختی؟ ہنک؟ پر اوہنوں کیس آکھیا کہ مین اوہدی
 لوڑ ایہہ۔ جے اوہدے ملک دے چنگے بھیڑے بندے جیہے جنگلاں وچ مردے پئے
 ایہن، اوہناں نوں نہی بچا سگے تاں ’ڈوکو کون ہوندا، اوہنوں بچاوان آکا، جے اوہدے ملک
 دے ڈڈ وڈیرے بھڑاواں نوں اکٹھا نہیں کر سگدے، اوہناں وچ لڑائی بھڑائی نہی مکا
 سگدے تاں ’ڈوکو کیہوے کھیت دی مولی ایہہ؟

ایہہ ’ڈوکو شے کیہ ایہہ؟ اوہدے کول کیہ ایہہ؟..... چلو ایہہ سارا کجھ ٹھیک ایہہ جے

سجھان دی کوشش کیتی کہ اوس کاٹی ہنک نہی کیتی، بس اوس اپنے بارے دسیا، پر ڈکو کاٹی گل سنن وچ نہ آوے۔

گجھ ویلا لگھیا تاں ڈکو نوں ایوڈ بارے پتہ لگا کہ اوس ”میکرے یونی ورٹی“ توں انگریزی ادب پڑھیا ہو یا آہ، اوہ فزکاروی آہی تے ”نیر دبی یونی ورٹی“ وچ معاشیات دی استاد آہی۔ اوہ اپنی ماں نوں اللہ بلی کرن لگی تاں جے ”نیر دبی یونی ورٹی“ وچ نچ سکے، جیتھے اوہدی جنج چڑن آلی آہی تے نال ای گڑ بڑ شروع ہوگی۔ ایس کان اوہنوں جان پچاؤن پچھے سرحد پٹی پئی آہی۔

’وانی‘ آکھیا۔ ”سن کتاب دی جلد ویکھ کے کوئی فیصلہ نہیں کرنا چاہی دا“

☆☆☆

اوہ دادل کرے کہ اج دی دنیا بارے گل بات کیتی و نچے تاں اوہ کیہ کر لسی؟ جے اوس توں پچھ لیا و نچے کیہ افریقہ نوں کجج اکٹھا کیتا و نچ سگدا تاں ڈکو شو دھا کیہ جواب دسی۔ اوہنوں امریکہ تے روس دی کہی خبر ایہہ؟ کیوں زم بارے اوہ کیہ جاندا.....؟

اوہنوں ادب دا کہیو پتا کیہ اوہ کرسٹوفر کیمبرو دی شاعری دا ویرا کیوں کر لسی؟ اوہنوں کیہ پتا Alex La Guma کیڈا اوڈا ادیب ایہہ؟ تے Mazrui کیہ شے وے؟ ’شنو افریقی ادب دا کیڈا اوڈا تاں ایہہ؟ ایس شو دھے نوں کیہ پتا؟

اوہ اوہدے نال بحث کرنا چاہندی آہی تاں جے گل دا کوئی نتیجہ نکلے۔ اوہ اپنے آپ نوں مقامی زبان ”کوکو“ وچ نہ دس سکی تاں انگریزی بولن لگ پئی۔ ویکھو سن ہک دو جے نال بے ایمانی نہیں کرنی چاہی دی، اوکھے ویلے وچ پے ہوئے لوکاں بارے اپنی رائے نہیں بناوئی چاہی دی۔ آسن ہک دو جے دی عزت پت تے انسانی قدراں دا ادھیان رکھنا چاہی دا۔ جنن میری بھیرنی قسمت تے غریبی دا فائدہ نہیں چاؤنا چاہی دا، جنن میرے انسانی حقوق مننے چاہی دین۔ سدھی گل ایہہ..... اوہ رُک گئی کیوں جے اوس ویکھیا، اوہ کسے ہور جہان وچ اپڑے ہوئے ایسن۔

اوہناں تریواں دے منہ آڈی گئے۔ اوہناں دے سان گمان وچ وی ناہ کیہ اوہ انگریزی بول سگدی ایہہ، اوہناں نوں ایہہ زبان ناہی آندی۔ اوہ بت بنے بیٹھے رہے۔ اوہناں نوں نہ کوئی گل آوے نہ و نچے کہ اوہ کیہ آکھن تے کیہ کرن۔

کاوڑے پریشانی ماریاں ڈکو اٹھی کھلوتا۔ پیچا نس گیا۔ ’وانی‘ جیہو اچنگی ماڑی انگریزی جاندا آہ، ساریاں توں آخرو وچ اٹھیا۔ اوس گجھ آکھیا، جیہو اٹھنا ڈاؤھا اوکھا کم آہ۔ اوہنوں وی امید ناہی کیہ اوہ انج دی ہوئی۔ اوس جواب نوں اڈکیاں بنا آکھیا۔ ”ایس وٹ ویندے آں“ اوہ کرے توں باہر نکل گئے۔

راہ وچ ڈکو آدھا۔ ”ایس سوانی ساڈی مراد گئی دی توین کیتی ایہہ۔“ ’وانی‘ اوہنوں

بھٹکا

جوان رلفو دا تعلق لاطینی امریکہ دے ملک میکسیکو نال ایہہ۔ اوسدے ناول "یڈرو پرامو" اوسنوں شہرت دیاں اُچیانیاں تے اپزایا۔ ایہہ اوہ ناول ایہہ جیدے اثرات گارشیا مارکیز دیاں لکھتاں وچ واضح طور تے کھوجے جا سگدن۔ ایس گل دا اعتراف گارشیا مارکیز خود وی کئی واریں کیتا کہ اوس جوان رلفو توں اثر قبولیا۔ رلفو دی پہلی کتاب کہانیاں تے آئی تے اوس جگت گیر شہرت حاصل کیتی، جیہڑی انگریزی وچ The Burning Plain and Other Stories دے ناں توں ترجمہ ہوئی۔ اینناں کہانیاں دے موضوعات میکسیکو دے انقلاب دے آسے پاسے بیوندن۔ "بھٹکا" اینناں کہانیاں دے وچوں ہک کہانی جیہڑی میکاریو (کہانی دا کردار) دے مونو لاگ وچ سنائی گئی ایہہ۔

میں جو ہڑ دے تیزے بیٹھا ڈواں دے باہر آون نوں اڈیکدا پیاں۔ کل راتیں جیس ویلے اسیں کھانا کھاندے پئے آسے، تاں اوہناں رولا پانا شروع کردتا آہ، تے ساجھرے تائیں ٹر ٹر کریندے ریہے آہن۔ گارڈ مدر آدھی کیہ ڈواں دیاں آواز اں اوہنوں سوان نہیں دیندیاں، ہن اوہ یقیناً سونا چاہندی۔ ایہا وجہ کہ اوس من بدر دے تیزے بہن واکم دتا، تاں جے میں ہتھ وچ پھدی لکڑی نال، ہر اوس ڈواں نوں جیہڑا اچھل کے باہر

آدے، لکڑی مار کے پھیلتے پھیلتے کردیواں۔ ڈواں دا ڈھنڈھ توں ہٹ کے سارا جشہ ساوے رنگ دا، تے ٹوڈ کالے رنگ دے آہن۔ گارڈ مدر دی اکھیں وی کالیاں آہن۔ ڈوڈ وکھاون وچ بڑے سوادے ہوندن۔ ٹوڈ نہیں۔ لوک ٹوڈ نہیں کھاندے، پر میں کھانداں، ایہناں دا سوادہ ہو بہو ڈواں آرہندا۔ فلیپا دی ایہو جیہاں لوکاں وچ شامل ایہہ جیہڑی آدھی کہ ٹوڈ کھانا بھیڑی گل ایہہ، فلیپا دی اکھیں بلی آرسا دیاں آہن۔ جیس ویلے میں بھٹکا لگے، اوہ من رسوئی دے وچ لے وچ کے کھانا کھاوندی۔ اوہ نہیں چاہندی کہ میں ڈواں نوں کوئی نقصان دیواں۔ پر گارڈ مدر ہمیشہ میں ایہدے الٹ کرن نوں آدھی۔ میں فلیپا نوں گارڈ مدر توں بہوں چنگا بچھداں۔ پر ایہہ گارڈ مدر ایہہ جیہڑی اپنے پرس وچوں پیسے کڈھندی، انج کر کے فلیپا کھاون بیون دیاں ساریاں شمس مل لیندی۔ فلیپا رسوئی دے وچ اگلی اسان تریہاں کانز کھانا پکھندی۔ جدان دا میں اوہنوں جانداں، اوہ ایہا گھجھ کریندی۔ بھانڈے دھونتا تے پلھے کانز لکڑیاں لیاونیاں میری ذمہ داری ایہہ۔ گارڈ مدر ساڈے کانز تھالیاں وچ کھانا کڈھدی۔ جدان اوہ کھانا کھالے تاں اوہ اپنے ہتھان نال دو نکلیاں نکلیاں ڈھیریاں بنیدی، ہک میرے کانز تے دو جی فلیپا کانز۔ بہوں واری فلیپا گھجھ وی کھانا پختہ نہیں کریندی، انج کر کے ایہدو ویں ڈھیریاں میریاں ہوویندیاں۔ ایہا وجہ کہ میں فلیپا نال محبت کرینداں، کیوں جے میں ہمیشہ بھٹکا ہونداں، میری بھٹکا کدیں وی نہیں مہدی۔۔۔ کدیں وی نہیں، اودوں وی نہیں جدان میں اوہدی ساری خوراک ہڑپ کروینداں۔

لوک آدھن جدان گھجھ کھاپی لیاونے نچے تاں ڈھنڈھ بھری ویندا، پر میں جاندا آں کہ جتنا مرضی کھالواں میرا ڈھنڈھ نہیں بھرنیدا۔ فلیپا نوں وی ایس گل دا پتا..... باہر لوک میں اتھن سمجھداں کیوں جے میں ہمیشہ بھٹکا ہونداں۔ گارڈ مدر اوہناں دی ایہہ گل سنی ہوئی ایہہ۔ میں نہیں سنی۔ گارڈ مدر میں باہر گلی تے ہکا نکلیاں نہیں دیندی۔ اوس جدان گر جے وچ عبادت کانز وینا ہوندا، اوداں اوہ میں باہر نال لے ویندی۔ اوتھے اوہ اپنی مثال دی جھال نال میرا ہتھ بھٹکے کے میں

سُنی رہندی آہی۔ میرے کانز ایہہ بہوں چنگی گل آہی کیوں ہے ایس طراں من سردی دا احساس ناہ ہوندا۔ انج کر کے من کسی رات، ہکلیاں مروہنجن توں کچھے دوزخ وچ سٹ دتے وچن دا ڈر ناہ رہندا۔ بہوں واریں تاں من چنم دا کوئی ڈر نہیں ہوندا..... پر کدی کدائیں میں ایس توں ڈر دا وی آئبہ۔ میں ایہہ دھڑکا لگا رہندا کہ کسی دیہاڑے میں چنم دے وچ نہ اپڑ وچاں، کیوں ہے میرا سرائیڈ اپیڈا کہ جیہڑی شے ایہدے مُہرے آوے میں اوہوں نکر مار وینداں، پر فلیپا آندی تے میرا نچو مکا ویندی۔ اوہ من گت کتاڑیاں کڈھدی، کیوں ہے اوہ ایہد فٹن جاندی، ایس طراں کر کے اوہ میرا موت دا ڈر مکا ویندی، وت اوہ ایہہ وی آدھی میں تیریاں ساریاں بُرائیاں خدا نوں دس چھوڑنیاں۔ اوہ تر کھا جیہا جنت وچ ونج کے خدا نال میرے بارے گل کر لسی تے اوہدے کولوں میرے گناہوں دی معافی منگی جیہناں نال میرا سارا وجود سرتوں لے کے پیراں تائیں کھڑا ہویا، کیوں ہے اوہ اُسے (خدا) توں میرے کانز معافی منگ لیسے، ایس کانز من میں فکراں کئی نہیں۔ ایہا جیہا ایہہ کہ اوہ ہر روز گرجے وچ گناہوں دا اعتراف کرن ویندی، ایس کانز نہیں کہ اوہ خود بُری ایہہ بلکہ ایس کانز کہ میں پورے دا پورا بُرائیاں وچ غرق آں۔ اوہ اعتراف گناہ دے نال میریاں ساریاں بُرائیاں نوں باہر کڈھنا چاہندی۔ ہر روز..... ہر دیہاڑے دی ہر سہ پہر نوں، اوہ ساری حیاتی میرے نال ایہہ ہمدردی کریندی راہسی، ایہہ ہے سارا کچھ جیہڑا فلیپا آدھی۔ اسے گل توں میں اوہوں بہوں پیار کرینا۔ وت وی ایڈا پیڈا سر ہونا، ہک وڈی گل ایہہ۔ میں برآمدے دے ستوناں نال لہنوں ڈھیر ڈھیر ڈھل نکریندا رہنداں، پر لہنوں کچھ وی نہیں ہوندا، ایہہ نکران کھاندا رہندا پر پھند نہیں۔ میں پہلے ہولا جیہا تے وت زور نال لہنوں فرش تے نکرینداں۔ ایہدے نال ڈھول دی آواز پیدا ہوندی۔ ایس ڈھول آر جیہڑا لکڑی نال نرڑی ہوئی بانسری نال وجایا ویندا۔ جدان گرجے وچ میں گاڑ ڈر نال بٹھے ہویا ایس ڈھول دی آواز سننداں، مطلب باہروں آون آلی ڈھولک دی دھپ دھپ، تاں گاڑ ڈر آدھی ہے تیرے کمرے

اپنے نیزے رکھدی۔ میں ایس گل دا نہیں پتا اوہ میرا ہتھ کیوں بھیندی، اوہ آدھی کہ تیرا ہتھ ایس کانز بھیندی آں کہ لوک آدھن توں جبلاں مرینداں۔ ہک دیہاڑے اوہناں میں کسی نوں جان توں مریندیاں ہویا پھدھیا۔ میں کسے وجہ توں بغیر، کسی سوانی دا گانا دیا چھوڑیا آہ۔ میں تاں ایہہ جیہی کئی گل یاد نہیں۔ وت گاڑ ڈر میں اوہ سارا کچھ دسیا جیہڑا من یاد آہ، گاڑ ڈر کوڑ نہیں مریندی۔ جدان اوہ من کھانے تے سدے، تاں اوداں اوہ میں میرے حصے دا کھانا کھاوے کانز سدیندی۔ اوہ اوہناں لوکاں آئیں جیہڑے میں کھانے دی دعوت دیندن، میں اوہناں دے کول وچاں تاں اوہ میں پتھر مریندن، میں کچھ کھا دھے پیتے بغیر اوتھوں نس وینداں۔ گاڑ ڈر میں میرے نال چنگا سلوک کریندی، ایس کانز میں اوہدے نال ایس گھر وچ رہن تے مجبور آں۔ ایس توں علاوہ ایہہ گل وی ایہہ کہ اتھے فلیپا رہندی۔ فلیپا وی میرے نال چنگا سلوک کریندی، ایہا وجہ کہ میں اوہدے نال محبت کرینداں۔ فلیپا دا دُڈہ ہائی بسکس پھلاں آر مٹھا۔ میں بکری دا دُڈہ پیتا، سورنی دا دُڈہ پیتا۔ نہیں! ایہہ اتنا چنگا نہیں جتنا فلیپا دا دُڈہ..... ایہہ بہوں عرصے پہلے دی گل ایہہ جدان فلیپا میں پہلی واری اپنیاں چھاتیاں دا دُڈہ پچایا آہ، بالکل اوتھوں جتھے ساڈیاں پسلیاں ہوندىاں، ایہہ اوتھاؤں نکلدا، بے تسمیں لہنوں کڈھن دا طریقہ جاندے اوتاں ایہہ اوس دُڈہ نالوں بہوں چنگا، جیہڑا گاڑ ڈر اوتار نوں دوپہر دے کھانے تے دیندی۔ فلیپا ہر رات نوں میرے کمرے وچ جتھے میں سونداں، آ کے میں پیار نال گھٹ لیندی، کدیں اوہ میرے تے تھکی ہوندى، یا وت پاسے بھار لیٹی ہوندى، وت اوہ اپنی چھاتی نوں اوس پوزیشن تے لے آندی کہ میں اوہدا مٹھاتے جتا دُڈہ پی گھاں جیہڑا مپری چھ تے ہک دھار آر ڈھا ہندا۔ بہوں واری میں اپنی بٹکھ نوں مٹاؤں کانز ہائی بکس دے بھل کھا دھے آہن، تے فلیپا دے دُڈہ دی وا شناوی انج دی ای ہوندى آہی۔

میں دُڈہ ایس توں چنگا لگدا آہ کہ جدان فلیپا دُڈہ چوک ویندی آہی تاں اوہ نال نال گت کتاڑیاں وی کڈھدی آہی۔ وت اوہ بہوں واری سا جھرے تائیں میرے نال ای

وچ کھٹل، کا کروچ تے پچھو ایسے، سبے توں اپنے سرنوں فرش نال نکر او بنا بند نہ کہیتا تاں توں سدھا جتہم وچ ولسیں، پر مین ڈھول و جن دی آواز سننا پسند ایہہ۔ گارڈ مدرنوں ایہہ گل کھنٹی چاہی دی۔ اودوں وی جدوں میں گرجے وچ ہوواں، باہر گلی وچ وین کا نر کا بلا ہونا، تاں سبے وکھے سگاں ڈھول و جن دی آواز اتی دوروں آندی ہوئی کیوں محسوس ہوندی۔ گرجے دے اندر وی مین پادری دی اعنت ملاست کرن دے انداز دی بھورا پروا نہیں ہوندی ”چنگارہہ چائن آلا، تے بھیرا راہ ہنیرے آلا“ ایہہ ہے اوہ سار کجھ جیہڑا پادری آدھا۔ میں جاگ پونا ل، تے جدال ہالے ہنیرا ای ہوندا تاں میں باہر گلی وچ نکل وینا۔ میں گلی وچ بوکھر دینداں۔ ایس توں پہلاں کہ دیہوں دا چائن آوے میں اپنے کمرے وچ ہونا۔ گلی وچ کجھ واقعات ساہویں آندے رہندن۔ اتھے بہوں سارے ایہہ جیہے لوک لبھن جیہڑے من ویدھیاں ای، میرے سر تے پتھر مارن و گلن۔ ہر پاسوں وڈیاں وڈیاں پتھراں دی بارش۔ انج کر کے میری پانی ہوئی تمیش نوں سیونا پوندا۔ مین ڈھیر دیہڑاے اپنے منہ تے گوڈیاں دے زخماں تے کھر نڈ جنم دا انتظار کرنا پوندا۔ من اپنے ہتھ دی ہتھو لٹے پوندا، جے میں انج نہ کراں تاں اوہ میرے زخماں توں کھر نڈ چھل کے پراں مارن، انج زخماں وچوں ہک واریں وت ابو دا فوارہ اہل پوے، لہو دی خشبو وی چٹکی ہوندی۔ ایہہ سچ ایہہ کہ ایہہ فیلیا دے ڈدھ آر نہیں ہوندی۔ اسے کا نر میں ہمیشہ اپنے آپ نوں گھر وچ بند رکھنا، تاں جے میرے تے پتھر نہ سنے جاوے۔ جیویں ای مین کھاوے نوں کجھ لہو ویندا، میں اپنے آپ نوں دروازے دی کنڈی لا کے کمرے وچ بند کر لینداں۔ اسے طراں میریاں برائیاں مین باہر نہیں ملدیاں، کیوں جے اوس ویلے باہر ہنیرا ہوندا، اتھوں تاں میں بیٹری بال کے وی نہ ویدھاں کہ کا کروچ میرے جُتے تے کتھے کتھے رُ دے ودن۔ مین میں دڑوٹ وینا، میں اپنے ناٹ دے بستر تے رُ وینا تے جیویں ای کوئی کا کروچ مین اپنی گئی تے جھریا پنڈیاں ہویاں محسوس ہووے، تاں میں اوہنوں ہک ہتھ رسید کرینداں تے اوہدا کچھ کڈھ کے پراں مرینداں۔ پر مین

بیٹری کدیں نہیں بالی۔ میں ایہہ نہ چاہنداں کہ جدال میں اپنے کبل دے تلے لکے ہوئے ہا کروچاں نوں دیکھن کا نر بیٹری بالوں تاں میرے گناہ مین اکا وکھے کے میرے تے چڑھائی کروئجن۔ جدال تسیں کا کروچاں نوں ہیر تلے چھیندے اوہ پناخیاں آرہن۔ میں نہ جاندا کہ جیہنگرو وی اسے طراں پدن یا نہیں۔ میں جیہنگراں نوں نہ مریندا۔ فیلیا آدھی جیہنگراں ایس کا نر و لا پینداں کہ تاں جے جنت تے دوزخ وچ کار مصیبت وچ ہسیاں ہویاں روحاں دی اسیں ہال ہال نہ سن گئے۔ اوس ویلے جدوں جیہنگر دا وجود اسیں دنیا توں ختم ہووے تاں ایہہ دنیا پاک روحاں دیاں جیہکاں نال بھری ویسی تے اسیں اپنی بدحواسی نال ڈر کے نستاں شروع کر دیاں۔ تہانوں ہور دساں میں اپنے کناں نوں چوہما مار کے تے جیہنگراں دا شور سن کے بہوں ڈھڈھ ہونا۔ میرے کمرے وچ ایہہ ڈھیر تعداد وچ موجود ہوندا۔ ایہہ وی ممکن ایہہ میرے بسترے دیاں سلوٹاں وچ، جیہتاں تے میں سونداں، جیہنگراں دی تعداد کا کروچاں نالوں وی ڈھیر ایہہ۔ اتھے ’بھویں وی ایسے۔ کدی کدائیں اوہ چھت توں تلے ڈھیر پون تاں میں اوس ویلے تاں سہاہ روکی رکھداں، جدال تاں اوہ میرے توں ہونداں ہویاں فرش تے نہیں ڈھیر پوندے۔ جے میری کوئی بانہہ مل وئجے یا جُتہ کمہن لگ وئجے تاں مین ڈنگ دی جیہن فوری محسوس ہوون لگ پوندی۔ ایہدے نال من تکلیف ہوندی۔ ہک واریں فیلیا نوں ایہناں وچوں ہک ترکل تے ڈنگ مار گیا آہ۔ اوہ روئندیاں تے ڈسکدیاں ہویاں مریم توں اپنی ترکل دے وچ وئجن دیاں دعاواں منگن لگ پئی آہی۔ میں اوہدی ترکل تے اپنی تھک رگڑی۔ ساری رات میں اوہدے زخم تے اپنی تھک لیندا رہنم تے اوہدے نال دعاواں وی منگدا رہنم، کجھ ڈھل پچھوں جدال میں محسوس کیتا، میری تھک کے کم نہیں آرہی تاں میں اوہدے نال جتنی اُچی آواز نال رو سگدا آہس روون لگ پئیم۔

بہر حال میں باہر گلی وچ وئجن دی بجائے، اپنے کمرے وچ رہنا پسند کرینداں تاں جے اوہناں لوکاں دی توجہ اپنے پاسوں ہنسا سگاں جیہڑے دو جیاں تے پتھر سٹنا پسند کرینداں۔

گڈی داگھر

کتھرین مینسفیلڈ دا تعلق نیوزی لینڈ نال ایہہ۔ جوانی دے وچ ای نیوزی لینڈ چھڈ کے اوسٹریلیا برطانیہ وچ ڈیرے لانے جھے ذی ایچ لارنس تے ورجینیا وولف جیہے کہانی کار اپنے فن دیاں دھماں پانی کھلو تے آہن۔ کتھرین مینسفیلڈ اپنے آپ نوں جدید کہانی کار دے طور تے منوایا۔ اوسٹریلیا دیاں ڈھیر ساریاں کہانیاں مشہور ہویاں جیہناں وچوں ہک ”گڈی داگھر“ وی ایہہ۔ ایہہ کہانی ۱۹۲۲ وچ ساہوین آئی جیہزی معاشرے وچ طبقاتی تضاد نوں موضوع بنا کے لکھی گئی ایہہ۔

جیس ویلے باللاں دی اماں وڈی ”مزرے“ بزل خاندان نال کجھ دیہاڑے رہ کے پچھیاں شہر گئی، تاں اوس باللاں کانز ہک گڈی داگھر گھلیا۔ ایہہ اتنا وڈا آہ کہ چھڑے دا ڈرائیور تے ”پیٹ“ (Pat) دو جٹے رل کے ایہوں ویڑے وچ چا لیاے۔ ایہہ لکڑی دے دو بکسیاں نال نکلیا ہوا کھاون آلیاں شیواں دے شور دے بوہے دے تیزے رکھیا گیا۔ ایہوں کوئی نقصان نہ پہنچ سگدا۔ ہٹا لے دے۔ نہ آہن، اندر لے کے وین تائیں ایہدے وچوں نکلی دی ہوئی رنگ دی بووی ختم ہون دا امکان آہ، کیوں جے ایہدے وچوں

استھتے کمرے وچ کوئی میرے نال کجھ نہیں کریندا۔ گارڈ مرد جد ایہہ ویدیگی کہ میں اوس دے ہائی بکس دے پٹیل، مہندی دے بوئے یا اتار دے شگوفے کھا گیاں تاں اوہ من گاہیاں نہیں دیندی۔ اوہ جانندی کہ میں ہرویلے دا بھکھاں۔ اوہ جانندی کہ میں، ادے اڈے، اوہراں پراں کھاون کانز شیواں نوں منہ سرینداں راہنداں، میرے اندر دی بھکھ مکا وں کانز ہر غذا ناکافی ایہہ۔ اوہ جانندی کہ نکیاں مٹراں دا شیرہ جیہڑا اوہ مونے سٹوراں نوں دیندی تے سسکی مکنی دا شیرہ جیہڑا اوہ لسیاں سٹوراں نوں کھاون کانز دیندی، اوہ میں سارے داسارا ہڑپ کر وینداں۔ بس اسے طراں اوہ ایہہ وی جانندی کہ میں سا جھرے اٹھن توں لگ کے رات سون تائیں اپنی بھکھ مٹاون کانز اوہ اڈے اڈے بھوندا رہنداں، جداں تائیں ایس گھر وچ مین کھاون بیون نوں لہجدا رہیا، میں استھتائیں قیام کیتی رکھساں۔ میرے خیال وچ جداں میں کھاون بیون چھوڑ دتا اوواں میں مردینا، وت میں سدھا دوزخ دے وچ تڑ وینا تے کوئی مین اوتھوں باہر نہیں کڈھ سگدا، فلیپیا وی نہیں جیہیدا سلوک میرے نال بہوں چنگا ایہہ، تے نہ اوہ پنا جیہڑا گارڈ مرد مین گائے وچ پاون کانز دتا ہویا۔ بن میں جو ہڑ دے تیزے بیٹھا ڈواں دے باہر لکھن نوں اڈیک رہیاں۔ ایس سارے ویلے وچ جد میں ایہہ گھلاں کریندا رہیاواں، ایہناں وچوں ہک وی ڈوڈو باہر نہیں نکلیا۔ جے اوہ ہن باہر آون نوں ڈھیر ڈھل لین تاں میں سون کانز تڑ وینا، تے وت اوہناں نوں مارن دا ہور کوئی طریقہ نہیں ہونا، جے گارڈ مرد ایہناں دی ٹرٹرسندی رہی تاں اوس سیں نہیں سگتاں، اوس ناراضی دا ظہار کرنا۔ وت اوہ روحاں دے ذریعے میرے پچھے شیطاناں نوں لا دسی تاں جے میں ہمیشہ کانز مردود ہونجاں تے انج کر کے میں دوزخ تے جنت دی وچکار لی جاہ تے رُکے بغیر سدھا جہنم وچ وچجاں۔ ایس طراں میں اپنے ماں بیونوں نہ مل سگساں، جیہڑے ایس ویلے جنت تے دوزخ دے وچکار لکے ہوئے ایہن۔ بس میرے کانز ہن ایہا چنگا کہ میں گاہیاں کرینداں رہواں۔ میں ایس ویلے فلیپیا دے ڈوڈھ دے کجھ ٹکھٹ پیونا پسند کریناں، اوہ باہوں چنگا تے ماگھی آرہٹھا ڈوڈھ جیہڑا کہ ہائی بکس دے پٹھلاں وچوں نکلا۔

آندی ہوئی بوجھڑی گلدی آہی۔ ”خالہ بیرل“ دے خیال وچ ایہہ بوجھڑی وی بیمار کرن کا بز بہوں آہی۔

گلدی دا گھر پاک آرگوڑھے سا دے رنگ داتے چکنا آہ جیہدے تے گوڑھے زردی رنگ دے نشان آہن۔ ایہدیاں دو نکیاں چنیاں ایہدی چھت تے چوڑیاں کنیاں آہن۔ ایہناں چنیاں تے رتاتے چٹارنگ کیتا گیا آہ۔ ایہد ابوبازر وارش نال لشکرا پیا آہ جیہرا ہک ٹائی دے نئے جیسے ٹوٹے آرگدا آہ۔ چار کھڑکیاں آہن، اصل کھڑکیاں آر جیہناں نوں ساوی کیر نال خانیاں وچ وٹ دتا گیا ہووے۔ اوتھے نکا جیہا پورچ وی آہ، جیس تے پیلا رنگ کریندیاں ہویاں رنگ دے وڈے وڈے ٹوٹے کناریاں توں تھلے لہکدے پئے آہن۔

ایہہ پکا پیڑا انکلیڈا گھر آہ۔ رنگ دی بووی کہیوں بھیڑی لگتی آہی، ایہہ بد بوتیاں ایس گھر دے نویں گور ہوون نوں ظاہر کریندی آہی، تے اوس خوشی دا حصہ وی آہی جیہری اوہنتوں ویکھن ویلے ہوندی آہی۔

”ترکھا جیہا لہنتوں کوئی کھولیندا!“

گلدی دے گھر دے ہک پاسے ہڑکی لگی ہوئی آہی۔ ”پیٹ“ زور لاکے اپنے جیہی چاقو نال ایس ہڑکی نوں کھولن دی کھچلی کیتی۔ ایس کھچلی وچ گھر دا ساہویں آلا حصہ گھم کے پچیاں نوں ہو گیا، اوتھے کھلوتے ہوئے اوس ویلے ایہدے گول کمرے، رسوئی تے دو سوون آکیاں کمریاں دا نظارہ کیتا وچ سگدا آہ۔ کسے وی گھر نوں ایس طرحاں کھلانا چاہی دا۔ انج سارے گھر کیوں نہیں کھلدے؟ ایس گھر نوں دیکھنا ہک عام گھر نوں دیکھن نالوں بہوں سوادی کم آہ جیہدے اندر جھاتی پائی وچے آتاں ہک معمولی ہال کمرے وچ ہک بیٹ سٹینڈ تے دو چھتریاں رکھیاں ہویاں دیندیاں آہن۔ جیس ویلے تسمیں مکان دے کنڈے تے جتھ رکھدے اوتناں تسمیں ایس بارے جانن دی خواہش رکھدے او۔

جیس ویلے برٹل گھرانے دے بالاں گلدی دے گھر نوں دیکھیا تاں اوہناں دے منہ وچوں بے اختیار ”او۔۔۔ اوہ“ نکلیا جیویں اوہ پریشان ہو گئے ہوون۔ ایہہ گھر اوہناں کا زجران کن تے توقع توں ودھ کے آہ۔ ایہہ جیہی ہو رو کوئی وی شے اوہناں اپنی جیاتی وچ ناہی دیکھی ہوئی۔ ایہدے ساریاں کمریاں تے کاغذ چڑھے ہوئے آہن۔ کدھاں تے تصویراں لگیاں ہویاں آہن، کاغذیاں تے رنگاں دیاں بنیاں ہویاں تے چوکھٹیاں وچ بالکل مکمل تصویراں۔ رسوئی توں ہٹ کے ہر کمرے وچ رتے رنگ دے قالین وچھے ہوئے آہن۔ گول کمرے وچ رتے ریشمی گدے آکیاں کرسیاں، تے کھانے آلے کمرے وچ ساوے گدے آکیاں کرسیاں رکھیاں گھیاں آہن۔ گھر وچ میزاں، اصل پنگ پوٹاں آلے بسترے، پگھوڑا، چولھا، بھانڈیاں آلی الماری جیہدے وچ نکیاں نکیاں پلیناں تے ہک وڈا جگ رکھیا گیا آہ، پڑکیزیاں نوں ایہناں ساریاں شیواں توڈھیر جیہری شے پسند آئی آہی، اوہ ہک لیمپ آہ۔ ایہہ لیمپ کھانے آلے کمرے دے میز دے وچکار پیا آہ۔ ایہہ بہوں سوہنا بنا گیا آہ، تے ایہدے تے ہک چٹا گلوب لگا ہویا آہ۔ انج گلدی آہ جیویں ایہدے وچ تیل بھریا ہویا ہووے۔ انج جا پدا آہ جیویں ہنئے ایہہ پلن کا زتیاں ایہہ۔ حالان کہ لہنتوں بالیا نہ جاسگدا۔ ایہدے اندر کوئی شے آہی، جیہری تیل آر وسدی آہی تے جیس ویلے لہنتوں ہلایا وچے آہ، اوہ وی ہل پوندی آہی۔

گلدیاں دے ماں پو اپنے ہتھ پیر کھلار کے انج آکڑے پئے آہن، جیویں بے ہوش ہو گئے ہووون۔ اوہناں دے دو نکلے بال اتلی منزل دے کمرے وچ سٹے پئے آہن۔ اوہ ایس گھر دے لحاظ نال بہوں وڈے دیندے آہن۔ ایہہ انج گلدی آہ جیویں ’کیزیا‘ تے ہسڈیاں ہویا آدھا پیا ہووے۔ ”میں اتھے پیا ہویاں“

لیمپ ہو ہوا اصلی دسدا آہ۔

اگلے سا جھرے برٹل خاندان دے بال اوکھے جیسے ترکھ نال فر کے سکول

اپڑے۔ اوہ ہر ہک نوں سکول دی گھنٹی وچن توں پہلے ای گڈی دے گھر بارے پھونڈ مارن دے جذبے نال بے چین آہن۔ آزاہل آکھن لگی "میں آپ ایہدے بارے ساریاں نوں دسیاں کیوں جے میں ساریاں توں وڈی آل، تے تسمیں دویں میرے توں بعد ایہدے بارے لوکاں نوں دس لو یا ہے، پر میں پہلے دن دیو یا ہے۔"

جواب وچ کوئی گجھ وی نہ بول سکدا۔ آزاہل داروہ افسرانہ آہ، اوہ اپنے آپ نوں ہمیشہ ٹھیک سمجھدی آہی۔ 'لائی' تے 'کیزیا' نوں ایہناں اختیارات دا چنگی طراں احساس آہ، جیہڑا ساریاں نالوں وڈی جھین کول آہن۔ اوہ سڑک دے کنارے پیالیا آکر کھڑے ہوئے پھلاں نوں رگڑیندیاں ہویاں اگے دودھیاں گھیاں تے گجھ وی نہ بولیاں۔

"میں ای دسیاں کہ گڈی دے گھر نوں پہلے کون دیکھن آسی۔ ایہہ اختیار اماں بوراں میں دتا ہویا"

ایہہ متھیا گیا آہ کہ جھیں ویلے گڈی دا گھر ویڑے وچ رکھیا ہوسی تے اوہ سکول دیاں باڑیاں نوں دودھ کر کے ٹیلا لیا سن تے اوہناں نوں گھر دیکھیں۔ دیکھن آکیاں نوں بیکار گھر وچ پھرن یا چا دیون دی اجازت نہ ہوسی، ہاں البتہ اوہناں نوں چپ چاپ کھلوکے صرف گھر دیکھن دی اجازت ایہہ۔ آزاہل گھر دی خوب صورتی واضح کر لئی تے لائی تے کیزیا خوش خوش نظر آسن۔۔۔

ترکھتاں اوہناں بہوں کھتا پر جھیں ویلے اوہ چھوہراں دے کھینڈن آلے میدان دے کول اپڑیاں، سکول دی گھنٹی وچنی شروع ہو گئی۔ اوہناں نوں صرف اتنا ویلا ملیا کہ اوہ اپنے ٹوپ لائین تے حاضرگی گن توں پہلے قطار وچ کھلو وچن۔ کوئی گل نہیں، آزاہل اپنی پوری کوشش کیتی کہ جے کا آون دی تلافی، اپنی اہمیت ظاہر کرن، پر اسرار نظر آون تے اپنے چکھیلے پاسے کھلو تیاں لڑکیاں نوں ایہہ آکھن وچ کر لے کہ اوہ اوہناں نوں تفریح ویلے گجھ خاص گل دسیں۔

تفریح ویلے آزاہل دے چواں پاسے لڑکیاں اکٹھیاں ہو گھیاں۔ اوہدی کا اس دیاں لڑکیاں اپنیاں باہواں اوہدے نیڑے کرن کا زبھڑن، تاں جے اوہدے نال فر پھر سگن، ایہدے ساہویں خوشامداندہ انداز وچ ہسن تے خاص سہیلیاں بن کے لوکاں نوں دیکھیں۔ اوں کھیڈ دے میدان دے ہک پاسے صنوبر دے رکھ تھلے اپنا دربار لایا ہویا آہ۔ ہک دوجے نوں ارکاں نال پچھا: عیندیاں ہویاں، کملیاں آرہس دیاں ہویاں نکلیاں لڑکیاں ہک دوجے دے نیڑے آگھیاں۔ اس حلقے توں باہر رہن آکیاں باڑیاں دو آہن جیہڑیاں ہمیشہ ای باہر ہندیان آہن۔ اوہ برٹل خاندان دیاں لڑکیاں توں دور رہناں چنگا سمجھدیاں آہن۔

اصل گل ایہہ آہی کہ جے کوئی مور چنگا سکول ہوندا تاں برٹل خاندان دیاں بچیاں دے ماں پیو اوہناں کا زالس سکول دا انتخاب بالکل نہ کریندے۔ آسے پاسے دے سارے بچے، حج دیاں بچیاں، ڈاکٹر دیاں بچیاں، اسٹور کپر دے بال تے دودھ والے دے جاتک وی استھائیں اکٹھے ہون تے مجبور آہن۔ ایہہ آکھنا غیر ضروری نہ ہوسی کہ اتنی ای تعداد وچ بد تمیز تے غیر مہذب لڑکے وی استھے پڑھدے آہن، پر کھتائیں تاں ایہہ وتھ پاونی آہی جیہڑی کیلوی خاندان دیاں لڑکیاں تے دو جیاں دے وچکار آہی۔ اوتھوں دے بہوں سارے بچے جیہناں وچ برٹل لڑکیاں وی شامل آہن، ایہناں نال گل ناہن کر سگدیاں۔ برٹل خاندان دیاں لڑکیاں ایہناں دے کولوں اپنے سر وڈیائی نال اچے کر کے لگھ ویندیاں آہن۔ ہر شے دا فیشن اوہ ہی شروع کریندیاں آہن ایس کا زو کیلوی لڑکیاں نوں دو جیاں پراں پراں کرنا شروع کردتا۔ جھیں ویلے کیلوی لڑکیاں عام قسم دے پختل لے استانی دے میز کول آندیان آہن تاں استانی آپ وی اوہناں نال ہک خاص طرز نال گل کریندی آہی، جد کہ اوہ دو جیاں نال ذرا ہس کے بولیندی آہی۔

کیلوی خاندان دیاں لڑکیاں ہک مہنٹی معمولی دھوبن دیاں بچیاں آہن، جیہڑیاں دہنہ تے گھر گھر ویندیاں آہن۔ ایہہ بہوں تکلیف دہ گل آہی، پر کیلوی آپ کتھے آہ؟ کوئی

بندالیقین نال کجھ وی ندس سگدا۔ ہر بندہ ایہو آدھا آہ کہ اوہ جیل وچ ڈکيا ہو یا ایہہ۔ مکدی گل ایہہ وے کہ اوہ ہک دھوبن تے جیل دے قیدی دیاں پچیاں آہن۔ سن بھلا اوہ دو جیاں دیاں بالاں دیاں سہیلیاں بن سگدیاں آہن! ایہہ سمجھنا اوکھا آہ کہ مسز کیلوی اوہناں نوں ایڈا نمایاں کیوں رکھدی آہی۔ اصل وچ تاں اوہ دو جیاں دے پائے پرانے کپڑے پیندیاں آہن جیہڑے اوہناں دی ماں نوں لوکاں دیاں گھراں وچ کم کرن دے بدلے وچ ملدے آہن۔ لیل مضبوط جُٹے دی مالک آہی، سادہ عاداتاں اوہدی طبیعت واحصہ آہن، اوہدی جلد تے وڈے وڈے داغ آہن۔ دھوبن دی کئی دھی 'آور ایلس' ہک لسی بالڑی آہی جیہدے کئے وال تے وڈیاں وڈیاں سنجیدہ اکھیں آہن، جیہدی وجہ توں اوہ ہک نکاسارا چٹا اولگدی آہی۔ کسے اوہنوں ہسدیاں نہ دیکھیا، اوہ بولدی وی ڈاڈھا اوکھا آہی۔ اوہ لیل دے پچھے پچھے رہندی آہی۔ لیل دے لہنگے دا ہک سرا ہتھ وچ مضبوطی نال پھدکے، ہرل جتھے وی دے جے آوے اور ایلس، اوہدے پچھے پچھے ہوندی آہی۔ کھیز دے میدان وچ، سکول ویندیاں ہویاں تے اوتھوں واپس آندیاں ہویاں، لیل اگے اگے تے آور ایلس اوہدے پچھے پچھے ہوندی آہی۔ جیس ویلے اوہ کوئی گل کرن لگے تاں اوہداساہ پٹھل ویندا آہ، آور ایلس، لیل دا پلو پٹھکندی آہی، لیل کھلو کے پچھوں ویدھی آہی۔ کیلوی خاندان دیاں لڑکیاں ہمیشہ ہک دوجے نوں جگتی طرحاں سمجھدیاں آہن۔

آزراہل اپنی فخریہ آواز وچ گڈی دے گھر بارے دیندی رہی۔ ایس گھر دے قالین، پنگ پوشاں، چولھے، تے تندور بارے سُن کے لڑکیاں بہوں حیران ہویاں۔ جیس ویلے آزراہل اپنیاں گھاں ختم کر لیاں تاں کیزیا بول پئی "آزراہل توں لیپ بارے دسنا تاں نخل ای گئی لہجہ۔"

"اوہ، ہاں" آزراہل آکھیا۔ "ایس گڈی دے گھر وچ ہک نکاسارا لیپ وی ایہہ، جیہڑا پیلے رنگ دے شیشے دا بنیا ہویا۔ تے ایہدے تے پنے رنگ دا گلوب رکھیا ہویا۔ ایہہ

کھانے آلے میز تے پیا، ایتھوں وکھ کے تیسں پہچان نہیں سگدیاں کہ ایہہ اصل ایہہ یا نقل۔ "لیپ ایس گھر دی ساریاں نالوں اوپری شے ایہہ" کیزیا زور دے کے آکھیا۔ اوس سوچیا کہ آزراہل اوس نکلے لیپ دی ادھی خوب صورتی وی بیان نہیں کر سگی، پر کسے وی ایس تے کوئی توجہ نہ دتی۔ آزراہل اوہناں دو لڑکیاں نوں چُن دی پئی آہی جیہڑیاں اوہدے نال اوس دو پہر نوں وچ کے گڈی دا گھر وکھ سگدیاں آہن۔ اوس ایسی کول تے لینا لوگن نوں چُنیا، پر جیس ویلے دو جیاں لڑکیاں نوں پتا لگا کہ اوہناں نوں وی گڈی دا گھر دیکھن دا موقع ملنا چاہی دا تاں اوہناں نوں آزراہل تے کاوڑ چڑھی، اوہ آزراہل دی کمر دے آسے پاسے اپنیاں باہیں پا کے اوہنوں پراں لے گئیاں، تے اوہنوں ہولا جیہا آکھن لگیاں "آزراہل توں تے ساڈی سہیلی لہجہ۔"

صرف تکیاں کیلوی خاندان دیاں لڑکیاں نوں نظر انداز کر دتا گیا، اوہ اوتھوں پراں لڑکیاں، کیوں جے اوہناں دے سُنن کا نرہن کجھ دی باقی نہ بچیا۔

دیہاڑے لگھدے گئے، جیویں جیویں بالاں اوس گڈی دے گھر نوں دیکھیا اوہدی شہرت عام ہوندی گئی۔ بالاں وچ گڈی دا گھر گل کجھ دا موضوع بن گیا۔ پچیاں نوں گڈی دا گھر دیکھن دا شوق ودھدا گیا۔ ہک سوال جیہڑا وت دوہرایا ویندا آہ "کیہ تساں برنل خاندان دا گڈی دا گھر دیکھیا؟ ایہہ گھر سوہنا ایہہ نہ؟ کیہ تساں ایہہ دیکھیا؟"

کھانے دے ویلے وی لڑکیاں گڈی دے گھر بارے گھاں کریندیاں رہیاں۔ تکیاں پچیاں صنوبر دے رکھاں تھلے سینڈ وچ تے کیک دے وڈے ٹکڑے جیہناں تے کھن لگا ہویا آہ، کھانڈیاں رہیاں۔ ہمیشہ کا نرہ کیلوی خاندان دیاں لڑکیاں اوہناں دے اتے نیرے آہن جتھیاں کہ اوہ ہوسگدیاں آہن۔ آور ایلس، لیل نوں پھدھیا ہویا آہ۔ اوہ اخبار دے کاغذ وچ ولیمے ہوئے جام لگے سینڈ وچاں نوں چھیدیاں پیاں آہن، تے دو جیاں لڑکیاں دیاں آوازاں نوں سن دیاں پیاں آہن۔

کیزیا آکھیا "ماں! کیہ میں کیلوی خاندان دیاں لڑکیاں نوں وی ہک واریں گڈی
 واگھر وکھاوون کا نہ پچھ سگدی آں"
 "نہیں کیزیا!"
 "پر کیوں نہیں؟"

"وقفہ ہو پر ایں کیزیا توں چنگی طرحاں جاندی ایں کہ کیوں نہیں؟"
 ہر کوئی کیلوی خاندان توں ہٹ کے گڈی واگھر وکھ چکیا آہ۔ اوس دیہاڑے
 گڈی دے گھرتے گچھ زیادہ بحث نہ ہوئی۔ کھانے دا ویلا آہ، بال صنوبر دے لڑکھاں پٹھ
 اکھتے آہن، بکسی واریں جداں بالاں کیلوی خاندان دیاں لڑکیاں نوں کاغذ وچ لہیٹیاں ہو
 یاں شیواں کھاندیاں بکلا ویکھیا تاں اوہناں نوں چھیڑ خواتی کرن دی شرارت سمجھی۔ ایہی
 کامی ہوئے جیہی گل شروع کیتی۔

"بل کیلوی جداں وڈی ہوی تاں نوکرانی ہنسی"

"اوہ۔۔۔ ہو! کیزی ماڑی گل ایہہ" آتزاہل برل آکھیا تے ایہی نوں شرارت

نال اکھ وی ماری۔

ایہی آتزاہل دی ایس گل دی ہاں وچ ہاں ملائی، جیویں ایہوں جیہاں موقعیاں
 تے اوس اوبدی ماں نوں کریندیاں ویکھیا آہ۔

"ایہہ ٹھیک ایہہ ٹھیک ایہہ۔۔۔ ٹھیک ایہہ" اوس آکھیا۔

وت ایٹا لوگن اپنی ہک اکھ بند کر کے سرگوشی کیتی۔

"کہ میں ایس توں پچھ سگدی آں؟"

"میں شرط لاکے پئی آہی آں کہ توں انج نبوں کر سگدی۔"

"واہ! میں نہ ڈردی" لینا آکھیا۔

اوس بکسی واریں چیک دی آواز ماری تے دو جیاں لڑکیاں دے ساہو میں ٹچن

لگ پئی۔ لینا آکھیا "ڈرامین ویکھو۔ ویکھو نہ ذرا!" اوہ نچدی، ہولے ہولے پھسلی، پیر
 زھر کیندی، کملیاں آرمندہ تے ہتھ رکھدی، ہسدی کھیندی کیلوی خاندان دیاں لڑکیاں کول
 ونج وڑی۔

بل کھاندیاں ہویاں اتا نہہ سرچاکے ویکھیا تے ودھدا کھانا ترکھا جیہا ولہیٹ
 لیا۔ آوراہلیں چہیندیاں چہیندیاں اٹھک گئی۔ ہُن کیہ ہون لگا آہ؟

"ایہہ گل ٹھیک ایہہ کہ توں وڈا ہو کے نوکرانی بنا، بل کیلوی! لینا کھراڈھے لہجے
 وچ پچھیا۔

وڈوٹی گئی۔ جواب دیوں دی بجائے بل کیلوی کملیاں آشرما کے مسکراوون
 شروع کردتا۔ اوہناں نوں ایہہ سوال بھیڑا نہ لگیا۔ لینا کانز کینڈے شرم آئی گل آہی، لڑکیاں
 چہاں آرمسن لگ بیاں۔ لینا کولوں برداشت نہ ہویا، اوس اپنے ہتھ اپنے پیچھے تے رکھے
 تے ترکھی جیہی اگانہہ سمجھ پئی۔

"ہاں میرا پوجیل وچ ڈکھیا ہویا ایہہ!" اوس کاوڑے نفرت نال جواب دتا۔ ایہہ

لڑکیاں کانز اوپری گل آہی۔ اوہ اکھیاں خوش ہو کے لسن سمجھن لگ بیاں، ہک لڑکی نوں لمی
 جیہی رسی ہتھ لگ گئی اوہناں ایہدے تے کدنا شروع کردتا۔ اوہ کدیں وی اتنا اچھی ناہن
 کدیاں، نہ اتنا ترکھا اندر باہر نسیاں آہن، نہ ای اوہناں انج آرکدیں کوئی جرأت توں کم لیا آہ۔

دو پہرتوں بعد "پیٹ" Pat برل خاندان دیاں لڑکیاں نوں لینا آگیا۔ کجھی وچ

بہا کے گھر لے گیا۔ گھر وچ پرانے آئے ہوئے آہن۔ آتزاہل تے لائی، جیہاں نوں پرانیاں

نال ملن دا بہوں شوق آہ، اوہ اُتلے کمرے وچ لباس وٹاؤن لگیاں، پر کیزیا چپ کر کے گھر

دے پچھلے پاسے ٹر گئی، اوہ تھے کوئی وی نہ۔ اوہ ویٹڑے دے چنے بوہیاں تے جھوٹے لین

لگ پئی۔ تھوڑا چرامی ہویا آہ کہ اوہنوں دور سڑک تے دو نقطے نظر آئے، اوہ جیہڑے اوہدے

دل آندے ہوئے محسوس ہوئے۔ ہُن اوہ ویکھ سگدی آہی ہک نقطہ آگے آہ دو جاں اوہدے

اوبناں نوں دوجی واریں آکھن دی لوزای ناہی، شرمندگی دی اگ وچ سڑ دیاں
ہویاں، ڈرنال کمب دیاں ہویاں، اوبناں اوکھا جیہا ویسرا پار کیتا، تے چنے دروازے تھانزیریں
باہر نکل گئیاں۔

”شیطان، نافرمان، چھوٹی لڑکی!“ خالہ بیرل کرننگلی نال کیزیا نوں آکھیا۔

جیس ویلے کیلوی بھیٹاں، برنل خاندان دیاں اکھیں توں دور ہو گئیاں تاں اوہ
سڑک دے کنارے پانی آلے پائپ تے بہہ گئیاں، تختل وچ گم ہو کے اوبناں گھاہ دے
ہرے بھرے کھیتاں نوں ویکھنا شروع کر دتا۔ مڑ اوبناں دیاں نظراں دریا دے اوس
پارونج نکلیاں، جتھے گاگئیں دودھ جو ویوں دے انتظار وچ کھلوتیاں آہن، اوہ کیہ سوچیندیاں
پتیاں آہن؟ کجھ جتا ناہ۔

تھوڑے چر بچھوں آور ایس متھی جیہی ارک مار کے اپنی بھیٹن دے نیڑے ہو
گئی۔ ہن اوہ کاوڑ دی ماری اوس عورت نوں بھل گئیاں آہن، اوس اپنی بھیٹن دے ٹوپ
نوں چھیڑیندیاں ہویاں آکھیا۔

”میں اوس لیسپ نوں وکھلایا“

ہک واریں وت اوہ دوس ڈروٹ گئیاں۔

☆☆☆

انتقام

موپساں دا تعلق فرانس دی دھرتی نال ایہہ۔ اوبناں نوں نویں کہانی
دا بنیاد گزار سمجھیا ویندا، جیہناں دی تحریراں توں پوری دنیا دے
لکھاریاں نے اثر قبولیا۔ اردو ادب ہووے یا پنجابی ایہدے تے اوبناں
دے اثرات آمت نین۔ ”انتقام“ اوبناں دی مشہور کہانی ایہہ جیہدا
ترجمہ پڑھن آلیاں کانز حاضر ایہہ۔

بیوہ پاؤ لو سویرینی، بونوفیسو دے قصبے دے نیڑے ہک ٹرے بیجے ہوئے مکان
وچ، اپنے پتر دے نال رہندی آہی۔ ایہہ قصبہ پہاڑی تے بنایا گیا آہ۔ اُچیاں دی وچ توں
اوتھوں سمندر دار ستلا ساحل صاف دسیندا آہ، جیہہ اسارڈینیا دے لے آلے پاسے واقع آہ۔
قصبے دے تھلویں پاسے ساحلی علاقے تے سارڈینیا تے اٹلی دے مچھیریاں دیاں بیڑیاں
تردیاں ہویاں دسدیاں آہن۔ ایہہ ساحل کھاڑیاں دا اکٹھ آہ، جتھے نختے وچ ہک واریں سٹیئر
وی وی پوندے آہن، جیہہ مسافراں نوں اجا کیو دے علاقے وچ لے ویندے آہن۔

چٹی پہاڑی تے، مکان ہک دووے دے وچ گتھم گتھا آہن، دوروں ہک وڈے
چٹا پڑ آر دسیندے آہن۔ ایہہ مکان کچھواں دے آلتیاں آر لکے ہوئے دسدے آہن۔
سمندر دیاں لہراں جھگ ستھیدیاں رہندیاں آہن۔ ساحل دے نیڑے جیہو یاں ان گنت

چٹانوں پانفی توں باہر سر کدھی کھلوتیاں آہن، کدیں ایہناں چوٹیاں نوں لکالیدیاں آہن تے کدیں ظاہر کردیندیاں آہن۔

بیوہ سویرینی دا گھر دو جیاں مکاناں توں کجھ دور تے ہکلا دسدا آہ۔ اوہ اپنے پتر انطونیا تے اپنی گتھی سہلی دے نال حیاتی گزریندی پئی آہی۔ سہلی ہک وڈے جُٹے دی لسی جیہی گتھی آہی، جیہدے جہڑے تے گھائے وال آہن۔ بیوہ سویرینی دا پتر بہوں واریں اوہنوں اپنے نال شکار تے لے ویندا آہ۔

ہک دیباڑے کے گل تے ریچڑ پے گیا۔ ایس ریچڑ وچ 'انطونیا' نوں 'کولس' راولائی بڑی بے دردی تے ڈاڈھ پئے نال خنجر مار کے قتل کردتا۔ قتل توں بچھے 'کولس' نس کے ساڈی نیا ٹر گیا۔

بیوہ دے گواڑھی اوہدے جوان پتر دی لاش چاکے اوہدے گھر لے آئے۔ بیوہ دی اکھ وچوں ہک وی بچ نہ بچئی۔ اوہ بکی جاہ تے کھلو کے ڈھیر ڈھل اوہدے مردہ چہرے نوں دیدھی رہی۔ ایس توں بچھے اوس اپنے نھلڑیاں بھرے ہتھ نوں اپنے مردہ پتر دے جُٹے تے رکھدیاں ہویاں قسم کھا دھی کہ اوہ اوہدی موت دا انتقام ضرور لسی۔ اوس ساریاں لوکاں نوں آکھیا کہ بن لگھ ورتجن۔ اوہنوں کسے دوجے بندے دی موجودگی چنگی ناہی پئی گلدی۔ اوس گتھی نوں اندر سد کے بوہ بند کر لیا۔ گتھی مردے دے پیراں آلے پاسے کھلو کے مسلسل بھوکدی رہی۔ اوہدا بھر اپنے مالک دے بھر دے نیزے آہ، تے اوہدا پوچھل اوہدیاں لتاں دے وچکار آہ۔ بڈھی بیوہ اپنی ضعیف اکھیں وچوں ہن ہنوں ستیندی پئی آہی۔ ہولے ہولے چپ چپیتے ہنوں اوہدیاں اکھیں وچوں وسین لگ پئیاں۔

نو جوان ترکل بیمار لینیا ہو یا آہ۔ اوہدے جُٹے تے کھر درے سستے کپڑے دی جیکٹ آہی جیہڑی پائی ہوئی آہی۔ انج لگدا آہ جیوں اوہ وڈی نیندر رستا ہو یا ہووے۔ اوہدے جُٹے تے رت لگی ہوئی آہی۔ اوہدا چولادی پانا ہو یا آہ۔ شاید بہنوں ابتدائی لمبی امداد کا نر پارٹیا

گیا آہ۔ اوہدی پتلون، اوہدے ہتھ، اوہدا چہرہ رت نال بھرے ہوئے آہن، رت دے داغ اوہدی داڑھی تے والاں وچ تم کے خشک ہو گئے آہن۔

اوہدی بڈھی تے بیوہ ماں اوہدے نال گلاں کرن لگ پئی۔ گتھی بڈھی نوں گلاں کریندیاں ہو یا سنیا تاں اوس بھونکنا بند کردتا۔

''کوئی غم نہ کر میرا پتر، میرا منا، تیرا بدلہ میں لیساں، متھی نیندر میں ونج، بے فکری دی متھی نیندر۔۔۔ میں تیرا بدلہ لیساں، توں سنداں بییاں ناں؟ ایہہ تیری ماں دا وعدہ، توں جاندا ناں تیری ماں کدیں قسم نہیں تر وڑی، کدیں بے وفائی نہیں کیتی''، بولی جیہی اوہ مردہ لاش تے جھک گئی تے اپنے ٹھڈھے بڈھے ہونٹ مردے دے چہرے تے رکھ دتیوں۔

گتھی سہلی نوں پتا نہیں کیہ ہو یا کہ اوہ جھٹ دے جھٹ وچ دلخراش انداز نال بھونکن لگ پئی۔ اوہ دوں گتھی سہلی تے بڈھی بیوہ، سا جھرے تاں لاش دے کول جاگدیاں رہیاں۔

اگلے دن بہہ 'انطونیا' نوں دفنا دتا گیا تے لوک تر کھائی اوہداناں بھیل گئے۔

نو جوان مقتول انطونیا دا نہ کوئی سگا بھرا آہ نہ رشتے دار، کوئی مرد ایہہ جیہا ناہ جیہرا اوہدا بدلہ لیندا۔ اوہدی ماں۔۔۔ بڈھی سوانھی اکلے انتقام بارے سوچیندی رہندی آہی۔

بڈھی بیوہ سویر توں شام تاں اپنی باری وچ کھلو کے پائیاں دے اوس پار ویدھی رہندی آہی جتھے ساحل تے ہک چٹا پڑ دسدا آہ۔ ایہہ سار ڈینیا دے علاقے وچ ہک پنڈ لوگسار ڈوا آہ، جتھوں کارمیکا توں نئے ہووئے مجرم، قاتل تے چنگے ماڑے بندے پناہ لیندے آہن۔ اوہ جانندی آہی اوہدے پتر دے قاتل 'کولس' دی اسی پنڈ وچ پناہ لئی ہوئی آہی۔

سارا دن بہہ اکلے اوہ باری دے نیزے تے ٹھٹی انتقام بارے سوچیندی رہندی آہی۔ اوہدے دماغ وچ ایہا ہک گل وڑ گئی آہی۔ اوہ سوچیندی رہندی آہی کہ کسے دی مدد لے بغیر اوہ کیوں انتقام لے سگدی۔ اوہنوں اپنی بڈھیپے دا احساس آہ۔ اوہ جانندی آہی کہ اوہ ہک

کمزور سوائی، جسیدیاں لہاں قبر وچ ایہن۔ بڈھی پھوس! پراوس اپنے پتر نال وعدہ کیتا آہ، قسم کھا دی آہس، جسینوں اوہ ہک جھٹ کازوی نابی بھل سکدی۔ اوہ ڈھیر چر اڈیک وی نابی سکدی۔ سنتاں اوہنوں ذہنی سکون حاصل آہ نہای آرام۔ کئی اوہدے پیراں تے بیٹھی رہندی آہی تے وت کدیں کدائیں سرچاکے بھونکنا شروع کردیندی آہی، جیویں اپنے مالک نوں آواز دیندی پئی ہووے، سدیندی پئی ہووے۔ ایس جانور دے ذہن تے اپنے مالک دی شکل، اوہدی محبت انج سوار ہو گئی آہی کہ اوہ بھلا وے وی آتاں نابی بھلدی۔

ہک راتیں جدان سبلی بھوکدی پئی آہی۔ بڈھی دے ذہن وچ ہک اوپرا جیہا خیال آیا۔ ہک وحشی، بے رحم تے خونخوار خیال۔۔۔ اوہ ایس خیال توں سا جھرے تائیں سوچیندی رہی۔ جس ویلے پو پھنٹی تاں اٹھ کے گر جا گھر ٹر پئی۔ فرش تے اڑ کے اوس دعا منگی، خدا توں مدد منگی کہ اوہدے بڈھے، کمزور تے لے جے وچ اتنی طاقت بخش دیوے کہ اوہ اپنے پتر دا بدل لے سکے۔

گر جے توں گھر آکے اوس اپنے ویڑے دا جائزہ لیا۔ اوتھے لکڑی دا ہک وڈا تے پرانا چپا پیا ہویا آہ، جسیدے وچ کچرا کباڑ پیا ہوندا آہ۔ اوس ایہنوں الٹا کے خالی کر لیا، تے وت اوہنوں دو جیاں لکڑیاں تے پتھراں دی مدد نال ہک تازی خانے وچ وٹا کے اوتھے سبلی نوں چھیری نال بندھ دتیاں۔

ہُن بڈھی بیوہ ہر ویلے مگن رہوے، ٹر دی پھر دی رہوے، پر اوہدیاں نظراں سارا دنیا توں ناہن بھدیاں تھتھے اوہدے پتر دا قاتل پناہ لئی پیا آہ۔

سبلی سارا دنہ تے ساری رات بھوکدی رہندی آہی۔ اوہنوں چھیری دا کیہ پتا آہ، پر ہن تاں اوہنوں کھاؤن کھاؤن کازوی کچھ ناہ لہندا۔ سا جھرے ویلے بڈھی اوس کازہک پیا لے وچ پانی لے آئی۔ خالی پانی نہ روئی نہ بڈھی۔۔۔

ہک ہور دیہاڑا بچے لگھ گئی۔ بھکھی تے بھوک بھوک کے تھکی ہوئی سبلی سیں

گئی۔ دو جی دیہاڑا اوہدی اکھیں وچ اوپری چھٹی چمک پیدا ہو گئی۔ اوہدے وال کھلو مئے تے اوہ وحشیانہ انداز وچ اپنی چھیری نوں چمک مارن لگ پئی۔ بڈھی اوہنوں کھاؤن کازوی وت وی کچھ نہ گھتیا۔ کئی ہُن بہوں سختی نال بھوکدی پئی آہی۔ ہک رات ہور لگھ گئی۔

دو جی دیہاڑا پونہ پونہ، بیوہ اپنی گواڈھن توں گھجھ گھجھ مٹلیا، تے ایس گھاہ نوں لے کے گھر آ گئی۔ اوس گھاہ نوں ہک نوں انداز وچ چھریاں، وت اوہنوں پائے پرانے کپڑے پوائے جسیرا کدیں اوہدا گھر آلا پیندا آہ۔ ہن سکے گھاہ دا ہک ایہہ جیہا پتا تیار ہو گیا آہ، جسیرا انسان نال ملدا اچلدا آہ۔ ایس کم توں فارغ ہو کے اوس ہک سوئی سبلی دے تازی خانے دے ساہویں بھوئیں وچ ٹھوکی، گھاہ دے بنے بنے انسان وانگ پٹلے نوں رسیاں نال بندھیا۔ ہُن ایہہ پتلا انج دسدا پیا آہ جیویں کوئی بندا کھلوتا ہووے۔ تھوڑا جیہا کچھ گھاہ تے پائے پرانے کپڑے لے کے اوس پتے دا سروی بنا داتا آہ۔

کئی بڑی حیرانی نال ’بندے‘ نوں ویدھی رہی۔ اوہ بھوکدیاں بھوکدیاں چپ کر گئی۔ بڈھی باز گئی تے واپسی تے اوس کالے رنگ دیاں آندراں مل لیاں۔ گھر آکے اوس تازی خانے دے ساہویں چلھا بنایا تے اوتھے بہہ کے آندراں پکاؤن لگ پئی۔ کئی دیہاڑیاں دی بھکھی کئی کئی ہو گئی۔ اوہ کملیاں آرز چھیرا ٹراؤن لگ پئی۔ اوہدی جھہ اوہدے موہنوں باہر نکل آئی۔ اوہدیاں اکھیں آندراں نوں گھور دیاں رہیاں، جسیناں دی خشبو اوہناں دے ڈھڈھ تائیں اپڑ کے اوہناں نوں کھلا پیندی پئی آہی۔

دھوں سٹیندی، گرم تے لمی آندراں نوں بڈھی بیوہ پٹلے دے گلے وچ انج پادتا جیوں نکلائی۔ اوس آندراں نوں مضبوطی نال پٹلے دے گائے دے آسے پاسے ولہیٹ دتا۔ جیس ویلے اوہ ایہہ کم کر بیٹھی تاں اوس سبلی دی چھیری کھول دتی۔

کئی دھرک مار کے اوہدے گائے تے وچ پئی تے وت اپنے بچے اوہدیاں موڈھیاں تے رکھ کے اوہنوں ادھیڑن لگ پئی۔ آندراں نوں نامہ وچ آندا تاں بچیاں ہٹ

کے وت پٹے تے حملہ کر دیندی۔ اوس پتلے دے گائے نوں نار نار کر دتا۔ اوہ آندرنوں ایس
دھیانہ انداز وچ ترڑیندی پئی آہی کہ گئی دی بجائے اوہ کوئی ہوو جانور نظر آندی پئی آہی۔
اوس اپنے دندان تے پنجیاں نال پٹے دے چہرے نوں ادھر وڑ کے رکھ دتا۔

بڈھی سوانی، بڑے آرام نال بے حس و حرکت بیٹھی ایہہ منظر دیکھی رہی۔ وت
اوس گئی نوں جھیری پوادتی تے تازی خانے وچ بند کر دتا۔ اوس توں پچھے اوس گئی نوں دو
دیسازے ہوو بٹھکا رکھیا۔ وت اوہا کھدی شروع ہوئی۔ پٹے نوں ادھر وڑن دی کھدی۔۔۔!
پٹے تے گئی وچ ایہہ لڑائی ترے مینے تائیں جاری رہی۔ گئی اوج کر کے پٹے نوں
فتح کر کے تے ادھر وڑ کے خوراک حاصل کر دیندی رہی۔ ہن بڈھی عورت ادھنوں جھیری
توں آزاد کر دتا آہ۔ بس اوہ انگل نال پتلے ول اشارہ کرے آتاں کئی اوہدے تے جھپٹ
پوندی آہی۔

ہولے ہولے بڈھی گئی نوں اتنی ماہر نہ تربیت دتی کہ اوہ اوہدے اشارے تے
ای پتلے تے حملہ کر دیندی آہی۔ حالانکہ اوہدے گلے وچ ہن ماس دی کوئی آندرنہا
ہوندی۔ جیس ویلے گئی پٹے نوں تنجھوڑ لے آتاں بڈھی ادھنوں انعام وچ ہک آندرداٹونا
دیندی آہی۔

سیلی جیوس ای پٹے ول ویکھے، جوش نال اوہد بھن کمن لگ پوندا آہ، اوہ مشتاق
تے لچائیاں ہونیاں اکھیں نال اپنی مالکین ول دیکھی آہی، جیہڑی انگلی چاکے، چیک کے،
ترکھے لہجے وچ آہی، ونج۔۔۔ اوہنوں کھالے۔۔۔!

بڈھی نوں یقین ہو گیا کہ ہن مناسب ویلا آ گیا۔ اوہ اعتراف کانزگر جا گھر
گئی۔ اوس گڑگڑا کے کامیابی دی دعائنگی۔ گھر آ کے اوس مردانہ کپڑے پائے، ہن اوہ پڑھا
فقیر دسدا پیا آہ۔ اوس گئی نوں نال لیا تے ہک ملاح نال پیسے متھ کے بیڑی دے وچ بہہ
گئی، بیڑی بڈھی بیہ تے گئی نوں آبنائے پار کروا کے سارڈینیا دے تین تے لاہ دتا۔ ہک

تھیلے وچ بڈھی آندراں رکھ لے لیاں آہن، گئی پچھلے دو دو بہاڑاں توں بھکھی آہی، پچھلے دو دو بہہ
توں اوہنوں کھاؤں کانزگر گھہ ناہ ملیا۔ گوشت دی خشبو نال اوہ پاگل ہو دندی ویندی آہی۔ بڈھی
عورت تے گئی موگسار ڈوا پڑ گئے۔ ایتھوں بڈھی نکولس دا پتا پچھیا۔ لہجوں دسیا گیا کہ اوہ
ترکھاں واکم کریندا تے فلاں فلاں جا گھ تے رہندا۔ نکولس اکا ہی کم وچ زرحمیا ہو یا آہ۔

بڈھی بوہا کھولیا تے آکھیا "ہیو نکولس"
نکولس پچھا ہمیں کے ویکھیا، بڈھی کئی دی جھیری کھول دتی تے چیک کے آکھیا۔
"جھینو۔۔۔ ترکھا چہا۔۔۔ لہجوں کھا ونج۔۔۔ ترکھا۔۔۔!"

بھنکھ نال کھلی گئی نکولس دے گائے نوں پے گئی۔ نکولس اپنیاں باہیں کھولیاں گئی
نوں پچھا دھکن دی کوشش کیتی پر آپ بھونیں تے ڈھیبہ پیا۔ گئی اپنے دندان تے پنجیاں
نال ادھنوں ادھر وڑن لگ پئی۔ کجھ ڈھل اوہ تر پدار پیا۔ زور زور نال اپنے پیر بھونیں تے
مریندار پیا۔ وت اوہ بے حس و حرکت ہو گیا۔ سیلی اپنے دندان اوہدے گائے وچ چھو دتے
اوہدے نکلے نکلے کر دیندی رہی۔

نکولس دے دو گواڈھی جیہڑے بوے تے بیٹھے ہوئے آہن، اوہ صرف اتنا ای
دس سکے کہ ہک بڈھا گدا گرتے ہک لسی جیہی کالی گئی، نکولس دے گھروں باہر نکلے، گئی نوں
گدا گر گھہ کھاؤں کانز دیندا پیا آہ۔ ایس توں ودھ اوہ کجھ نہ دس سکے۔ رات دے ویلے
بڈھی اپنے گھر اپڑ گئی۔

اوہ ساری رات ڈوگھی نیندر سوندی رہی۔

☆☆☆

پہنچا ویندا، تے اوہ چنگی بھلی اعنت سمجھیندا، کیوں تے بہوں ساریاں ہور لوکاں آراوہ وی اپنی حیاتی توں بیزار تے بختاں تے ناخوش آہ۔ جے اوہ چوڑوی آزادی رکھدا تے شاید کسی رئیس دا ڈرائیور ہون نوں چنگا سمجھدا، تاں جے اوہ فٹنی کپڑے پاسگدا، چنگا چوکھا کھاسگدا، گرمی تے سردی دے موسم وچ عالیشان جاگھاں تے ایہدا مصاحب ہوندا۔

ڈھڈھ کا نرنگ دھرک کرن توں اوں ہک ایہہ جیسے کم نوں ترجیح دتی، جیہڑا ایہدی سوچ بدل دیندا تے اوہنوں خوش رکھدا۔ پرائس کم نوں ترجیح دیون تے اتنا چاہون وچ ایہدی اپنی خاص وجہ آہی، جیہدی شروعات اوں دیہنہ توں ہوئی جیس دیہنہ اوں ہک مقامی عزت دار دے ڈرائیور الغور نوں "معزومی نوکرانی" بناویہ" دے راہ وچ کھلوکے جرات تے خود اعتمادی نال، اوہدے نال چھیڑ چھاڑ کریندیاں ہویاں ویکھ لیا۔ ہک واریں جدال الغور، ڈھڈھ ہو کے اپنے دوں ہتھ بلیندیا آہ، گاہشا اوں ویلے ہک واری ایہدی سنیا کیہ اوں 'بناویہ' نوں آکھیا کہ اوہ اوں کا نرنگوٹی لے کے ترکھا پچھاں وکسی۔ ایس توں پچھے گاہشا ویکھیا، اوہ چھوہر الغورہ ول ویکھ کے نماں نماں ہسی تے اپنے منہ توں بیوچمن دا گھنڈ ہٹائیس، جیویں کوئی چنگا کم پئی کریندی ہونے۔ گئی گل تاں ایہہ دے اوں تیل وچ لہوے کالے شاہ والاں نوں وکھاوون کا نرنگ کیتا آہ۔ جیس ویلے گاہشا ایہہ سارا کجھ ویکھیا تاں اوہدے دل وچ ہک آگ جیہی لگ گئی۔

اوس محسوس کیتا جیویں ساڑ اوہنوں اندرو اندری بے دردی نال کھادی ویندا ہووے۔ اوہدیاں کالیاں اکھیں اوہدے منکھ دا کارن بن گئیاں۔ اوہ اوہدے پچھے چار قدم نردا، کدلی کدائیں اوہنوں گلی ویندیاں ویکھ کے اوہدے راہ وچ بہہ ویندا۔ آخریوں جدال اوں ہک سوڑی گلی وچ اوہنوں پچھوں اڑ کے اوہ سارا کجھ آکھ لیا، جیہڑا الغور اوہنوں اگوتھی دیون ویلے آکھیا آہ، پراوہ منہ بنیندیاں ہویاں ہک پاسے ہو گئی۔

"جے توں اپنیاں پیراں کا نرنگی مل لے لیندیوں تاں ایہہ گل بہوں چنگی ہوندی"

جنگی وردی دا قیدی

نجیب محفوظ دا تعلق مصدری دھرتی نال ایہہ۔ اوہناں بین الاقوامی سطح تے اپنے آپ نوں ناول نگار دے طور تے منوایا۔ اوہناں نیزے تریزے چونتی ناول تے ساڑھے ترے سو کہانیاں لکھیاں۔ اوہناں دی ادبی سیوا نوں وڈیانی دیون کانتز، اوہناں نوں ۱۹۸۸ وچ ادب دا نوبل انعام دتا گیا۔ اوہناں تقریباً ہر موضوع تے لکھیا پراشراکیت، ہم جنس پرستی تے خدا دا تصور اوہناں دے پسندیدہ موضوعات این۔ "جنگی وردی دا قیدی" اوہناں دیاں معروف کہانیاں دے وچوں ہک ایہہ، جیہدا ترجمہ تہاڈے سابویں پیش کیتا ویندا۔ کہانی کجج دی؟ ایہدا فیصلہ تہاڈے تے۔

'ڈگا ڈگ' دے ٹیشن تے، جد گڈیاں دے آون دا ویلا نیزے ہوندا، سگریٹ فروش "گاہشا" اوتھے سدا کا نرنگ ساریاں توں مہرے آوڑدا آہ۔ اوہ ٹھیک سمجھیا کیہ ٹیشن اوہدی ساریاں نالوں وڈی منافع مارکیٹ ایہہ۔ اوہ اپنیاں نکایاں تکیاں تجربہ کار اکھیں نال گاہشاں نوں سمجھا ہویا، ترکھا ترکھا پلیٹ فارم تے نردا۔ گاہشا کولوں اوہدے کم دے متعلق جے

اوہ آکر سوچ آکے بولی۔

گاہشا اپنے لے لے پیر غور نال ویدھا پیا آہ، جیہڑے اوہنوں انج لگے جیویں
کے اُتھ دے ہوون۔ اپنی سلی کھیلی گجڑی تے سردی مٹی، گھنے نال لہڑی ہوئی ٹوپی نوں
ویدھا آہ۔ "اسے کانز میں ذلیل آل، ایسا وجہ میری قسمت ماڑی ایہہ" اوہ اپنے آپ نوں
ماڑا پنگ آکھن لگ پیا۔

اوہنوں الغوردی نوکری دی سدھر آئی، جیہڑی اوہنوں بہوں پسند آئی۔ اُمیداں
اوہنوں اپنا کم اگاں ودھاوون توں نہ روک سگیاں، اوس ہک واری وت اپنا دھندا شروع کر
لیا۔ اوہنوں ایس گل دا پتا آہ کہ اوہ بیاں سدھراں خواہاں دے وچ ای پوریاں ہو سگدیاں
آہن۔

دو پہریں اوہ اپنا خانچہ چاکے ٹیشن ول تر گیا تے گڈی نوں اڈکین لگ پیا۔ اوس
دور آسمان ول ویکھیا جتھے جیویں تے آسمان رلدے پے ہوندن۔ گڈی نوں دھوں دے
بدلاں آر آندیاں ویکھیا، گڈی نیزے توں نیزے آندی گئی۔ اوہدے کئی حصے صاف دین
لگ پے۔ شور اُپے توں اُچا ہوندا گیا، آخیریں گڈی ٹیشن تے آکے کھلو گئی۔ گاہشا تر کھا
تر کھا بندیاں نال بھرے ہوئے ڈبیاں ول نیا تے ایہہ ویکھ کے حیران رہ گیا کیہ گڈی دے
بویاں تے چوکیدار بندو قافلے کھلوتے ہوئے آہن۔ نویں تے او پرے چہرے بے دس
تے حیران ہو کے باریاں وچوں ویدھے پے آہن۔ جیس ویلے لوکاں گڈی بارے پُچھیا،
تاں اوہناں نوں دسیا گیا کیہ ایہہ اطالوی لام دے قیدی آہن، جیہڑی وڈی تعداد وچ دشمنان
دے ہتھ لگن، ایس ویلے اوہناں نوں کہیاں وچ منتقل کیجا ویندا پیا۔

گاہشا اوتھے حیران کھلوتا مٹی نال بھرے ہوئے چہریاں دا جائزہ لین لگ پیا۔
اوہدے دل نوں کھچ پون لگ پئی۔ جیہڑے ویلے اوہنوں احساس ہو یا کیہ لوک جیہناں دے
پیلیاں چہریاں تے مایوسی تے غربت دسدی پئی آہی سگرت پون دی سدھر پوری ناہن کر

گڈے۔ کھا وینج آلی اکھیں نال خواہنے ویدھیاں ہویاں، اوس اوہناں نوں تاز لیا تے وت
کاڈتے نفرت نال ہس دیاں ہویاں ایہناں نوں ویکھیا۔ اوہ پرت کے اپنی راہ پوہن آکا ای
آہ، جد اوس یورپی لہجے دی عربی زبان وچ کسے نوں اپنے تے رولا پندیاں سنیاں، اوس
بندے نوں شک آکیاں نظراں نال ویکھیا، وت اپنی شہادت دی انگلی نوں اٹھوٹھے نال
رڑ پندیاں جتیا کیہ اوہنوں پیسیاں دی لوڑ ایہہ۔ سپاہی اوہدا مطلب سمجھ گیا تے ہاں وچ ہر
بلا یا۔ گاہشا احتیاط کریندیاں ہو یا اگے ودھیا تے سپاہی دے وائے توں باہر وچ کھلوتا۔

"ایہہ آہن میرے پیسے" سپاہی چپ کر کے جیکٹ لایا تے اوہدے ول اشارہ
کریندیاں ہو یا بولیا۔

گاہشا حیران ہو یا تے اپنے پیلے ہٹاں آلی خاکی جیکٹ نوں حیرانی تے تمنا دے
ملے جلے جذبات نال دیکھن لگ پیا۔ اوہدا دل دھڑک دھڑک کریندا پیا آہ۔ پراوہ وی کوئی
ہو لا یا چیل ناہ۔ اوس اپنے جذبات نوں لکالیا، جیہڑے اوہنوں اطالوی دی حرص دا شکار کر
گڈے آہن۔ سکھ تے چین نال اوس سگرتاں دا ڈبہ کڈھیا تے جیکٹ لین دے انداز نال
اپنی ہانہ لہی کیتی، جیس تے سپاہی نوں کاڈ لگی۔

"جیکٹ دے بدلے بس ہک ڈبہ؟ من دا ڈبہ دے" سپاہی کاڈ کریندیاں ہو یا
رولا پیا

ایس گل تے گاہشا نوں چک لگی تے بھورا کو پچھے ہٹ گیا۔ اوہدی سدھراں تے
پانی پے گیا۔ اوہ ہک واری وت پرتن آکا ای آہ کیہ سپاہی اُچی جیہی آواز وچ آکھیا:

"من ڈھیر سارے ڈبے دے، نو یا داہ"

گھبروگا ہشا ڈھیٹ ہو کے سر ہلایا

"چل ست سہی" سپاہی دی آواز آئی۔

گاہشا ہک واری وت اپنا سر ہلایا تے انج ظاہر کیجا جیویں اوہ وینج دا ارادہ کریندا

پیا ہووے۔ سپاہی بولیا ”میں تجھے وچ راجی آں، وت اوہ بچ تے آگیا۔ گاہشا اوہنوں ہتھ دے اشارے نال دسندیاں ہویاں، ہک کرسی ول آیا تے او تھے بہہ گیا۔

”اوہراں آ، چل چارای منظور اسین“ کھلے سپاہی رولا پایا۔ گاہشا اوہنوں کوئی گھاہ نہ گھتیا، ہر فوکھا ون کا نرکیہ اوہ ایس صورت حال توں کتنا لائق ایہہ، اوس سگرٹ لائی تے بے چنتا ہو کے دھوں چھڈن لگ پیا۔ سپاہی نوں ڈاڈھی کا وڑ چڑھی۔ اپنے آپ توں باہر ہو گیا۔ انج گھدا آہ جیویں سگرٹاں لینیاں اوہدی حیاتی دا واحد مقصد آہ۔ اوہ اپناں مطالبہ پہلاں ترے تے وت دو ڈیاں تائیں لے آیا۔ گاہشا اپنی کرسی تے ہتھیا ریا، اوہدے جذبے اوہدے اندر تپے پئے آہن تے جیکٹ دی خواہش اوہنوں اندر واندری کھا دھی ویندی آہی۔ ایس ویلے وی اوہنوں اپنے آپ تے قابو ناہ۔ جداں سپاہی دو ڈیاں تے آیا تاں گاہشا نہ چاہندیاں ہویاں بھورا کوہل جل کیتی، جیہدا سپاہی نوں پتا لگ گیا۔

”ہن آئی وچ“

سپاہی اوہدے ول اپنی جیکٹ سمیندیاں ہو یا آکھیا۔ گاہشا ویکھیا ہن ایس توں سوا ہور کوئی چارہ نہیں کہ اوہ اٹھے، نرین تائیں و نچے، جیکٹ پھدھے تے دو ڈے سپاہی دے ہتھ پھدھائے۔ اوس ڈھڈھ ہو کے جیکٹ نوں ویکھیا۔ اوہدے ہٹاں تے نماں نماں باسادیا، اوس اپنا خواہجہ ہک جاہ تے رکھیا، جیکٹ پائی تے ہن بند کر لے۔ جیکٹ اوہنوں وڈی آہی، پراوس ایہدے ول دھیان ای نہ دتا۔ اوہ اپنے آپ نوں ویکھ کے وڈیائی محسوس کر رہا آہ۔

اوس اپنا خواہجہ چایا تے وڈیائی نال پلیٹ فارم دے نال نر پیا۔ اوہ خیالاں وچ بناوئیہ نوں برقع وچ ویدھا پیا آہ۔

”کاش اوہ ایس ویلے مین ویکھ سکدی“ اوہ مٹھا جیہا بولیا ”ہاں! اوہ میرے توں دور نہ لسی یا کیرا سمجھ کے منہ نہ مڑیسی، ہن انور نوں وی میرے وچ کائی کمی نہ دسی،

جیہدے سر تے اوہ آکر ڈا آہ“ کبھی واریں اوہنوں یاد آیا کیہ انور جیکٹ نہیں بلکہ پورا سوٹ پیندا۔ اوس بھورا کچھ سوچیا کیہ اوہ ہن پتلون کیوں لے؟ وت اوس جنگی قیدیاں دیاں سراں نوں بامعنی نظراں نال ویکھیا، جیہدے باریاں توں باہر نکلے ہوئے آہن۔ ہک ہک واریں وت اوہدے دل وچ جاگ پئی، پرسکون ہوندیاں ہوندیاں اوس جوشیلا ہونا شروع کردتا۔ اوہ گڈی نال کھنج پیا۔

سگریٹ، سگریٹ۔۔۔ ہک پتلون دے بدلے وچ ہک ڈبہ“ اوہ ترکھا ترکھا آواز لاون لگ پیا۔ اوس دو دو تے تے ترے ترے واریں آوازاں لائیاں، اوہنوں ڈر پیا کیہ سپاہی اوہدی گل نہیں سمجھ سکے۔ مکدی گل ایہہ کیہ اوس پائی ہوئی جیکٹ ول اشارہ کریندیاں ہو یاں سگریٹ دا ہک ڈبہ دکھایا جیس نال اوہ سمجھ گئے۔ ہک سپاہی تاں اکھ تھمکن دی وچ اپنی جیکٹ لائینی شروع کردتی۔ گاہشا ایہدے ول ترکھا جیہا و دھیان تے اوہنوں کھلون دا آکھنئیں۔ اوس اوہدی پتلون ول اشارہ کریندیاں ہو یا دسیا کہ اوہ کیہ چاہندا۔ سپاہی اپنے موڈھے انج جھکائے جیویں اوہنوں پتلون دی پرواہ ای کائی ناہی۔ اوس اپنی پتلون لاہ کے گاہشا نوں دتی تے لے دے مکمل ہو گئی۔ گاہشا اوہدے نیڑے کھلو تیاں کھلو تیاں خوش ہو کے پتلون پھدھی۔ اوہ اپنی سیٹ تے ول آیا تے پتلون پاون لگ پیا۔ ہک منٹ توں وی گھٹ ویلے وچ فارغ ہو کے اوہ پورا اطالوی سپاہی بن گیا۔

”کیہ ہن وی کائی کمی ایہہ“ اوہنوں حیرانی ہوئی۔

بد قسمتی نال قیدیاں اپنے سر تے ترکی ٹوپیاں ناہن پائیں ہو یاں، پراوہناں دے ہیراں وچ جتیاں ضرور آہن، اوہنوں جتیاں وی چاہی دیاں آہن، تاں بے اوہ انور دی برابری کر سکے، جیہدا اوہدی حیاتی اجازتی کھلا آہ۔ اوس اپنا خواہجہ ہک واری وت چایا تے ترکھا جیہا نرین ول نر پیا۔

”سگریٹ۔۔۔ جتیاں دے جوڑے دے بدلے ہک ڈبہ“ اوہ زور زور دا چیکین

لگ پیا، اوس اپنی گل سمجھاون کا نر اُنجے اشارے کیتے جیویں اوہ پہلے کر چکیا آہ۔ پراس
توں مہرے کیہ اوہنوں نواں خریدار لبھدا، گڈی دی ٹرن دی سیٹی وگ گئی۔ ٹیشن دے کجھ
حصے ہنیرے وچ ڈب گئے، رات دے پکھو ہوا وچ اڈاریاں مارن لگ پئے۔

گاہشا اپنی اکھیاں وچ اداسی تے کاوڑ بھر کے، بھیڑے جیسے دل نال کھلوتا آہ۔
جیویں گڈی ٹری، اگلی بوگی وچ بیٹھے گاڑو اوہنوں ویکھ لیا جیہڑا غصے وچ دسیندا پیا آہ، پہلے
انگریزی تے وت اطالوی زبان وچ اوس اوہدی ماں بھین ہک کر چھوڑی۔

”اوہ قیدی دیا پتر، ترکھا گڈی دے اندر آ“ گاڑو رولا پایا۔ گاہشانوں، اوہ جے کجھ
آدھاپیا آہ، ککھ سمجھ نہ آئی۔ اوہ جیہڑا کجھ وی آدھاپیا آہ اوہنوں انج لگا جیویں اوہ اپنی بھڑاس
کڈھدا پیا۔ اوس گاڑو دی نقل لاہنی شروع کردتی تے اوہدا منہ چڑھاون لگ پیا۔ اوہنوں تلی
آہی کیہ گاڑو اتا دور ایہہ کیہ اوہنوں پدھ نہیں سگدا۔ گڈی جداں دوریڈی ہوئی تاں اوس
ہور زور داسدا ماریا: ”گڈی تے چڑھ آ، میں تن آدھاپیاں گڈی وچ ترکھا چڑھ۔“

گاہشانے حقارت نال اپنے ہونٹ بھچے تے گاڑو ولوں منہ موڑ لیا۔ اوہ رخصت
ہوون آلا آہ گاڑو دھمکی دے انداز نال اپنی مُٹھ بند کیتی تے وت بندوق دی نالی اوہدے ول
موڑ کے گولی چلا دتی۔ فاردی آواز آئی تے اوہدے کچھے درداں بھری چیک۔ گاہشا جتھے
کھلوتا آہ اوہتے داوتھے کھلوتا رہ گیا، خوانچہ اوہدے ہتھ وچوں ڈھیبہ گیا، سگرٹاں تے ماچساں
دے ڈبے پلیٹ فارم تے کھنڈ گئے۔ گاہشا منہ دے بھار ڈھیبہ گیا، کیوں جے اوہ ہن
بے جان لاشہ آہ۔

☆☆☆

عبدالعزیز ملک گزشتہ چھ برس سے گورنمنٹ کالج یونیورسٹی فیصل آباد، شعبہ اردو میں تدریسی فرائض سرانجام دے رہے ہیں۔ وہ جدید تنقید، تحقیق، تدوین اور ترجمہ نگاری سے خاص شغف رکھتے ہیں۔ ان کا پہلا تحقیقی کام ”مجلس ترقی ادب کی بیس سالہ خدمات“ ۲۰۱۰ء میں منظر عام پر آیا۔ اس کے بعد ان کی تنقیدی کتاب ”اردو افسانے میں جاوکی حقیقت نگاری“ ۲۰۱۳ء میں چھپی جسے علمی و ادبی حلقوں میں حوصلہ افزا پذیرائی ملی۔ اردو کی ادبی صحافت میں بھی ان کی دلچسپیاں کسی سے اوجھل نہیں۔ ان دنوں وہ ترقی پسند ادب کے ترجمان سہ ماہی ”انگارے“ کے شریک مدیر، پنجابی زبان و ادب کے ترجمان پنجابی رسالے ”نقش“ کے مدیر اور گورنمنٹ کالج یونیورسٹی کے شعبہ اردو کے تحقیقی و تنقیدی مجلہ ”زبان و ادب“ کے نائب مدیر ہیں۔ اس کے علاوہ قومی اور بین الاقوامی ادبی جراند اور اخبارات میں ان کی تحریریں گاہے گاہے اشاعت پذیر ہو کر قارئین کے ذوق مطالعہ کی تسکین کا سامان مہیا کرتی رہتی ہیں۔ ان دنوں ”جدید تنقیدی مباحث: تحقیقی و تنقیدی جائزہ“ کے عنوان کے تحت ڈاکٹر شبیر احمد قادری کی زیر نگرانی پی ایچ ڈی کا مقالہ تحریر کر رہے ہیں۔ ”تعبیر و تفہیم“ ان کے تحقیقی و تنقیدی مضامین کا انتخاب جو وقتاً فوقتاً علمی و ادبی جراند میں اشاعت پذیر ہوتے رہے ہیں، بھی کتابی صورت میں منظر عام پر آچکا ہے۔ بین الاقوامی ادب سے ان کی دلچسپی ”پنجابی کہانیاں“ کی صورت آپ کے ہاتھوں میں ہے۔

— ادارہ —

 Misaal
PUBLISHERS
misaalpb@gmail.com

Ph: +92-41-2643841, Cell: 0300-6668284

